

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Kvalita života
obyvatel venkovské obce - případová studie**

Bc. Petr Vilímek

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Petr Vilímek

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Kvalita života obyvatel venkovské obce – případová studie

Název anglicky

Life Quality Of Residents Of The Rural Municipality – Case Study

---

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit objektivní i subjektivní kvalitu života obyvatel obce Eibenthal v rumunském Banátu a dále nalézt a prokázat možné souvislosti mezi životní spokojeností a subjektivně vnímaným životním prostředím s demografickými, sociálními či ekonomickými charakteristikami zkoumaného vzorku osob. Cílem práce je také zjistit příčiny odchodu banátských Čechů z obce Eibenthal a zmapovat souvislosti mezi kvalitou života místních obyvatel a jejich potřebou stěhovat se.

Metodika

1. Teoretická východiska, zabývající se konceptualizací a operacionalizací kvality života v prostoru, budou postavena na stávající literární bázi, která pojednává o řešené problematice. Teoretická část práce bude zpracována metodou komparace a kompilace sekundárních zdrojů.

V praktické části, v prvé řadě opět metodou komparace a kompilace sekundárních zdrojů, bude představena oblast rumunského Banátu a obec Eibenthal. V této části budou popisnou metodou zhodnoceny indikátory objektivní kvality života, zkoumané technikami studium dokumentů, analýza sekundárních zdrojů a pozorování. V řadě druhé budou prezentovány výsledky empirického výzkumu subjektivní kvality života obyvatel obce Eibenthal. Šetření bude provedeno technikou standardizovaného interview pomocí předem připravených dotazníků.

2. Harmonogram práce:

Březen 2016 – specifikace metodiky, stručný obsah teoretické části práce

Srpen 2016 – zpracování teoretické části DP (úvod, popis metodiky, literární rešerše, harmonogram terénního šetření)

Říjen 2016 – vlastní terénní šetření

Prosinec 2016 – zpracování a odevzdání empirické části v první verzi

Březen 2017 – odevzdání kompletní DP se zpracovanými připomínkami

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

kvalita života, indikátory kvality života, venkovská obec, Banát, Eibenthal, krajané, komunita, tradiční způsob života, náboženství, migrace

---

Doporučené zdroje informací

- BABINČÁK, Peter. Indikátory kvality života. Čo považujete za šťastný život? In: DŽUKA, Jozef (ed.). Psychologické dimenzie kvality života. Prešov: Prešovská univerzita, 2004, s. 161-167. ISBN 80-8068-282-8.
- HEŘMANOVÁ, Eva. Koncepty, teorie a měření kvality života. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), 54. sv. ISBN 978-80-7419-106-0.
- IRA, Vladimír a Ivan ANDRÁŠKO. KVALITA ŽIVOTA Z POHLÁDU HUMÁNNEJ GEOGRAFIE. Geografický časopis. 2007, (59), 159-179. ISSN 1335-1257.
- MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol. (1996): Velký sociologický slovník. 1. svazek A-O, Praha, Karolinum, 747 s., ISBN 80-7184-164-1.
- MAŘÍKOVÁ P.: Občanská vybavenost, in: Majerová V. a kol. Český venkov 2000: Základní údaje, PEF ČZU Praha 2002, ISBN 80-213-0915-6, s. 119-126.
- MAŘÍKOVÁ P.: Venkov – vymezení základních pojmů, in: MAJEROVÁ, Věra a kol. Český venkov 2008: proměny venkova. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, c2009. ISBN 978-80-213-1911-0, s. 13-34.
- MEDERLY, Peter, Ján TOPERCER a Pavel NOVÁČEK. Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd CESES, 2004. ISBN 80-239-4389-8.
-

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Konzultant

ing. Pavlína Maříková

Elektronicky schváleno dne 7. 3. 2017

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 3. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 10. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Kvalita života obyvatel venkovské obce – případová studie" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou v práci citovány a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vážené paní profesorce Věře Majerové za vedení a zastřešení mé diplomové práce. Dále děkuji paní Ing. Pavlíně Maříkové za trpělivost, konstruktivní a milou spolupráci a za poskytnutí cenných rad a podkladů. Děkuji i rodině za podporu a trpělivost během mého studia.

Kvalita života obyvatel venkovské obce – případová studie

Life Quality Of Residents Of The Rural Municipality – Case Study

Souhrn

Cílem práce je zhodnotit objektivní a subjektivní kvalitu života obyvatel obce Eibenthal v rumunském Banátu. V teoretické části práce je nejdříve definován koncept kvality života a následně je tento koncept rozdělen do dvou dimenzí, konkrétně na objektivní a subjektivní kvalitu života. V rámci tematického zaměření je dále definován koncept venkovská obec, který je vymezen vůči podobně znějícím pojmům. V další části teoretická východiska pojednávají o operacionalizaci kvality života v prostoru. V praktické části je nejprve představena zkoumaná lokalita a poté jsou popisnou metodou zhodnoceny indikátory objektivní kvality života obce Eibenthal. Následně jsou prezentovány výsledky empirického výzkumu subjektivní kvality života obyvatel obce Eibenthal, který probíhal technikou standardizovaného interview pomocí předem připravených dotazníků. Kapitola ‚Výsledky a diskuse‘ závěrem shrne a doplní výsledky dílčích analýz a následně metodou syntézy rámcově nastíní opatření, která mohou potenciálně pomoci ke zlepšení kvality života obyvatel Eibenthalu.

Summary

The aim of my Diploma thesis is to assess both the objective and subjective quality of life of Eibenthal's inhabitants in Romanian Banat. The theoretical part is devoted to the definition of the concept of life quality. Consequently, the concept is divided into two dimensions, particularly the objective and subjective quality of life. Under the thematic focus, the concept of rural village, which is limited to the similar sounding items, is defined further. In another part of the thesis, the theoretical background deals with the operationalization of the quality of life in space. The practical part firstly introduces an examined locality, subsequently the indicators of objective quality community life in Eibenthal are evaluated using the descriptive methods. Ultimately, the results of empirical research of subjective quality of life of Eibenthal's inhabitants are presented. The research was implemented by using the technique of standardized interview utilizing pre-prepared questionnaires. The chapter "Results and discussion" summarizes and completes the results of partial analysis. Subsequent method of synthesis generally outlines the ideas that can potentially help to improve the quality of life in Eibenthal.

Klíčová slova: kvalita života, indikátory kvality života, venkovská obec, Banát, Eibenthal, krajané, komunita, tradiční způsob života, náboženství, migrace

Keywords: quality of life, life quality indicators, rural village, Banat, Eibenthal, compatriots, community, traditional way of life, religion, migration

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	14
2.2.1 Empirický model.....	15
2.2.1.1 Formulace sociálního problému a formulace teoretické hypotézy	15
2.2.1.2 Formulace souboru pracovních hypotéz.....	15
2.2.1.3 Rozhodnutí o populaci vzorku.....	16
2.2.1.4 Pilotní studie	16
2.2.1.5 Rozhodnutí o technice sběru dat.....	16
2.2.1.6 Konstrukce nástrojů pro sběr dat.....	17
2.2.1.7 Předvýzkum, sběr dat	17
2.2.1.8 Analýza dat, interpretace, závěry, teoretická zobecnění	18
3 Teoretická východiska	19
3.1 Kvalita života	19
3.1.1 Objektivní kvalita života a její subjektivní percepce a imaginace.....	23
3.1.2 Subjektivně prožívaná kvalita vlastního života	24
3.2 Prostor	26
3.2.1 Venkovský prostor, venkov, venkovská obec a obec	26
3.3 Indikátory kvalita života v prostoru	29
3.3.1 Operacionalizace objektivní kvality života v prostoru	29
3.3.1.1 Operacionalizace objektivní kvality života na globální úrovni.....	29
3.3.1.2 Operacionalizace objektivní kvality života na regionální úrovni.....	30
3.3.1.3 Operacionalizace objektivní kvality života na rurální úrovni	34
3.3.2 Operacionalizace subjektivní kvality života	35
3.3.2.1 Operacionalizace subjektivní kvality života na úrovni obcí.....	37
3.4 Migrace	38

4	Praktická část	40
4.1	Obecně zeměpisný a historický rámec zkoumané oblasti.....	40
4.1.1	Historie české kolonizace na jihu rumunského Banátu	42
4.1.2	Současné české osady	43
4.1.3	Vznik obce Eibenthal.....	46
4.2	Objektivní kvalita života obyvatel obce Eibenthal	47
4.2.1	Vývoj rumunské populace a pár poznámek k ekonomice	48
4.2.1.1	Vybrané demografické ukazatele Eibenthalu (a Ujbányje).....	50
4.2.2	Obydlí a technická infrastruktura	54
4.2.3	Veřejné stavby a lékařská péče.....	56
4.2.4	Přístupové komunikace a veřejná doprava	57
4.2.5	Jídlo.....	58
4.2.6	Místní škola a čeští učitelé.....	60
4.2.6.1	Místní podmínky pro vzdělávání.....	62
4.2.6.2	Vliv českých učitelů na místní komunitu	64
4.2.7	Hornictví	65
4.2.8	Pomoc neziskových organizací, aneb kam dál po uzavření dolů	67
4.2.8.1	Rozvoj šetrného cestovního ruchu.....	67
4.3	Subjektivní kvalita života obyvatel obce Eibenthal	69
4.3.1	Průběh a podmínky terénního šetření	70
4.3.2	Výsledky terénního šetření	72
4.3.2.1	Lokální identita.....	73
4.3.2.2	Hodnocení stavu v různých oblastech kvality života	74
4.3.2.3	Pozitiva a negativa obce vnímaná obyvateli Eibenthalu	77
4.3.2.4	Práce	77
4.3.2.5	Potenciály budoucího rozvoje obce.....	78
4.3.2.6	Rodina a bydlení.....	80
4.3.2.7	Hodnotová orientace respondentů	81
4.3.2.8	Celková životní spokojenost, zdraví a životní úroveň.....	81
4.3.3	Verifikace pracovních hypotéz	82
5	Výsledky a diskuse	87
5.1	Souhrn vyhodnocení indikátorů objektivní kvality života.....	87

5.2	Silné a slabé stránky obce	88
5.3	Příležitosti a ohrožení.....	88
5.3.1	Příležitosti	90
5.3.2	Ohrožení.....	94
6	Závěr.....	97
7	Seznam použitých zdrojů	99
8	Přílohy	103
8.1	Příloha č. 1 – Dotazník.....	103
8.2	Příloha č. 2 – Vyhodnocení dotazníku	109
8.3	Příloha č. 3 – Výpočet pracovních hypotéz	116

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Maslowova pyramida potřeb	26
Obrázek 2:	Venkovský prostor	27
Obrázek 3:	Rumunsko	40
Obrázek 4:	Banát	41
Obrázek 5:	Mapa české kolonizace jižního Banátu	43
Obrázek 6:	Demografický vývoj v Rumunsku	48
Obrázek 7:	Celkový přírůstek obyvatelstva Rumunska a jeho části.....	49
Obrázek 8:	Eibenthal+Ujbányje - demografický vývoj po roce 1990	51
Obrázek 9:	Stuktura obyvatel Eibenthalu a Ujbányje dle věku (stav 2016).....	52
Obrázek 10:	Plánek Eibenthalu.....	54
Obrázek 11:	Příjezdové cesty na Eibenthal	58
Obrázek 12:	Počty žáků eibenthalské školy v letech 2010-2016.....	61

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Objektivní kvalita života a její subjektivní percepce a imaginace	23
Tabulka 2:	Konceptuální model lidského rozvoje v krajích ČR.....	31
Tabulka 3:	Hodnoty regionálních indexů kvality života v krajích ČR (rok 2000).....	32
Tabulka 4:	Indikátory kvality života a jejich váhy	33

Tabulka 5: Prvky občanské, technické a infrastruktury a služeb občanům	34
Tabulka 6: Předměty dlouhodobé spotřeby venkovských domácností.....	35
Tabulka 7: Skupiny obsahů, definujících indikátory zkoumání subjektivní kvality života.	36
Tabulka 8: Analýza úbytku obyvatel Eibenthalu a Ujbányje mezi lety 2011 a 2016 dle pohlaví	51
Tabulka 9: Věková struktura obyvatel Eibenthalu a Ujbányje (stav 2016).....	52
Tabulka 10: Struktura obyvatel dle deklarované národnosti (stav 2016).....	52
Tabulka 11: Struktura obyvatel dle deklarované víry (stav 2016).....	53
Tabulka 12: Počet domů v Eibenthale a Ujbányji	56
Tabulka 13: Seznam učitelů vysílaných do Eibenthalu českou vládou	60
Tabulka 14: Reprezentativnost vzorku respondentů.....	70

1 Úvod

Eibenthal je jednou z vesnic v horách rumunského Banátu, kde žijí čeští krajané. Jedná se o tradičně hornickou vesnici, kde byl až do roku 2006 těžen antracit v dolech na Ujbányji¹. Zde pracovali skoro všichni její dospělí obyvatelé. O tuto obživu však přišli po tragické nehodě v roce 2006, po níž byl důl uzavřen. Nyní tak žijí v nejistých vyhlídkách do budoucnosti a mnozí, především pak mladí lidé, se rozhodli odejít za prací a lepším životním do Čech, ale i jinam. Na druhou stranu drsné životní podmínky, špatné cesty a nedostatečná úroveň lékařské péče jsou jedněmi z příčin vzácné vstřícnosti a vzájemné podpory, kterou eibenthalští Češi projevují sobě navzájem i příchozím. Z hlediska veřejné správy spadá Eibenthal a Ujbányje pod radnici v Dubové. Starostou byl v době zpracování této diplomové práce (roky 2016 a 2017) Čech z Eibenthalu, pan Viktor Doskočil.

Stejně jako v ostatních českých vesnicích v této oblasti, je dalším specifikem Eibenthalu oddanost křesťanské, římsko-katolické, víře. Obecně lze tvrdit, že veškeré zdejší dění se vlastně točí kolem náboženských svátků. Kolektivně jsou zachovávány doby návštěv kostela, postů i slavností. Vesnické společenství je díky pravidelným setkáváním s duchovní náplní stmelováno. Na druhé straně je tak také snáze překonáván smutek z odloučení a ze změn, které po odchodu sousedů a blízkých nastaly.

Téma předkládané diplomové práce je mi velmi blízké, neboť jsem do 11 let věku vyrůstal na vsi, kde žije kolem 35 stálých obyvatel. I když jsem se již od té doby několikrát stěhoval, vždy si pro život vybírám místo právě na venkově. Díky této zkušenosti jsem schopen empatie s lidmi, kteří žijí na vesnicích. Jak napovídají úvodní odstavce, případová studie bude pojednávat o oblasti rumunského Banátu, kde žije poměrně početná česká komunita, zejména se však bude zabývat obcí Eibenthal a kvalitou života místních obyvatel. V místě jsem několikrát trávil dovolenou a váže mě s ním jakési citové pouto.

---

¹ Oficiální rumunský název této (dnes už vlastně bývalé) hornické kolonie zní Baia Noua. V českém překladu by pak nesla název Nové Doly. Nicméně místní Češi ji do dnes výlučně nazývají Ujbányje, dle maďarského překladu Ujbánya.

Téma předkládané diplomové práce je pro mě ze dvou důvodů i určitou výzvou. Za prvé se jedná o můj první sociologický výzkum (v profesním životě jsem jinak zaměstnán v automobilovém průmyslu) a za druhé, dle Svobody (2007) byly české vesnice v jižním Banátu zkoumány z nejrůznějších hledisek, ale sociologický průzkum zde zatím proveden nebyl.

Vymezené téma lze studovat z poměrně široké literární základny, ale také z různých dokumentů, které jsou k dispozici mj. i na internetu. Téma kvality života na venkově je obsaženo například v souhrnných publikacích Český venkov (2000-2008), které zpracoval kolektiv kolem prof. Majerové. Užitečný byl i Velký sociologický slovník, ve kterém jsou definovány koncepty zkoumané v sociologii. Témata k diskusi lze hledat například v knize Sociologie od Anthonyho Giddense (2013), která se z globálního hlediska věnuje nejrůznějším megatrendům dnešního světa. Samotnému fenoménu kvality života se ve své práci Koncepty, teorie a měření kvality života zevrubně věnuje Eva Heřmanová (2012). Výhodu této publikace spatřuji zejména v tom, že nevznikala na půdě České zemědělské univerzity, a proto jsem mohl na studovaný koncept pohlédnout z jiné perspektivy. Kniha mě také inspirovala k detailnímu studiu dalších zdrojů, na které odkazuje.

Patrně nejkvalitnější publikací k tématu Banát je z mého úhlu pohledu Historie českých komunit v Rumunsku od autora Desideriu Gecse (2013). Práce odkazuje na množství dalších pramenů. Téma českých krajanů v Banátu je pojednáno i v publikaci Kokaisl a kol. – Krajané: po stopách Čechů ve východní Evropě (2009). Zajímavou informační základnu představuje také web banat.cz, spravovaný organizací Člověk v tísni. Za cenný zdroj informací považuji i závěrečné zprávy učitelů expatriovaných z České republiky, kteří jsou do Banátu vysíláni českou vládou. Tyto závěrečné zprávy jsou publikovány na webu Domu zahraniční spolupráce – dzs.cz. V neposlední řadě je například zajímavě zpracován populárně naučný pořad Banát CZ, vydaný na portále Stream.cz. Zde jsou k dispozici jak charakteristiky „českých“ vesnic v Banátu, tak i rozhovory s místními. Jako odpočinková četba může nakonec posloužit kniha Josef Kocman: Vyprávění o Banátu – povídání s Janem, jejímž autorem je Jan Konfršt (2011).

2 Cíl práce a metodika

Obecným a „vyšším“ cílem této diplomové práce je podnítit diskusi o české minoritě v Rumunsku na akademické půdě. Práce může posloužit jako inspirace českým badatelům k jejich dalším výzkumům. Oblast rumunského Banátu, kde již téměř dvě stovky let žije tradičním způsobem života česká menšina, je v mnoha ohledech symbolickou „číší nepoznaného“. Výstupy těchto potencionálních výzkumů mohou posloužit například jako podklady pro různá vyjednávání na mezinárodní úrovni nebo pro rozhodování českých podniků o své zahraniční expanzi.

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zhodnotit objektivní i subjektivní kvalitu života² obyvatel obce Eibenthal v rumunském Banátu a dále nalézt a prokázat možné souvislosti mezi životní spokojeností a subjektivně vnímaným životním prostředím s demografickými, sociálními či ekonomickými charakteristikami zkoumaného vzorku osob.

Obecně celá oblast rumunského Banátu, kde se nachází několik krajanských vesnic, se potýká s problémem vylidňování. Ještě v roce 1930 zde ve všech „českých“ vesnicích žilo téměř 4900 obyvatel, v roce 1991 to bylo již 3100 českých krajanů a dnešní stav počtu obyvatel klesl pod 1500. (Gecse, 2013 a Dokoupil, 2016). Tato práce si proto také klade za cíl zjistit příčiny odchodu banátských Čechů z obce Eibenthal a zmapovat souvislosti mezi kvalitou života místních obyvatel a jejich potřebou stěhovat se. Závěr předkládané diplomové práce bude rámcově diskutovat doporučení pro zvýšení kvality života krajanů.

V diplomové práci budou nejprve definovány základní pojmy a proveden výběr vhodných teoretických konceptů hodnocení objektivní a subjektivní kvality života. Poté budou popsány a hodnoceny objektivní faktory kvality života v Eibenthalu a bude proveden výzkum subjektivních faktorů kvality života tamních obyvatel.

---

² Koncepty jsou vymezeny v teoretické části práce

2.2 Metodika

Diplomová práce se zabývá zkoumáním kvality života na lokální úrovni. Na této nejnižší prostorové úrovni lze realizovat analýzu jak objektivní, tak subjektivní kvality života bez větších problémů. Problémem však může být otázka zobecnění výstupů, neboť výzkumy na této úrovni představují „pouze“ případové studie. Pro zobecnění výstupů je proto v rámci navazujících výzkumů nutné provést vzájemnou komparaci vícero případových studií, které se obdobným tématem zabývaly.

Teoretická část této diplomové práce, zabývající se konceptualizací a operacionalizací kvality života v prostoru, bude postavena na stávající literární bázi, která pojednává o řešené problematice. Teoretická část práce bude zpracována metodou komparace a kompilace sekundárních zdrojů. Nejdříve bude definován koncept kvality života, na který lze pohlížet z úhlu pohledu různých oborů a vědních disciplín. Následně – dle obecného názorového konsenzu – bude tento koncept rozdělen do dvou dimenzí, konkrétně na objektivní a subjektivní kvalitu života.

Téma práce je zaměřeno na kvalitu života obyvatel venkovské obce. Kvalita života je zde tedy zkoumána v rámci určitého prostoru, což vymezovaný koncept obohacuje o rozměry hierarchičnosti a kvalitativní heterogenity. V rámci tematického zaměření bude definován pojem venkovská obec, který bude dále vymezen vůči podobně znějícím pojmům. Teoretická východiska budou v další části pojednávat o operacionalizaci kvality života v prostoru. V této části bude pojednáno o indikátorech a metodách, jež byly využity během vybraných výzkumů kvality života na různých prostorových úrovních. I zde bude z důvodu zachování kontinuity práce rozlišováno mezi objektivní a subjektivní kvalitou života. Vzhledem k tomu, že se celou praktickou částí práce prolíná téma migrace, bude tomuto pojmu věnován malý prostor v závěru teoretických východisek.

V praktické části, v první řadě opět metodou komparace a kompilace sekundárních zdrojů, bude představena oblast rumunského Banátu a obec Eibenthal. V této části budou popisnou metodou zhodnoceny indikátory objektivní kvality života, které byly zkoumány technikami studia dokumentů, analýzy sekundárních zdrojů a pozorováním. V druhé řadě budou prezentovány výsledky empirického výzkumu subjektivní kvality života obyvatel obce Eibenthal, který probíhal technikou standardizovaného interview pomocí předem

připravených dotazníků. Cílem dotazníkového šetření bylo zhodnotit subjektivně prožívanou kvalitu života obyvatel obce Eibenthal. Výstupy tohoto šetření jsou zpracovány matematicko-statistickými metodami a doplněny o výsledky pozorování a nestandardizovaných interview.

2.2.1 Empirický model

Tato podkapitola definuje podrobný postup, dle něhož byla zpracována praktická část předkládané diplomové práce.

2.2.1.1 Formulace sociálního problému a formulace teoretické hypotézy

Jak již bylo zmíněno v úvodu kapitoly, cílem práce je zhodnotit objektivní i subjektivní kvalitu života obyvatel obce Eibenthal v rumunském Banátu a dále nalézt a prokázat možné souvislosti mezi životní spokojeností a subjektivně vnímaným životním prostředím – tedy, jak popisují teoretická východiska, subjektivní kvalitou života – s demografickými (např. věk, pohlaví), sociálními (např. vzdělání, kvalita sociálních sítí, hodnotové orientace) či ekonomickými (např. životní úroveň) charakteristikami zkoumaného vzorku osob. Tato práce si také klade za cíl zjistit příčiny odchodu banátských Čechů z obce Eibenthal a zmapovat souvislosti mezi kvalitou života a potřebou stěhovat se. Podkladem pro tvorbu hypotéz jsou teoretická východiska.

2.2.1.2 Formulace souboru pracovních hypotéz

Pracovní hypotézy, které představují podrobné rozpracování teoretických hypotéz, budou hlouběji popsány a vyhodnoceny v praktické části této práce.

1. Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna sociálním postavením respondentů.
2. Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna věkem respondentů.
3. Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna pohlavím respondentů.
4. Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna vzděláním respondentů.

5. Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna realizovanou plodností respondentů.
6. Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna deklarovanou životní úrovní respondentů.
7. Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna spokojeností respondentů se vztahy v rodině.
8. Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna deklarovaným zdravotním stavem respondentů.
9. Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna mírou lokální identity respondentů.
10. Potřeba stěhovat se je ovlivněna subjektivní kvalitou života vyjádřenou celkovou životní spokojeností respondentů.

2.2.1.3 Rozhodnutí o populaci vzorku

Šetření bude cílit na dospělou populaci vybrané obce. Způsob výběru respondentů bude tedy cílený. Důraz bude kladen na to, aby respondenti byli naši krajané, tedy banátští Češi, kteří rozumí kladeným otázkám a aby odpovídání na dotazník bylo dobrovolné.

2.2.1.4 Pilotní studie

Účelem pilotní studie je zjistit, zda je výzkum v dané populaci možný. Vzhledem k reálné fyzické vzdálenosti autora práce od místa výzkumu a vzhledem k omezeným časovým a ekonomickým zdrojům, nebylo možné provést plnohodnotnou pilotní studii. Tato diplomová práce však může být ve své podstatě chápána jako jistá pilotní studie. V praktické části budou mj. popsány podmínky pro výzkum a v neposlední řadě i chyby, které byly učiněny a ze kterých je dobré si vzít ponaučení.

2.2.1.5 Rozhodnutí o technice sběru dat

Indikátory objektivní kvality života budou zkoumány studiem dokumentů, analýzou sekundárních zdrojů a pozorováním. Subjektivní kvalita života bude zkoumána technikou standardizovaných interview pomocí předem připravených dotazníků (dotazník viz příloha 1). Šetření bude doplněno i o výstupy z nestandardizovaných interview.

2.2.1.6 Konstrukce nástrojů pro sběr dat

Snahou bylo vytvořit velmi jednoduchou a intuitivní formu dotazníku, který bude zároveň snadno statisticky zpracovatelný. Výsledný dotazník (viz příloha 1) byl původně pro potřeby terénního šetření navržen tak, aby vyplnil 8 stran A4. Tisk byl následně proveden tzv. „do brožury“. Výsledkem jsou tedy dva oboustranně na šířku vytištěné listy A4, které jsou v půlce složené a sešité. Výsledný produkt tedy vypadá jako brožura (nebo knížečka) formátu A5 o rozsahu 8 stran. Na úvodní straně jsou sestupně vytištěny logo univerzity, část pro vyplnění čísla dotazníku, název diplomové práce a krátký průvodní dopis s instrukcemi pro respondenty.

Dotazník obsahuje 30 otázek, z nichž 5 závěrečných je identifikačních (věk, pohlaví, vzdělání, rodinný stav a sociální postavení). Identifikační otázky jsou uzavřené. Prvních 6 otázek zkoumá míru lokální identity respondentů. Jedna otázka je v tomto tematickém okruhu otevřená, tři jsou polootevřené a dvě jsou uzavřené. V následujících dvou otázkách respondenti hodnotí současný stav v různých oblastech kvality života, a jak se tento stav změnil za posledních deset let (tedy zhruba od doby, kdy zde byly uzavřeny místní doly). Jedná se o formát otázky baterie. Devátá, uzavřená otázka zkoumá názor respondentů na soudržnost obyvatel v obci. Otázky číslo 10 a 11 jsou otevřené a respondenti na ně odpovídali, co se jim v obci líbí nejvíce a co naopak nejméně. Následující 3 otázky jsou z tematického okruhu „práce“ a jsou uzavřené. Patnáctá otázka, ve formátu baterie, se dotazuje na to, co by dle respondentů pomohlo rozvoji obce do budoucna. Následujících 5 uzavřených otázek se týká rodiny a bydlení. Jednadvacátá otázka, ve formátu baterie, zkoumá deklarovanou hodnotovou preferenci obyvatel Eibenthalu. Následující tři uzavřené otázky se týkají celkové životní spokojenosti, zdraví a životní úrovně respondentů. Na poslední straně je respondent tázán, zda si přeje ještě něco dodat a zda pro potřeby dalšího výzkumu poskytne kontakt na někoho, kdo se z obce odstěhoval.

2.2.1.7 Předvýzkum, sběr dat

Vzhledem k reálné fyzické vzdálenosti autora práce od místa výzkumu a vzhledem k omezeným časovým a ekonomickým zdrojům, nebylo možné provést plnohodnotný předvýzkum. Dotazník byl proto konstruován na základě teoretických východisek a pro potřeby vyhodnocení výše uvedených pracovních hypotéz. Dotazník byl z hlediska

kvality diskutován nejen se školitelkou (konzultantkou) autora diplomové práce, ale také s kolegyní, studentkou ČZU. Cílem konzultace bylo upravit obsah i formu dotazníku do podoby, která umožní respondentovi snadno vyplnit dotazník do 15 minut času.

Vlastní terénní šetření proběhlo ve 27. kalendářním týdnu roku 2016. Data byla sbírána technikou standardizovaného interview pomocí předem připravených dotazníků. Odpovědi byly v dotazníku vyplňovány přímo dotazujícím. V této době probíhalo také pozorování a byly vedeny různé neformální a nestandardizované rozhovory. Studium dokumentů a sekundárních zdrojů probíhalo přerušovaně od listopadu roku 2015 do března roku 2017.

2.2.1.8 Analýza dat, interpretace, závěry, teoretická zobecnění

Po ukončení terénního dotazníkového šetření byly výstupy analyzovány matematicko-statistickými metodami v programu Microsoft Excel. Indikátory objektivní kvality života byly zpracovány popisnou metodou. V rámci syntézy budou doplněny také informace získané pozorováním či nestandardizovanými rozhovory. Závěry budou učiněny na základě verifikace pracovních hypotéz. Vzhledem k tomu, že se jedná o případovou studii, neklade si autor práce za cíl teoretické zobecnění výstupů.

3 Teoretická východiska

Cílem této části práce je ukotvení konceptu kvalita života a jeho pojetí z prostorového hlediska. Vzhledem k zaměření práce bude také definován pojem venkovská obec, který bude vymezen od pojmů podobně znějících. Dále se budou teoretická východiska zabývat vytýčením možných indikátorů kvality života a v rámci tematiky indikátorů budou popsána a diskutována některá již realizovaná šetření kvality života. Teoretická východiska budou postavena na stávající literární bázi, která pojednává o řešené problematice.

3.1 Kvalita života

I přes širokou literární základnu lze během studia pojmu kvalita života sledovat jistou terminologickou roztříštěnost, jež vede k poměrně těžké uchopitelnosti konceptu. Ta je dána už samotnou komplexností a složitostí života. Jedná se o skutečnost, *„že život jedince je utvářen de facto nekonečným množstvím koexistujících vnitřních a vnějších faktorů, řadou nejrůznějších interakcí a činností v překrývajících se zájmových oblastech a v překrývajících se sociálních skupinách, v neposlední řadě pak může být život jedince utvářen i řadou náhod.“* (Heřmanová, 2012, str. 11)

Kvalita života je velmi široký a složitý pojem. Dotýká se pochopení lidské existence, smyslu života a vůbec bytí samotného. Smyslem existence člověka se čím dál víc stává život sám. Pojem kvalita života zahrnuje hledání klíčových faktorů bytí a pochopení sebe sama. Zkoumá psychologické, materiální, duchovní, sociální a další podmínky pro šťastný a zdravý život člověka. Komplexní pohled na život postihuje jak podmínky vnější, tak i vnitřní rozměry člověka. (Svobodová, 2006) Pojem kvalita života je zkoumán z úhlů pohledu různých disciplín. O problematiku se zajímají sociální geografové, jejichž zájem lze spatřovat v prostorové diferenciaci sociálních, sociokulturních a environmentálních životních podmínek, ale i v poznání hierarchických vazeb a struktur geografického prostoru v kontextu subjektivního vnímání kvality života. O konceptualizaci pojmu se (především izolovaně, tj. pouze optikou vlastního oboru) pokoušejí i lidé zabývající se medicínou, sociologové, teologové, politologové, ekonomové, kulturní antropologové a v neposlední řadě i psychologové a filosofové. Kvalitu života lze proto označit

jako interdisciplinární koncept, jehož definice (pokud jsou vůbec uváděny) jsou ovlivňovány zejména kontextem a cíli daného výzkumu. (Heřmanová, 2012)

Následující text se již bude zabývat vybranými definicemi kvality života. Podle autorského kolektivu Velkého sociologického slovníku je pojem kvalita života užíván v několika základních významech. Dle prvního významu se jedná o „*odborný pojem vyjadřující a operacionalizující kvalitativní stránky životních procesů a kritéria jejich hodnocení (...). Kvalita života je posuzována především podle indikátorů životního prostředí, ukazatelů zdraví a nemoci, úrovně bydlení a rekreace, mezilidských vztahů, volného času, sociálních i technologických charakteristik práce, možností podílet se na řízení společnosti, podle osobní i kolektivní bezpečnosti, sociálních jistot a občanských svobod. (...) Kvalita života je studována buď jako souhrn dílčích ‚kvalit‘ jednotlivých stránek a složek života, nebo holisticky jako celek s vlastní strukturou a významem. Mnohdy je zcela redukována na zjišťování úrovně spokojenosti s daným stavem.*“ (Maříková, Petrušek, Vodáková a kol., 1996, str. 557)

Kvalita života je ve druhém významu chápána jako „*programové politické heslo, obracející pozornost široké veřejnosti na nové úkoly společnosti, přesahující materiální úroveň a vojenskou sílu. Do politiky jej zavedli v 60. letech američtí prezidenti J. F. Kennedy a L. B. Johnson, (...) Obraz amerického způsobu života měl být zproštěn jisté nekulturnosti, tvrdého, nelítostného boje o život, všeobecné nejistoty, určitého primitivismu, vykořisťovatelských prvků; do popředí se naopak měly dostat momenty spolupráce, pomoci rozvojovým zemím, úcty k menšinám i tzv. barevným, vysoký ‚životní standard zbavený manýr‘ zbohatlíků, okázalé spotřeby apod. (...)*“ (Maříková, Petrušek, Vodáková a kol., 1996, str. 557)

Dle posledního významu kvality života, který je uveden ve Velkém sociologickém slovníku (1996) se jedná o reklamní, bezobsažný slogan objevující pro spotřebitele nové oblasti konzumu zejména spojené s volným časem, koníčky, dovolenou, cestováním nebo například bydlením. Tento slogan pak, v protikladu s původním záměrem, orientuje konzumenta na oblast prestižní a demonstrativní spotřeby.

Murgaš (2008, str. 14-15) přispívá následující definicí: „*Kvalitu života jednotlivce tvoří psychologická, somatická, religiózní, sociální a ekonomická ‚dobra‘, vyúsťující*

do subjektivního pocitu spokojenosti nebo štěstí – konfrontovaná se zdravotními, sociopatologickými, ekonomickými a environmentálními ‚zly‘, přičemž tato konfrontace probíhá v prostorově diferencovaném vnějším prostředí. Vyjádřením ‚dobra‘ je prosperita, kterou chápeme jako souhrn všech pozitivních hodnot, nejen materiálních. Vyjádřením ‚zla‘ je deprivace, již chápeme jako sumu všech negativních hodnot, materiálních i nemateriálních.“

Pacione (2003) vychází ze dvou základních koncepcí. První je založena na objektivním hodnocení prostředí, kde člověk žije, pracuje a tráví volný čas a druhá vychází z jeho subjektivního vnímání a hodnocení životních podmínek. Toto vnímání a hodnocení bývá ovlivněno věkem, příjmem, vzděláním, zdravotním stavem a dalšími faktory.

Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje kvalitu života: „Kvalita života je to, jak člověk vnímá své postavení v životě v kontextu kultury, ve které žije, a ve vztahu ke svým cílům, očekáváním, životnímu stylu a zájmům“. (WHOQOL, 1995)

Neméně zajímavá je i následující úvaha: „skutečná kvalita života u konkrétního jedince je určena významem jednotlivých domén a rozsahem, v jakém u něj dochází k jejich naplňování v reálném životě. Zdůrazňovány jsou možnosti, příležitosti a omezení, které každý člověk ve svém životě má a tyto jsou odrazem interakce mezi ním a prostředím.“ (Svobodová, 2006)

Při studiu kvality života je nutné brát v úvahu i proměny v čase a prostoru, vývoj, společenské souvislosti, kulturní a historické kořeny (orientální kultura, západní křesťanská kultura, apod.), a v neposlední řadě také civilizační i generační změny. Významnou roli v pojmání kvality života sehrálo i nadále sehrává náboženství a víra. (Svobodová, 2006)

Výše uvedený výčet možných definic není ani zdaleka úplný, ale pouze ilustrační. O shrnutí různých definic pojmu kvalita života se ve své disertační práci pokusila Heřmanová (2010, str. 33). Vlastní individuální environmentálně, geograficky a sociologicky laděnou definici pojmu kvalita života, odlišuje od klasicky pojímané a objektivně měřitelné životní úrovně a přiklání se k následujícímu znění: „Jedincem vnímaná a prožívaná kvalita života představuje reflexi objektivních environmentálních

podmínek (vnějšího prostředí) a sebereflexi (vnitřního prostředí) člověka v kontextu kulturních, hodnotových, sociálních a prostorových (geografických) systémů a ve vztahu k individuálním motivacím, schopnostem, cílům a očekáváním.” Dle Heřmanové (2010, str. 33) představuje kvalita života „výhradně subjektivní prožitek, který lze relativně „objektivně“ analyzovat a měřit pomocí sofistikovaných metod sociologického výzkumu, a to ať již v podobě holistického či dimenzionálně defragmentovaného pojetí.“

I přes převládající nejednotnosti při definování pojmů spojených s otázkami kvality života, lze hovořit o jednom názorovém konsensu. Ten se týká především poměrně široce akceptovaného předpokladu existence dvou základních dimenzí kvality života. Akceptace se ani tak netýká názvů těchto základních dimenzí, jako spíše obsahového rozdělení problematiky chápání a možností výzkumu kvality života. (Ira, Andráško, 2007) V této diplomové práci bude terminologicky rozlišováno mezi objektivní kvalitou života na straně jedné a na straně druhé subjektivním vnímáním a hodnocením této objektivní kvality života a subjektivním prožíváním vlastního života. Toto rozlišení bude stručně pojednáno následujícími dvěma podkapitolami.

V zásadě lze říci, že objektivní dimenze kvality života představuje (externí) podmínky a vlivy okolního prostředí a životních okolností na život člověka. Tyto podmínky a vlivy se obvykle dělí na sociální, ekonomické a environmentální. Subjektivní dimenze na druhé straně představuje souhrn subjektivních vstupů každého člověka, jako jsou názory, postoje, individuální systém hodnot, schopnost adaptace, způsob percepce okolního prostředí, atd. (Ira, Andráško, 2007)

Někteří autoři se ve svých pracích zabývali otázkou vztahu mezi oběma základními dimenzemi. Pacione (2003) považuje individuální prožitek, resp. zkušenost za klíčový faktor vnímání určité oblasti života jednotlivcem. Znamená to, že v tomto případě může být chápána subjektivní dimenze, reprezentovaná percepcí podmínek kvality života, jako nadřazená objektivní. Cummins (2000) se domnívá, že objektivní a subjektivní dimenze kvality života existují relativně nezávisle na sobě. To znamená, že objektivní podmínky jen velmi omezeně ovlivňují pocit subjektivního blaha. Jako důvod uvádí lidskou schopnost adaptace. Zároveň však podotýká, že existuje určitý práh, po jehož překročení dojde ke zhoršení objektivních podmínek do takové míry,

že subjektivní vnímání člověka už není schopno se na ně adaptovat. V tomto případě se vazba mezi objektivní a subjektivní dimenzí kvality života stává mnohem silnější.

3.1.1 Objektivní kvalita života a její subjektivní percepce a imaginace

Potůček vychází z předpokladu, že existuje několik významných oblastí, kterými je bezprostředně ovlivňována kvalita i udržitelnost života. Jedná se o sociální soudržnost, trh práce a zaměstnanost, strukturu populace, vzdělávání, bydlení, rodinu, péči o zdraví, vnitřní a vnější bezpečnost, životní prostředí a potenciály územního rozvoje. Ekonomika sama závisí na dobrém fungování těchto oblastí. Pokud jsou v rovnováze, napájí je zdroji a představuje tak, obrazně řečeno, jejich krevní oběh. Kromě toho lze také vymezit obecné podmínky usměrňující činnost lidí a institucí ve všech zmíněných oblastech. Jedná se o ústavní a politický systém země, formování národní identity a regulační působení státu, trhu a občanského sektoru ve vzájemných vztazích. (Potůček a kol., 2002)

Tabulka 1: Objektivní kvalita života a její subjektivní percepce a imaginace

	objektivní kvalita života	subjektivní percepce a imaginace objektivní kvality života	
životní podmínky	průměrná mzda	věk	ovlivňující faktory
	dostupnost služeb	životní zkušenosti	
	dostupnost zdravotní péče	generačně odlišné nároky	
	dostupnost vzdělání	úroveň vzdělanosti	
	dostupnost bydlení	typ profese	
	možnosti uplatnění na trhu práce	celkový rozhled	
	kvalita přírodního prostředí	preferované materiální hodnoty	
	dopravní dostupnost	genderová specifika	
životní úroveň	příjmy (domácnosti)	typ osobnosti	
	výdaje (domácnosti)	zprostředkované informace o životní úrovni v různých oblastech a regionech	
	úroveň spotřeby	odlišné kulturní kontexty	
	vybavenost domácností	religiozita	
	předměty dlouhodobé spotřeby	sociální status	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Heřmanová (2012, str. 47-48)

Výše uvedená tabulka 1 v prvním sloupci definuje některé faktory životních podmínek a životní úrovně. Obě veličiny neexistují odděleně, ale vzájemně se ovlivňují, neboť lepší životní podmínky jsou předpokladem pro vyšší finanční a materiální úroveň, což vede k možnosti výběru a dostupnosti většího množství kvalitních produktů a služeb. Dosažené životní podmínky i životní úroveň také určují startovací pozici z hlediska možného dosažení určitého sociálního statusu. Druhý sloupec tabulky pak představuje faktory, které ovlivňují subjektivní vnímání a hodnocení dané reality.

3.1.2 Subjektivně prožívaná kvalita vlastního života

Každý člověk se čas od času zastaví a hodnotí svůj dosavadně prožitý život nebo své vyhlídky do budoucna. Toto hodnocení bývá ovlivňováno nejrůznějšími faktory. Některé faktory je v moci člověka ovlivnit více, jiné méně. Tím možná úplně nejdůležitějším faktorem je vztah sám k sobě. Člověk, který „se má rád“ je často spokojenější a má vyšší sebevědomí, než člověk, který o sobě a svých schopnostech pochybuje. Lze se domnívat, že schopnost mít se rád, tedy určité sebelásky, je utvářena již v raném věku, kdy velmi záleží na přístupu rodičů k dítěti. Člověk, který již jako malé dítě přijímá lásku rodičů, je veden k samostatné činnosti, samostatnému rozhodování a zodpovědnosti za své činy (samozřejmě úměrně svému věku), bude mnohem lépe schopen a ochoten sebereflexe bez různých rozpaků nebo lhaní sobě samotnému (což může být příčinou další „duševní bolesti“).

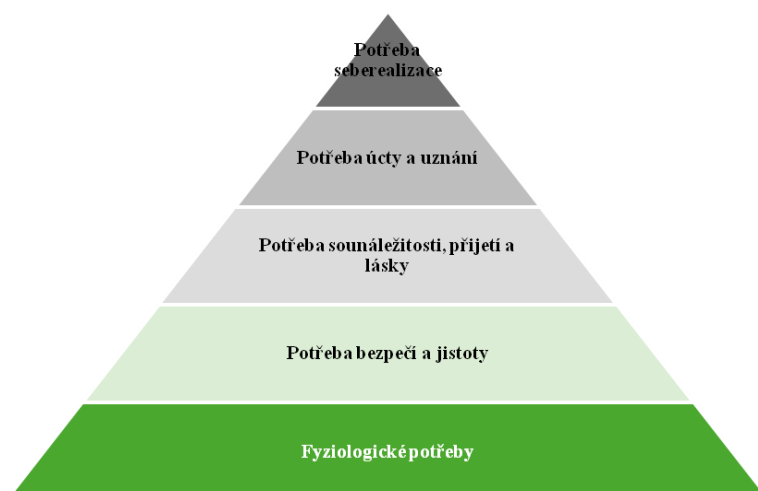
Subjektivně prožívaná kvalita vlastního života je mj. dána také hodnotovou orientací a stupněm dosažené míry uspokojení potřeb jedince v kontextu Maslowovy pyramidy potřeb. Hodnoty jsou silné bipolární emoce (morální x amorální; ošklivé x krásné; dobro x zlo; racionální x iracionální; normální x abnormální; paradoxní x logické). „*Pojem hodnota má však řadu dalších atributů. Vždy jde o cosi spojeného s definováním obsahu bytosti, skupiny, společenství, ale i institucí, také však období, generace či oblasti života společnosti. Pojem hodnota stojí blízko dalším pojmům, které vyjadřují reflexi světa v našich myslích, vědomí i podvědomí, v našich osobnostních strukturách či ve strukturách sociálního klimatu skupiny, pospolitosti, třeba i národa a státu.(...)*“ (Potůček a kol., 2002, str. 212)

Podoba převažujících hodnot ve společnosti je stavebním kamenem kvality života. Hodnotová orientace vyjadřuje smysl jednání a v ní zahrnutý cíl. Je uskutečňována výběrem a volbou možných cílů a prostředků vedoucích k jejich dosažení. Určuje životní styl a činnost člověka. Převažující přijaté společenské hodnoty jsou kořenem motivace, chování, identifikace a sociální soudržnosti. Individuální hodnoty nemusí být totožné s hodnotami vyznávanými celou společností, neboť různým hodnotám přikládá každý člen společnosti různou důležitost. Ruku v ruce s proměnou společenských hodnot se tak mění i žebříček hodnot společenských. Měnící se hodnotové žebříčky jsou tedy odrazem přirozeného vývoje. Mezi lidmi lze obvykle nalézt shodu na souboru základních hodnot, nicméně jednotlivé hodnoty ve svých hodnotových žebříčcích každý člověk seřadí různě. Zatímco pro někoho je největší hodnotou život, a tak se snaží přežít za každou cenu, jiní život za nejvyšší hodnotu nepovažují a jsou ochotní například za svobodu (za vyšší hodnotu) ho položit. (Svobodová, 2006)

Jak již bylo zmíněno výše, kvalita života je determinována nejen hodnotami, ale také potřebami a úrovní jejich uspokojování. Teorie potřeb jsou úzce spjaty s teoriemi motivace. Pojem motivace byl v textu výše zmiňován v souvislosti s hodnotami. Ty byly označeny jako kořen motivace. V rámci syntézy těchto myšlenek lze tvrdit, že potřeby vycházejí z hodnot vyznávaných jak danou společností, tak zejména jednotlivci. Člověk je motivován jeho vnitřními potřebami, resp. nutností jejich uspokojení. Lidské vnitřní potřeby jsou individuální, mění se ve vztahu k prostředí a zejména pak v čase. Maslow (1954) vypracoval stupňovité řazení potřeb, které v hierarchickém systému organizoval podle jejich naléhavosti pro člověka (viz obrázek 1). Dle Maslowa se potřeba vyšší objevuje až po uspokojení potřeb nižších. Kriticky lze argumentovat určitými situacemi, kdy člověk upřednostní uspokojení potřeb vyšších (např. seberealizace tvorbou uměleckého díla), aniž by uspokojil potřeby nižší (např. jídlo, teplo). Obecně se však Maslowova teorie jeví jako platná. Základní hierarchie je tvořena potřebami: fyziologickými, bezpečí a jistoty, sociálními (přátelství, láska, sounáležitost), uznání (ocenění, prestiž), seberealizace (estetické potřeby, poznání). (Maslow, 1954)

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: vlastní zpracování

3.2 Prostor

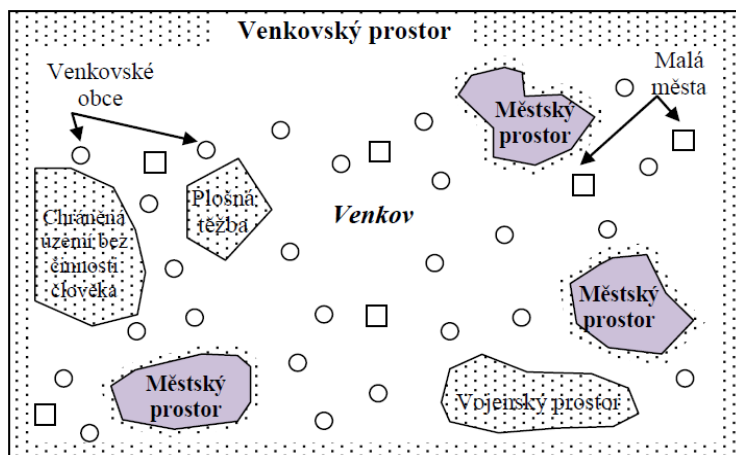
V rámci této podkapitoly bude pojednáno o prostoru, který dodává konceptu kvality života rozměry hierarchičnosti a kvalitativní heterogenity. Kvalita života může být zkoumána na lokální, mikroregionální, regionální, národní, ba i na globální úrovni. Každá tato úroveň je omezena z hlediska typu dat a metod jejich získávání. Problematické může být i samotné vymezení regionů, neboť je dále rozlišováno např. mezi funkčním, přirozeným a administrativním regionem, apod. V rámci jednotlivých hierarchických úrovní prostoru je také nutné pamatovat na způsob interpretace vyšetřených dat, neboť co například platí na globální úrovni, nemusí nutně platit pro úroveň regionální nebo lokální. (Heřmanová, 2012)

3.2.1 Venkovský prostor, venkov, venkovská obec a obec

Z hlediska zaměření této práce budou dále vymezeny pojmy venkovský prostor, venkov, venkovská obec a obec. Ačkoli jsou výše uvedené koncepty definovány mnoha autory (nejen rurální sociologie nebo geografie), pro tuto práci bylo zvoleno doslovné (a krácené) převzetí definic zejména z Velkého sociologického slovníku. Ty jsou dle autora práce nejobsažnější a nejucelenější. V další literatuře se lze setkat s „filtrovanými“ výklady a definicemi, nebo naopak těmi, které byly utvářeny v první polovině 20. století a jsou již dle autora diplomové práce překonané. Taktéž níže citovaný

text Velkého sociologického slovníku – i když je už přes 20 let starý – představuje určité trendy, které se ve vymezeném tématu objevují.

Obrázek 2: Venkovský prostor

Zdroj: Binek a kol. (2009, str. 13)

„Jako venkovský prostor se obvykle označují vesnice a krajina v jejich okolí, jiné pojetí říká, že to je souhrn katastrů venkovských obcí nebo podrobněji souhrn ploch zemědělské půdy, lesů, vodních ploch, intravilánů, venkovských sídel, polních cest a místních komunikací.“ (Maříková, 2008, str. 15) Na základě obrázku 2 lze dedukovat, že venkovský prostor je možno chápat jako určitou množinu, která vytváří rámec pro podmnožiny venkova a venkovské obce. Do této množiny však nepatří městský prostor, který se v tomto případě a vymezení jeví jako dichotomní entita.

Autory Velkého sociologického slovníku je venkov vymezen následovně: „obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatelstva, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také jinou sociální strukturou ve srovnání s městem. Typickou sídlištní jednotkou venkova je vesnice (oba pojmy vystupují v mnoha ohledech jako synonyma). Z hlediska sociologie je venkov charakterizován především specifickým typem komunity, tzv. venkovskou komunitou (či rurální komunitou nebo venkovským společenstvím), která se většinou vymezuje v protikladu ke komunitě urbánní neboli městské těmito znaky:

1. vyšší mírou vzájemné sociální závislosti;
2. menší variabilitou profesních možností;
3. menší sociální diferenciací a také zúženým prostorem sociální mobility;

4. *silnější vazbou na tradici a slabší inklinací k sociální změně;*
5. *silnější determinací přírodním prostředím.*

(...) Ve značném počtu malých venkovských sídel tvoří podstatnou složku populace obyvatel velkých měst pravidelně přijíždějící za rekreací. Venkov je pro ně místem tzv. druhého bydlení. Ze sociologického hlediska zkoumá venkov nejen sociologie venkova, sociologie zemědělství, ale i sociologie způsobu života a sociologie rekreace. Některých sociálních otázek si tradičně všímá demografie a sociální geografie, dnes i ekologie.“ (Maříková, Petrušek, Vodáková a kol., 1996, str. 1380)

Tato definice tak již zahrnuje fakt, že venkov představuje mnohem větší prostor, než jakým je samotná venkovská obec (definice viz níže). Jinými slovy, venkovská obec je pouze částí (podmnožinou) venkova. Definice dále ukazuje, jakými znaky je venkov charakterizován a funkce jaké může zastávat (např. druhé bydlení). Jak již bylo zmíněno v úvodu podkapitoly, níže uvedené vymezení venkovské obce se mj. zabývá i určitými trendy v této oblasti.

Vesnice (synonyma jsou venkovské sídlo nebo venkovská obec) „*je základní sídlištní jednotka ve venkovském prostoru, která jako správní celek je nazývána venkovskou obcí a vymezena maximálním počtem obyvatel (hranice se většinou pohybuje mezi 2 až 5 tis. obyv.). (...) Proměny současné vesnice směřují ke stírání tradičních rozdílů mezi městem a venkovem v životní úrovni a životním způsobu. Mezi původní charakteristiky vesnického společenství patří pevná instituce vlastnictví a svazek s půdou, relativní kulturní izolovanost, tradicionalismus, silná společenská kontrola a zvláštní postavení rodiny dané její zdvojenou funkcí v zemědělském rodinném hospodářství. Dnes se tyto rysy v čisté podobě vyskytují jen zřídka. Instituty města a průmyslu vrůstají do vesnického společenství působením hromadných sdělovacích prostředků, transferem kultury, rozšiřováním průmyslových forem organizace a metod práce v zemědělských podnicích, rozšiřováním účasti občanů vesnic v jiných společenských seskupeních mimo vlastní vesnici atd. V souvislosti s tím dochází ke změnám činností venkovského obyvatelstva i jejich životního stylu, jejich postojů, stereotypů a systému hodnot.“* (Maříková, Petrušek, Vodáková a kol., 1996, str. 1382-1383)

Také samotný pojem obec bývá v obecné hovorové mluvě považován za synonymum pro vesnici. Jedná se však o právní terminus technicus, který je v české legislativě zakotven v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích. První dva paragrafy zákona říkají, že obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvořící územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, vlastní majetek a v právních vztazích vystupuje svým jménem (...). Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů (...). Jak zákon dále stanoví, po splnění určitých podmínek může být obec městem. Výše zmíněná běžná mluva, kdy je mezi pojmy vesnice a obec obvykle kladeno rovnítko, je tak fakticky nesprávná, neboť pojem obec představuje množinu, která dle různých kritérií zahrnuje jak venkovské obce, tak i města.

3.3 Indikátory kvalita života v prostoru

Tato část práce bude na základě analýzy sekundárních zdrojů popisovat a diskutovat vybraná šetření, která se zabývala kvalitou života. V rámci zachování kontinuity i tato podkapitola rozlišuje mezi objektivní a subjektivní kvalitou života. Dle Murgaše (2008) nelze kvalitu života vyjádřit, resp. měřit přímo, ale pouze zprostředkovaně, a to prostřednictvím jejích částí, pro které se synonymicky používá označení indikátory, komponenty, ukazatele, domény, apod. Za indikátor je možné označit ukazatele vyjadřující dosažený stav k určitému datu nebo časovému období.

3.3.1 Operacionalizace objektivní kvality života v prostoru

Jak již bylo zmíněno, kvalita života může být zkoumána nejen na lokální, mikroregionální, regionální, národní úrovni, ale i na úrovni globální. Na globální úrovni je možné studovat možná nejvíce možných indexů a ukazatelů, které se – byť třeba jen částečně – snaží kvantifikovat kvalitu života v různých oblastech naší planety. Jedná se například o Human Development Index, Human Poverty Index, Happy Planet Index, Carbon Footprint, Climate Change Performance Index, Human Wellbeing Index a mnoho dalších.

3.3.1.1 Operacionalizace objektivní kvality života na globální úrovni

Z hlediska tematického zarámování práce zde bude diskutován pouze jeden globálně pojatý index kvality života, a to konkrétně Quality of Life Index, který je prezentován

na webu Numbeo.com (Quality of Life Index by City 2016, 2016). Zde je, mimo jiné, zveřejněn celosvětový žebříček měst s nejvyšší kvalitou života. Například Brno v tomto žebříčku obsadilo 46. místo. Index kvality života a následný žebříček měst je dán vzorcem, ve kterém jsou zahrnuty indikátory jako kupní síla obyvatel, kvalita zdravotnictví, kriminalita, klima, poměr ceny nemovitostí a příjmů, čas strávený v zácpách a čistota vody a ovzduší. Data jsou nejčastěji čerpána z ročenky CIA.

Jedná se o příklad modelu, kdy výběr kritérií odráží vlastní představu hodnotitelů, jak má „kvalitní život“ vypadat a kde jsou pro ně (hodnotitele) nejlepší podmínky. V modelu například chybí kulturní nabídka, což může být příčinou toho, že New York i Londýn leží v žebříčku za Brnem nebo že Kišiněv předstihl Hongkong. Kvalita života může být ovlivněna i tzv. „duchem místa“, jeho příběhem a historií. I díky absenci těchto indikátorů může být Canberra (založena ve 20. století) o více jak sto příček před Římem. Lze také předpokládat, že člověk s homosexuální orientací bude mít kvalitnější život ve Stockholmu, i když ten je dle žebříčku až za Rijádem.

Problémem výše uvedeného indexu může být i průměrování, jež vede k určitému a ne zcela nepodstatnému zkreslení informace. Šetřená města jsou obývána miliony obyvatel a jsou tvořena z různých nesourodých čtvrtí. Na Vinohradech jsou tedy například úplně jiné ceny nemovitostí, než na Proseku a New York není znám pouze Staten Islandem, ale také Bronxem a podobně.

3.3.1.2 Operacionalizace objektivní kvality života na regionální úrovni

Na základě výše uvedené kritiky „průměrování“ byla záměrně přeskočena národní úroveň zkoumání objektivní kvality života. V první řadě bude praktická část práce zaměřena na mnohem nižší prostorovou úroveň a za druhé (velmi zjednodušeně řečeno) nemůže jeden souhrnný ukazatel na národní úrovni popsat dostatečně rozdíly mezi různými oblastmi kvality života (např. ekonomickými a sociálními), ale ani mezi jednotlivými regiony. Mederly, Topercer a Nováček (2004) také upozorňují, že nelze zanedbat ani časovou dimenzi, neboť kvalita života v regionech se mění v čase, tak jako se mění velikost rozdílů mezi regiony. Heřmanová (2012) dodává, že vzhledem k neexistenci zastřešující organizace či doporučené metodiky, existuje v řešení tematiky

regionální úrovně zkoumání objektivní kvality života (ale také na úrovních nižších) velká nejasnost a variantnost přístupů.

Výše zmínění autoři Mederly, Topercer a Nováček (2004) jsou autory Regionálního indexu kvality života, nazývaného též Regionální index lidského rozvoje. I tento index je zpracován statistickou metodou. Nicméně zajímavostí tohoto indexu je, že výběr ukazatelů byl pro analýzu podmíněn chápáním lidského rozvoje podle UNDP (United Nation Development Programme), tedy požadavkem naplnit tři základní oblasti lidského rozvoje. Jedná se o lidské zdraví, hmotnou životní úroveň a úroveň vzdělání. Dle Heřmanové (2012) Index lidského rozvoje dle UNDP představuje patrně nejznámější pokus o kvantifikaci kvality života.

Tabulka 2: Konceptuální model lidského rozvoje v krajích ČR

LIDSKÝ ROZVOJ (KVALITA ŽIVOTA)	A. Předpoklady pro dlouhý a spokojený život	A11 - Demografické předpoklady
		A12 - Zdraví a bezpečnost obyvatelstva
		A13 - Kvalita životního prostředí
	B. Předpoklady pro tvořivý život s dostatečným vzděláním	B11 - Úroveň školství a vzdělanost obyvatel
		B12 - Rodina a sociální soudržnost
		B13 - Práce a možnosti společenského uplatnění
	C. Předpoklady pro přiměřenou životní úroveň	C11 - Ekonomická výkonnost regionu
		C13 - Sociální status obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování na základě Mederly, Topercer a Nováček (2004, str. 14)

Konceptuální model lidského rozvoje v krajích ČR představuje tabulka 2. Dlužno dodat, že prostorové jednotky na regionální úrovni byly dány administrativním rozdělením České republiky podle regionálního členění platného od 1. 1. 2000 (14 krajů odpovídajících 3. úrovni klasifikace územních statistických jednotek NUTS).

Pro každý kraj byly vypočteny tři dílčí subindexy pro oblasti A, B, C jako aritmetický průměr příslušných proměnných. Celkový index kvality života byl následně vypočítán jako aritmetický průměr dílčích subindexů. Srovnávací úroveň pro všechny kraje byla dána průměrem daného ukazatele pro Českou republiku. Ten představoval 100 %. Jednotlivé kraje dosahovaly úroveň vyšší než 100 %, pakliže byla hodnota daného ukazatele ve vztahu k lidskému rozvoji a kvalitě života příznivější, než národní průměr, a nižší než 100 % v případě opačném. Výsledky výpočtů znázorňuje tabulka 3.

Tabulka 3: Hodnoty regionálních indexů kvality života v krajích ČR (rok 2000)

Kód	Kraj	A	B	C	I
PHA	Hlavní město Praha	82.0	140.5	143.5	122.0
JHC	Jihočeský	115.5	102.8	101.3	106.5
HKK	Královéhradecký	115.4	104.0	96.3	105.2
STC	Středočeský	104.5	98.8	110.8	104.7
PLK	Plzeňský	107.3	101.9	101.5	103.6
LBK	Liberecký	106.9	99.2	98.3	101.5
PAK	Pardubický	105.5	103.1	91.5	100.0
VYS	Vysočina	109.4	97.3	91.6	99.4
JHM	Jihomoravský	103.5	100.4	89.7	97.9
OLK	Olomoucký	103.6	91.8	92.1	95.8
ZLK	Zlínský	102.8	94.1	89.7	95.5
KVK	Karlovarský	102.8	92.0	88.4	94.4
ULK	Ústecký	90.7	74.0	94.6	86.5
MSK	Moravskoslezský	84.2	80.6	77.1	80.6

A - předpoklady pro dlouhý a zdravý život, B - předpoklady pro tvořivý život s dostatečným vzděláním, C - předpoklady pro přiměřenou životní úroveň, I - celkový regionální index kvality života

Zdroj: Mederly, Topercer a Nováček (2004, str. 15)

Taktéž na Slovensku je problematika objektivní kvality života řešena. Práce s názvem „Kvalita života a jej regionálna diferenciacia v Slovenskej republike“. Její autoři Ira, Michálek a Podolák (2005) si v rámci této práce definovali cíl prezentovat prostorové rozdíly v kvalitě života Slováků skrze analýzu indikátorů v šesti vybraných dimenzích.

Pro analýzu územní diferenciacie byla použita data z r. 2003 (případně 2002) a údaje z ostatního sčítání lidu, domů a bytů (2001) za 72 okresů podle územně správního uspořádání z roku 1996. Pro potřeby studie bylo pět bratislavských městských okresů, stejně jako čtyři košické městské okresy, sdružených do jednoho základního územního celku. Vybrané indikátory, měřené na úrovni okresů, byly seskupeny do šesti níže uvedených dimenzí:

- Demografické (střední délka života při narození – zvlášť mužů a žen, kojenecká úmrtnost);
- Vzdělanostně-informační (podíl obyvatel s nejvyšším dokončeným vysokoškolským a základním vzděláním, vybavenost domácností osobním počítačem);
- Bezpečnostní (úroveň majetkové a násilné kriminality);
- Materiálního komfortu a sociálních jistot (index zaměstnanosti, úroveň vzdělání, velikost bytu, vybavenost domácnosti koupelnou a autem);
- Vybavenosti bytů (podíl trvale obydlených bytů I. kategorie, vybavených automatickou pračkou, rekreační chatou, telefonem, barevným televizorem, ledničkou a mrazákem);

- Environmentální (roční objem tuhých emisí a oxidu siřičitého na km², podíl lesní půdy, podíl obyvatel připojených na veřejnou kanalizační síť).

(Ira, Michálek a Podolák, 2005, str. 291-292)

Zajímavá je v neposlední řadě i práce Murgaše (2008), který se tak jako Ira, Michálek a Podolák zabýval Regionální diferenciací kvality života Slováků na úrovni okresů. Jedním z cílů studie bylo identifikovat indikátory kvality života, kterým panel expertů přiřadil váhu. Jejich agregováním do Indexu kvality života byla později zodpovězena otázka, jak je kvalita života prostorově diferencována na úrovni okresů Slovenska. Identifikováno bylo jedenadvacet indikátorů v doménách prosperita (7 indikátorů), deprivace (7 indikátorů) a lidský kapitál (7 indikátorů). Tabulka 4 sumarizuje zvolené indikátory kvality života a jejich váhy.

Tabulka 4: Indikátory kvality života a jejich váhy

Indikátor	Definícia indikátora	Merná jednotka	Obdobie	Zdroj	Priem. váha
Pridaná hodnota	Vyprodukovaná pridaná hodnota v priemyselných závodoch	mil. Sk/10 tis. obyv.	2001 – 2006	ŠRRS 20061	5,4
Priame zahraničné investície	Ročná kapit. časť podn. subjektov v SR s objemom zahraničných aktív a pasív vyšším ako 0,5 mil. Sk	mil. Sk/10 tis. obyv.	2001 – 2006	SŠÚ 20072	3,1
Podnikatelia – fyzické osoby	Podnikatelia nezapsaní v obchodnom registri	podn. / 10 tis. obyv.	2001 – 2007	SŠÚ RegDat on line3	2,8
Priemerná mesačná mzda	Hrubá mzda vyplácaná vlastným zamestnancom	Sk	2001 – 2005	ŠRRS 2006	4,9
Obyvatelia vlastníci automobil	Podiel byt. domácností vlastniacich osobný automobil z celkového počtu bytových domácností	%	2001	SODB 20014	2,3
Obyvatelia napojení na verejnú kan. sieť	Podiel byt. domácností napojených na kanalizačnú sieť z celkového počtu bytových domácností	%	2001	SODB 2001	4,8
Výstavba bytov – dokončené byty	Byty odovzdané do užívania do 31. 12. v danom roku	byty/ 10 tis. obyv.	2001 – 2006	SŠÚ 2007	3,6
Úmrtia na choroby obehovej sústavy	Zomreli podľa vybraných príčin smrti – choroby obehovej sústavy	zomr./10 tis. obyv.	2002 – 2006	SŠÚ 2007	4,1
Úmrtia na choroby nádorové ochorenia	Zomreli podľa vybraných príčin smrti – nádorové ochorenia	zomr./10 tis. obyv.	2002 – 2006	SŠÚ 2007	4,4
Úmrtia na samovraždy	Zomreli podľa vybraných príčin smrti – úmrtia na samovraždu	zomr./100 tis. obyv.	2002 – 2006	SŠÚ 2007	3,7
Násilné trestné činy	Spoločensky nebezpečné činy (vraždy, lúpeže, úmyselné ublíž. na zdraví, vydieranie a pod.)	činy/10 tis. obyv.	2001 – 2003	Prezídium Policajného zboru	4,3
Rozvody	Právne zaniknuté manželstvá	rozv. /100 sobášov	2001 – 2006	SŠÚ RegDat on line	3,9
Nezamestnanosť	Podiel počtu nezamestn. osôb z počtu ekon. aktívneho obyvateľstva	%	2001 – 2006	SŠÚ RegDat, on line	6,2
Emisie CO	Produkcia oxidu uhľnatého v t na km ² územia	t/rok/km ²	2001 – 2004	SŠÚ RegDat, on line	7,9
Stredná dĺžka života pri narodení – muži	Priem. počet rokov, ktoré v priemere ešte prežije práve narodená osoba mužského pohlavia	roky	2001 – 2006	SŠÚ RegDat on line	7,7
Stredná dĺžka života pri narodení – ženy	Priem. počet rokov, ktoré v priemere ešte prežije práve narodená osoba ženského pohlavia	roky	2001 – 2006	SŠÚ RegDat on line	7,7
Index starnutia	Počet osôb v poproduktívnom veku pripadajúci na 100 osôb v predproduktívnom veku	%	2001 – 2005	SŠÚ RegDat on line	4,7
Prírastok obyvateľov sťahovaním	Rozdiel medzi počtom prisťahovalých a vystaňovalých osôb	obyv./ 10 tis. obyv.	2001 – 2006	SŠÚ RegDat on line	1,8
Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním	Podiel obyv. s najvyš. dokončeným vysokošk. vzdelaním z celkového počtu obyvateľstva	%	2001	SODB 2001	6,3
Obyvatelia vlastníci osobný počítač	Podiel bytových domácností vlastniacich osobný počítač z počtu bytových domácností	%	2001	SODB 2001	3,1
Generativita ¹	Suma poskytnutá obyvateľmi o. z. Liga proti rakovine v rámci každoročných zbierok na Deň narcisov	Sk/10 tis. obyv.	2005 – 2007	Interné údaje o. z. Liga proti rakovine	7,7

Zdroj: Murgaš (2008, str. 16)

Při určování indikátorů byla rozlišena formální a obsahová kritéria výběru. Formálním kritériem je současné splnění čtyř základních podmínek: kvantifikovatelnost, statistická sledovatelnost v dlouhých časových řadách, požadovaná vypovídající schopnost z hlediska prostorové diferenciaci a neduplicita. Obsahové kritérium výběru indikátorů vyplývá z chápání kvality života jako prosperity konfrontované s deprivací a obohacené o lidský (humánní) kapitál. K posouzení významu jednotlivých indikátorů byla použita metoda expertního vážení, ve které panel expertů přiřadil každému indikátoru váhu. Tím se tedy Murgaš metodologicky odlišuje od autorů Ira, Michálek a Podolák.

3.3.1.3 Operacionalizace objektivní kvality života na rurální úrovni

Zkoumáním objektivní kvality života na rurální úrovni se zabýval kolektiv kolem profesorky Majerové (2008) v rámci projektu Ministerstva práce a sociálních věcí s názvem „Socio-ekonomický vývoj českého venkova a zemědělství“. Objektivní kvalita života je zde indikována na základě prvků občanské vybavenosti a technické infrastruktury obce. Vybrané prvky vybavenosti jsou statisticky sledovány Českým statistickým úřadem, který pro tento účel pravidelně vydává Malý lexikon obcí. „*Jedná se konkrétně o tato zařízení: pošta, základní škola (s rozlišením ZŠ s 1. až 9. ročníkem a školy pouze s 1. až 5. postupným ročníkem), zdravotnické zařízení a úřadovna Policie ČR a dále o vodovod, kanalizaci a plynofikaci v obci. Všechny tyto prvky jsou důležité pro kvalitu života v obci a jejich neexistence omezuje budoucí rozvoj obce.*“ (Maříková, 2008, str. 83)

Tabulka 5: Prvky občanské, technické a infrastruktury a služeb občanům

Občanské vybavení	Technická infrastruktura
školka, jesle	veřejná telefonní stanice, telefonní budky
škola	veřejný vodovod, kanalizace
pošta	rozvod plynu
zdravotní středisko	Dopravní dostupnost
policejní stanice	autobusová zastávka, autobusové nádraží
Kultura, rekreace, sport	zastávka vlaku, vlakové nádraží
sportovní hřiště	Obchody a služby
sál pro taneční zábavy	obchod(y)
kostel	restaurace
tělocvična	služby (holič, čistírna, opravny, ap.)
veřejné koupaliště	bistro, stánek s občerstvením
kino	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Maříková (2008, str. 86)

Zmíněny jsou také elektrické a telekomunikační sítě, jakožto statisticky nesledovaná technická infrastruktura. Maříková (2000) analýzu prvků občanské a technické infrastruktury rozšiřuje o služby občanům a dopravní infrastrukturu. Výčet šetřených prvků je sumarizován v tabulce 5.

Za objektivní faktory kvality života jsou považovány také úroveň bydlení a vybavenost domácnosti předměty dlouhodobé spotřeby. Kocmánková a Ježdíková (2008) se zabývaly nejen typem a právní formou užívání domů/bytů, ale také vybavením domácností. Zkoumané předměty vybavení domácností na venkově jsou uvedeny v tabulce 6.

Tabulka 6: Předměty dlouhodobé spotřeby venkovských domácností

Předměty dlouhodobé spotřeby venkovských domácností	
mikrovlnná trouba	auto
myčka nádobí	traktor, nákladní automobil, dodávka
satelit nebo kabelová televize	malotraktor, Tera, zahradní sekačka, apod.
osobní počítač, tiskárna	vytápěný skleník
pevná telefonní linka	stabilní bazén
mobilní telefon	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Kocmánková a Ježdíková (2008, str. 162)

Kvalita života na venkově může být pozitivně ovlivněna existencí sociálních služeb. Herová a Varvažovská (2008) proto definovaly 4 standardní a 4 nadstandardní sociální služby, které mají vliv na kvalitu života v obcích. Do standardních sociálních služeb na venkově byly zahrnuty služby pečovatele v domácnosti, návštěvy zdravotníka v bydlišti, rozvoz obědů a obědy za zvýhodněné ceny. Za nadstandardní služby byly označeny denní stacionář, klub důchodců, možnost dovozu nákupu a celodenní spojení vysílačkou.

3.3.2 Operacionalizace subjektivní kvality života

„Subjektivně psychologickou rovinu zkoumání kvality života tvoří analýza životní spokojenosti a osobní pohody jedince či jedinců, která v sobě zahrnuje nejen sebereflexivní dimenzi duševní či duchovní, ale i dimenzi sociální a fyzickou. Subjektivní kvalita života je tak zkoumána jako individuální vnímání nejrůznějších stránek životní reality daného jedince. Sledovanými subjektivně podmíněnými indikátory jsou pak – ve smyslu dlouhodobých emočních stavů – pocity štěstí a radosti, pocity spokojenosti s prožíváním

či prožitím vlastního života, pocity lásky, seberealizace v rámci sociálních vztahů, ale i pracovní seberealizace a sebenaplnění, pocity osobního rozvoje, smyslu a smysluplnosti života apod.“ (Heřmanová, 2010, str. 81)

Kvalita života je koncept, jehož zkoumání je možné různými způsoby a metodami. Toto tvrzení je podloženo například prací Babinčáka (2004), který se pokoušel identifikovat indikátory (subjektivní) kvality života pomocí techniky analýzy textů na téma „Co považujete za šťastný život?“ způsobem, který respektuje použitý jazyk odpovídajících respondentů, a který jim nepodsouvá, jak mají indikátory vypadat. Odpovědi nebyly předem vůbec strukturovány. Slovní spojení šťastný život zde představuje přijatelnou transformaci kvality života do běžného jazyka.

Důležité bylo sledovat, jak sami účastníci o kvalitě života uvažují v podobě běžné řeči, kterou při této příležitosti používají, nevyhýbat se navyklým, kulturou podmíněným formulacím („hodně štěstí, zdraví, peněz“, „na zdraví“, ...) a při hodnocení upřednostnit vyjádření samotných respondentů před porovnáváním za pomoci statistiky. Respondenty byli studenti a studentky dálkového studia Filozofické fakulty Prešovské univerzity v poměru 41 žen a 5 mužů. Věkové rozpětí představovalo 23 až 53 let. Všichni byli zaměstnáni v jedné oblasti státní správy na srovnatelných pracovních pozicích. (Babinčák, 2004)

Tabulka 7: Skupiny obsahů, definujících indikátory zkoumání subjektivní kvality života

obsahy významné pro osobu pisatele	blízké osoby
zdraví	pro šťastný život důležitý pocit
finanční zabezpečení	jistoty
vzdělání	opory
volný čas	spokojenosti
práce	pokoje
obsahy významné pro jiné osoby	splněných přání
zdraví jiných osob	porozumění
finanční zabezpečení pro jiné osoby	vědomí vlastní hodnoty
pro šťastný život významné "jiné osoby"	umět se těšit
rodina obecně	obsahy související s minulostí
partner(ka)	šťastné dětství
děti	obsahy související s budoucností
přátelé	cíle a plány

Zdroj: vlastní zpracování na podkladě Babinčák (2004)

Znamená to, že výstupy nebudou reprezentativní pro celou populaci, ale pouze pro konkrétní sociální skupinu s nutným přihlédnutím, že naprostá většina odpovídajících byly ženy. Analýza významných částí textů a po ní následující kódování přineslo následující možnosti organizování obsahů do skupin vypsanych v tabulce 7.

Ústřední myšlenkou, proplétající se výpověďmi odpovídajících, je ztotožňování vlastního štěstí se štěstím jiných, tedy podmíněné jednáním, prožíváním a existencí jiného člověka. Štěstí vychází ze vztahů, z existence okruhu blízkých lidí, příbuzných, jejich vlastností a konání, zdravotního stavu a emocionálního prožívání. Motivy související s jinými osobami jsou převážně uváděny slovesem "mít" v různých podobách, vyjadřujícím vlastní vztah (mít jejich blízkost, důvěru, porozumění, dostatek, mít jejich štěstí, vlastnit prostředky, které nás s nimi spojují a udělají nás šťastnými). Napsaná slova použitého jazyka odpovídajících o jejich představě šťastného života vypovídají o potřebě specifického vlastnění o zvláštním "majetku", sociálním kapitálu. (Babinčák, 2004)

3.3.2.1 Operacionalizace subjektivní kvality života na úrovni obcí

Heřmanová (2010) praktickou část své disertační práce věnovala zkoumání subjektivní kvality života Pražanů. To proběhlo metodou terénního dotazníkového šetření. Práce se zabývala několika faktory, mezi nimiž byly pocit sounáležitosti s místem, interpersonální a sociální vazby, spokojenost s osobním životem, realizovaná reprodukce, zdraví, životní úroveň, spokojenost s bydlením, volný čas, hodnotová orientace dotazovaných a celková životní spokojenost dotazovaných.

V letech 1999-2006 bylo Sociologickou laboratoří České zemědělské univerzity v Praze provedeno několik samostatných rozsáhlých reprezentativních výzkumů, ve kterých se téma subjektivní kvality života v různých podobách objevovalo (viz řada publikací Český venkov 2000-2008). Šetření se orientovalo na kvalitu života v obci, klady a záporů života na venkově, budoucím rozvojem obcí, vztahem obyvatel k obci, soudržností a spokojeností obyvatel se současným bydlením a s vybavením jejich domácností. Šetření se také zabývalo subjektivně pocíťovaným životním stylem, životní úrovní, životními cíli, hodnotami, volným časem, spokojeností se současným životem a plány do budoucna obyvatel venkovských obcí.

3.4 Migrace

Jedním z cílů této práce je také prozkoumat možné souvislosti mezi kvalitou života a potřebou stěhovat se (jinými slovy migrovat). Tato podkapitola proto ve stručnosti nastíní, jak na problematiku migrace pohlíží hlavní proud sociologické literatury.

Dle Giddense (2013) není migrace nový pojem. Jedná se o jev, který je nyní podle všeho v důsledku globální integrace na vzestupu. Vývoj migrace v celosvětovém měřítku lze totiž chápat jako jeden z projevů rapidně se měnících politických, hospodářských a kulturních vazeb mezi státy (a regiony). Migrační proudy se podílejí v mnoha společnostech na kulturní a etnické diverzitě a pomáhají utvářet i jejich ekonomickou, demografickou a sociální dynamiku. Zintenzivnění migrace po druhé světové válce a v uplynulých několika desetiletích učinilo z přistěhovalectví v mnoha zemích klíčové politické téma.

Po roce 1945 jsou v hlavních globálních populačních změnách rozeznávány čtyři různé migrační modely. Klasický model migrace se vztahuje na země typu Spojených států či Kanady, které vznikaly jako „národy přistěhovalců“. V těchto zemích je imigrace vesměs podporována a noví zájemci o trvalý pobyt jsou motivováni příslibem občanství, ačkoli roční objem přistěhovalců souběžně s tím regulují různá omezení a kvóty. Koloniální model imigrace, který je doménou například Francie či Velké Británie, upřednostňuje přistěhovalce z bývalých kolonií před ostatními.

Státy typu Německa, Švýcarska či Belgie pak upřednostňují třetí taktiku, a to model zahraničních dělníků (Gastarbeiterů). V tomto modelu se přistěhovalci smějí usazovat v hostitelské zemi pouze dočasně, a to obvykle za účelem uspokojení poptávky na trhu práce. Posledním modelem jsou ilegální formy imigrace, které se poslední dobou začínají rozmáhat. Jedná se o následek zpřísnění přistěhovaleckých zákonů v mnoha industrializovaných zemích. Imigrantům, jimž se podaří do země proniknout buď tajně, nebo pod záminkou jiné „neimigrační“ aktivity, se zde naskýtá možnost trvale žít načerno mimo oficiální společenské struktury. Ve společnostech procházejících industrializačním procesem změnilo šíření industrializace od základů ráz migračních proudů. Přibývající pracovní příležitosti ve velkých městech spolu s úpadkem domácí výroby na venkově

vykrystalizovaly ve zvýšení migrace z venkova do měst. K nárůstu počtu přistěhovalců ze zahraničí pak přispěla poptávka na trhu práce.

„V raných migračních teoriích se diskutovaly takzvané vypuzovací a přitahovací faktory. ‚Vypuzovacími faktory‘ (push factors) se rozuměly takové typy dynamických procesů, probíhajících ve výchozí zemi, které její obyvatele nutí k emigraci – například válka, hladomor, utlačovatelská politika či populační tlak. Jako ‚přitahovací faktory‘ (pull factors) se pak označovaly ty rysy cílových zemí, jež zvyšují jejich atraktivitu v očích přistěhovalců – utěšeně vzkvétající trh práce, vyšší životní úroveň, a další okolnosti, které do daného státu „přitahují“ imigranty z ostatních regionů.“

S migračními proudy je povázáno také studium diaspor. „Termín diaspora označuje etnickou populaci rozptýlenou mimo území rodné vlasti. Příslušníci diaspory jsou sice už z definice geograficky roztroušení, ale jejich vzájemné sepjetí umožňují faktory typu společných dějin, kolektivních vzpomínek na rodnou zem či sdílené etnické identity, kterou se všichni snaží zachránit a uchovat do budoucna.“ (Giddens, 2013, str. 604-613)

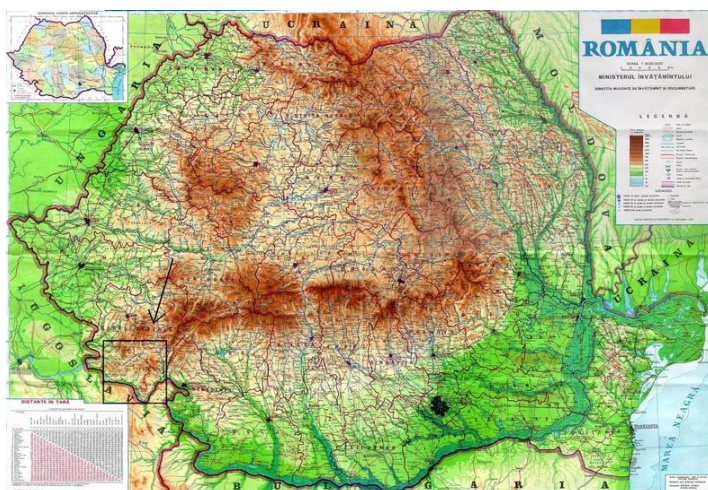
4 Praktická část

V této kapitole bude nejprve představena oblast rumunského Banátu a obec Eibenthal. Dále zde budou popisnou metodou zhodnoceny indikátory objektivní kvality života, které byly zkoumány technikami studia dokumentů, analýzou sekundárních zdrojů a pozorováním. Druhá polovina kapitoly následně prezentuje výsledky empirického výzkumu subjektivní kvality života obyvatel obce Eibenthal, který probíhal technikou standardizovaného interview pomocí předem připravených dotazníků. Podrobná metodika práce je nastíněna kapitolou ‚Cíl práce a metodika‘ v úvodu této práce.

4.1 Obecně zeměpisný a historický rámec zkoumané oblasti.

Těžiště českého osídlení v Rumunsku je soustředěno při Dunajské soutěsce (pro orientaci viz obrázky 3 a 4). Vzhledem k tomu, že se jedná o obecně velmi málo známé prostředí, nastíní tato podkapitola některé obecně zeměpisné a historické aspekty této oblasti. Dunajská soutěska je pozoruhodný geografický útvar na jihozápadním okraji Rumunska. Zde se Dunaj probíjí skrze Karpatský masiv. K jejímu severnímu břehu spadají příkré srázy pohoří Lokva a Almáz. Dunajská soutěska se rozprostírá v délce 135 km podél rumunsko-srbské hranice a je považována za jeden z nejhezčích přírodních výtvorů svého druhu v Evropě. Dunaj místy dosahuje šířky jen kolem 200-300 metrů a hloubky 90 metrů. To z něj činí nejhlubší řeku na evropském kontinentu. Na jiných místech se však šířka koryta pohybuje okolo 1,5 km. Nejširší (až 5 km) je pak řeka v okolí Staré Moldavy.

Obrázek 3: Rumunsko

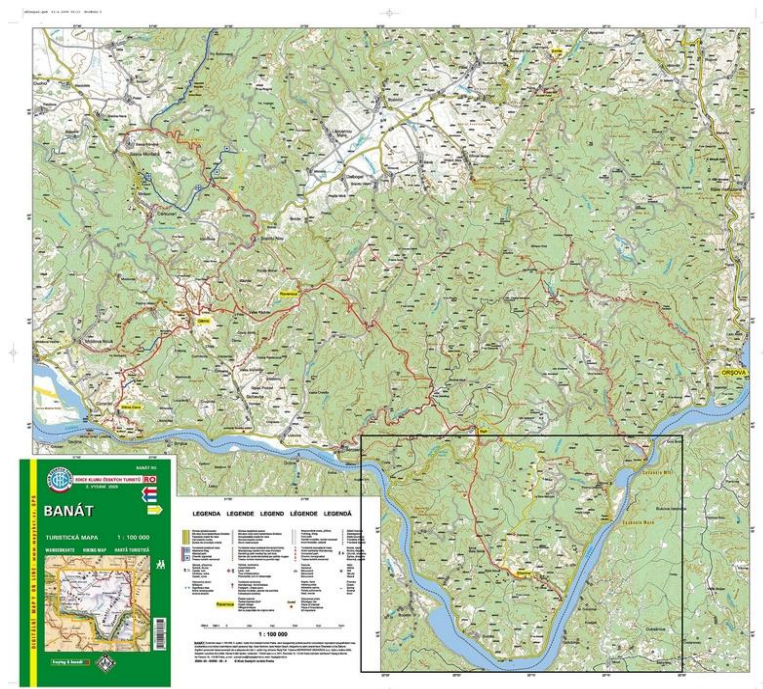
Zdroj: Eibenthal (2010)

Oblast při Dunajské soutěsce má mírné kontinentální klima se středomořskými prvky. Rumunský břeh Dunajské soutěsky je dnes součástí přírodního parku Železná vrata, což je chráněné území, které bylo vyhlášeno v roce 2000. Území zahrnuje 18 přírodních rezervací a je rozprostřeno na ploše 115 655 hektarů.

V oblasti se vyskytují uhelné sloje (okolí Bígru, Kozla, Ujbányje), naleziště měděné rudy (u Nové Moldavy) a v Eibenthalu se též nachází azbest a chrom. Uhelné sedimenty obsahují také otisky fosilních rostlin a v oblasti se nalézají i zkameněliny mořských živočichů. Část území je krasová s doprovodnými jevy, jakými jsou zejména závrtvy a jeskyně. V parku Železná vrata bylo identifikováno více než 5000 (leckdy vzácných a chráněných) živočišných druhů. Na pastvinách a loukách se nachází druhově velmi rozmanitá vegetace, jež obsahuje střeoevropské i středomořské prvky. Oblast je také bohatě zalesněna. (Gecse, 2013, str. 11-12) Husté listnaté pralesy s převahou habrů a hlavně buků byly v okolí českých vesnic sice vykáčeny, přesto hluboké lesy na severovýchod od Eibenthalu a hlavně na sever od Bígru vzbuzují dodnes respekt a je v nich neradno zabloudit. (Svoboda, 1997)

Obrázek 4: Banát

Zdroj: Eibenthal (2010)

4.1.1 Historie české kolonizace na jihu rumunského Banátu

Kvalita života našich krajanů na jihu rumunského Banátu není determinována pouze přírodními podmínkami (viz výše), ale také prostředím historickým. První vlna českého osídlení jižního Banátu byla vyvolána na popud jakéhosi Magyarlyho, dřevopodnikatele z banátské Oravice a nájemce rozsáhlých lesů v pohoří Lokva nad Dunajem. Magyarly do tohoto prostoru mnoha sliby velikých výhod vylákal několik stovek přesídlenců z Čech. Ti pro něj měli mýtit les, kácet a přepravovat dřevo a pálit dřevěné uhlí. Roku 1823 byla založena Elizabeta a o rok později Svatá Helena. V roce 1826 byli obyvatelé obou těchto vesnic, vůči kterým Magyarly své sliby nedodržel, na svou žádost přijati do svazku vojenských pohraničnicků 13. rumunsko-banátského pohraničního okruhu. (Svoboda, 2007) Dodnes se dochovala jen Svatá Helena.

Dle Desideria Gecse (2013, str. 33-34) již byla druhá vlna české kolonizace řízená rakouskými úřady a proběhla v letech 1827-1828. V pohoří Lokva byla založena největší česká vesnice Gerník a v pohoří Almáz vznikly hraničářské obce Eibenthal, Rovensko, Bígr, Frauvižn a Šumice. Ke třetí vlně kolonizace následně došlo v letech 1862-1864, kdy se české rodiny usazují v Klopodii (též Klopotín) a ve Velkém Pereku.

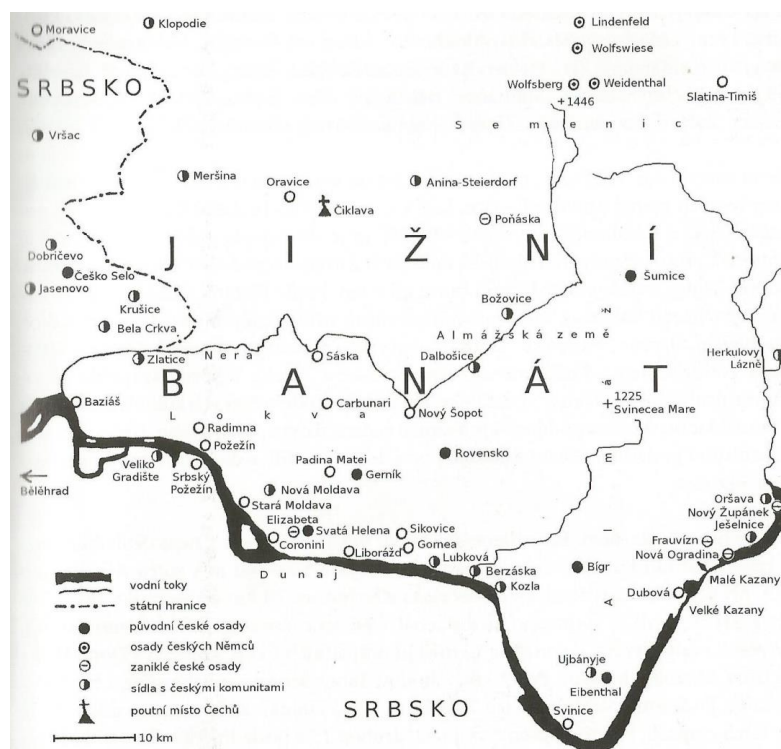
Důvody odchodů Čechů do Banátu byly zejména ekonomického, sociálního a politického rázu. Po smrti císaře Josefa II. byl v českých zemích utužen dohled tajné policie, obyvatelstvo bylo sužováno rostoucí bídou, vysokými daněmi a dlouhou povinnou službou v armádě (10-16 let). Kolonizace prováděné císařskými úřady byly motivovány zejména potřebou zalidnit řídké osídlená území, vymýtit lesy a zajistit spolu s rumunskými a srbskými obyvateli ostrou hranici. Existovalo zde totiž stále reálné ohrožení ze strany Osmanské říše.

Ze společensko-ekonomických příčin se začátkem 20. století obyvatelé českých vesnic začínají usazovat ve městech a větších vesnicích, v dnešních župách Mehedinti a Caras-Severin. Jsou to například Nová Moldava, Oršava, Herkulovy Lázně, Lubková, Zlatice, Kozla, Berzáska a Božovice. Zde pak vytvářejí více či méně kompaktní etnické skupiny. Další skupiny Čechů také migrovaly do velkých měst (Bukurešť, Oradea), kde byly postupně asimilovány.

4.1.2 Současné české osady

Ne všechny původní osady, které vznikly výše popsanými kolonizačními vlnami, se dochovaly do dnešních dní. Například osady Poňaska, Elizabeta a Frauvižn zanikly poměrně záhy. Jiné osady jako Nová Ogradina a Nový Župánek byly v 60. letech 20. st. zatopeny přehradní nádrží Železná vrata. V Klopodii a Velkém Pereku se česká komunita postupem času smísila s ostatními etniky. Dodnes dochované české vesnice v jižním Banátu jsou Svatá Helena, Gerník, Rovensko, Šumice, Bígr a Eibenthal. Některé z nich budou stručně popsány v této podkapitole. Poloha výše zmíněných zaniklých i dochovaných českých osad je nastíněna na obrázku 5.

Obrázek 5: Mapa české kolonizace jižního Banátu

Zdroj: Gecse (2013, str. 49)

Svatá Helena je nejstarší dosud existující českou vesnicí v Banátu. Byla založena na krasové plošině v sousedství dnes již zaniklé české osady Elizabeta. Ze správního hlediska v současnosti patří Svatá Helena pod obec Coronini. Čeští kolonisté pocházeli z okolí Prahy a dále pak z Čáslavska, Plzeňska, Domažlicka a Posázaví. (Gecse, 2013, str. 50) Vesnice má dnes asi 220 obyvatel a nacházejí se zde dva kostely. Katolický kostel byl vysvěcen v r. 1879 a je zasvěcený sv. Heleně. Baptisté dnes využívají bývalý

evangelický kostel z roku 1887. Část mužů byla zaměstnána v nedalekých rudných dolech v Nové Moldavě. Jejich provoz je však již ukončen. Ženy jezdí do Nové Moldavy prodávat mléko, smetanu a sýry na pravidelné trhy.

Svatá Helena je od Dunaje vzdálena asi 6 km a do vesnice vede asfaltová cesta. Nachází se zde jedna hospoda s točeným pivem a dva obchůdky. Zásobování obou obchodů je velice dobré, chleba je zde k zakoupení každý den. V obci je zřízen jen provizorní vodovod. Hospodáři tak sbírají do nádrží dešťovou vodu pro užitkové použití a pitná voda je dovážena od napajedla nebo jsou užívány studny u stavení. Vzhledem k tomu, že ve vesnici neexistují jímky na močůvku, k pití je lepší užívat minerálky nebo balenou vodu. Vynikající vodu lze také nabrat po cestě na Helenu ve vesnici Coronini.

V obci je kvalitní kabelová internetová síť a wi-fi je v mnoha domácnostech. Ve vesnici je kvalitní signál srbských i rumunských operátorů. Na Heleně byl loni zaveden svoz odpadků na skládku v Nové Moldově. (Dokoupil, 2016)

Gerník leží na náhorní krasové plošině pohoří Lokva v členitém terénu při vývěru potoka Kamenice z jeskyně ‚Filipovo díra‘. (Gecse, 2013, str. 50) Od Dunaje a od hlavní silnice je obec vzdálena asi 18 km. Do vesnice vede skrz bývalý důl částečně asfaltovaná cesta. V roce 1830 měl Gerník 469 obyvatel. Tento počet stoupal do roku 1934 až na 1400. Po roce 1991, kdy zde žilo 910 obyvatel, však nastal znatelný propad. V roce 2002 zde žilo již jen 525 obyvatel. Ze současných 230 domů je asi 27 opuštěných a dnes vesnici obývá přibližně 250 lidí.

Gernický kostel, jehož historie se píše již od roku 1858, je zasvěcen sv. Janovi Nepomuckému. Jako jediný z českých vesnic má Gerník svůj obecní úřad, pod který spadají i okolní rumunské obce. V Gerníku je dodnes podomácku páleno stavební vápno v malých vápenkách, které jsou vytápěny bukovým dřevem. Vápno prodávají Gerničtí na stavby do okolních vsí. Dále je zde například mouka mleta tradičně na vodních mlýncích (vodenicích), které jsou jak v obci, tak i za vsí v typicky krasové lokalitě U Petra.

Ve vesnici jsou tři obchody spojené s hospodami. Výběr je poměrně rozmanitý. V nabídce je i točené pivo. Chleba lze koupit ve zdejší nově postavené pekárně. Po vesnici

je rozveden vodovod s kvalitní pitnou vodou. V místní hospodě v centru obce je pak zdarma k dispozici wi-fi a pro zájemce i několik počítačů. Rumunský signál je v okolí Gerníku nad křížovou cestou naproti kostelu nebo za vesnicí na silnici vedoucí k Moldově. Ve vesnici je signál pouze sporadicky. V Gerníku dosud není zřízen svoz odpadků. (Dokoupil, 2016)

Rovensko je jedna z nejmenších a nejizolovanějších českých vesnic v jižním Banátu. Leží na uzlu několika hřebenů v západní části pohoří Almáž. S nadmořskou výškou 720-750 m je též nejvýše položenou obcí v této oblasti. Z administrativního hlediska dnes patří Rovensko pod obec Nový Šopot (Șopotu Nou). (Gecse, 2013, str. 50)

V roce 1922 zde byl vystavěn římskokatolický kostel Neposkvrněného početí Panny Marie, který byl vysvěcen na Sv. Martina. Rovensko má ze všech českých obcí nejmalebnější polohu, a proto je nejoblíbenějším cílem romantických cestovatelů. Život na hřebenech hor je však velmi tvrdý, a to zejména v zimě, kdy je vesnice prakticky zcela odříznuta od světa. I to je zřejmě důvod rychlého úbytku stálých obyvatel. Roku 1925 mělo Rovensko 586 obyvatel. V roce 1991 žilo v obci 235 lidí a tento počet do roku 2002 klesl na zhruba 120. Dnes už zde žije jen něco kolem 60 obyvatel.

Rovensko je od Dunaje od obce Lubková vzdáleno asi 14 km. Ze severu vede do vesnice velice slušná polní cesta od Șopotu Nou (Nového Šopotu). Ve vsi je jeden obchod spojený s hospodou. Točené pivo v nabídce není. Výběr v obchodě je celkem dostačující. Chleba je prodáván sporadicky. V obci je rozveden vodovod zakončený u napajedel rozmístěných po celé vesnici. Odtud je voda rozváděna do domů. Napajedla jsou pak užívána k napájení dobytka.

Co se signálu týče, kvalitní srbský a rumunský signál je až na malé výjimky dostupný takřka všude ve vesnici. Na návsi je možné volně chytit Wi-Fi signál z místní hospůdky. Ani na Rovensku dosud nebyl zřízen svoz odpadků. (Dokoupil, 2016)

Bígr je jednou z nejodlehlejších obcí v celém Rumunsku. Nachází se v nitru Almážských hor, při hřebenu na rozvodí říček Berzáska a Sirina. Od Berzásky, k níž ze správního hlediska patří, je vesnice vzdálena asi 20 km. (Gecse, 2013, str. 50) Bígr byl prvními obyvateli vystavěn do tvaru křesťanského kříže, v jehož středu stojí římskokatolický kostel vybudovaný v roce 1876 k počtě Svaté Trojici a posvěcený

na svátek sv. Havla. V roce 1934 zde žilo až 610 obyvatel, podle údajů z roku 1991 to však bylo již jen 360 obyvatel a do roku 2009 tento počet klesl až na 218.

Okolní půda je jílovitá a nepříliš úrodná. Obyvatelé se proto odjakživa živili prací v dolech. Nejbližší železniční stanice je v přes 80 km vzdálené Oršavě, od hlavní silnice je Bígr vzdálen 18 km. V Bígru stojí dvě hospůdky s točeným pivem, spojené s prodejem skromného výběru základních potravin. Po vsi je rozveden vodovod s kvalitní pitnou vodou. Signál je ve vesnici jen sporadicky. Také ani na Bígru dosud není zřízen svoz odpadků. (Dokoupil, 2016)

Eibenthal je nejjihněji položená česká obec v Banátu. Leží v dlouhém, sevřeném, ale přitom pozvolném údolí potoka Tisovice, který pod vsí náhle strmě padá divokou skalnatou roklí k Dunaji. Zde se vlévá v místech bývalé, dnes již zatopené, rumunské osady Tisovice. Na horní část Eibenthalu (Luka) navazuje hornická kolonie Ujbányje, tvořená z velké části čtyřbytovými domky. Ty jsou po zastavení těžby v místních dolech velmi řídko obydlené smíšenou česko-rumunsko-srbskou populací. Eibenthal i Ujbányje dnes patří pod obec Dubová (župa Mehedinti). Kolonisté sem přišli z několika českých obcí z Plzeňska, Kladenska, Příbramska, Čáslavska a Berounska. (Gecse, 2013, str. 51) Zevrubněji bude Eibenthal popisován v dalších kapitolách.

4.1.3 Vznik obce Eibenthal

Jak již bylo zmíněno výše, Eibenthal byl založen během druhé vlny kolonizace Banátu. První vlna kolonizace se proběhla na základě soukromé iniciativy a její průběh byl poněkud živelný. Následující vlna, která započala v roce 1826, byla mnohem lépe organizována a naplánována, jelikož byla přímo koordinována rakouskými vojenskými úřady. V souvislosti s druhou vlnou kolonizace vydala císařská dvorská komora zvláštní vyhlášku, na jejímž základě došlo k uzavření dohody s českým guberniem o dopravení vystěhovalců do Vídně, zajištění podmínek pro jejich přijetí v hlavním městě a jejich přepravu na parnicích po Dunaji do Banátu. Dohoda mj. obsahovala osvobození od vojenské služby po dobu deseti let a od placení daní státu (10 let za zalesněné pozemky, 5 let za pozemky bez lesů, 5 let domovní daň, když si postaví grunty), bezplatné zajištění osiva a dřeva potřebného pro stavbu domů, mostů atd. Na základě pokynu dvorské dohody

k vystěhování byly vytištěny poutače, které byly šířeny po celých Čechách a vzbudily v řadách obyvatelstva velký ohlas.

Podmínky kolonizace byly českým obyvatelstvem považovány za velice výhodné, a tak mnoho lidí, Čechů i Němců žijících na českém území, prodalo svá hospodářství a nechalo se zapsat na vystěhovalecké seznamy. Nebyli to jen zchudlí lidé, ale i řemeslníci, sedláci a drobní obchodníci. Původně bylo úřady počítáno s vystěhováním asi 500-600 rodin. Během několika měsíců se jich však zapsalo na 1500, jelikož byl Banát prezentován jako země neskutečně krásná a bohatá (zkrátka země zaslíbená).

První transport kolonistů proběhl roku 1827. Transport tvořilo několik set rodin českých a 56 německých rodin z Čech. Z Vídně se kolonisté plavili po Dunaji. Čeští kolonisté se usadili v místech určených vojenskými úřady. Na podzim roku 1827 byly kromě Eibenthalu, který po této kolonizaci obývalo 356 Čechů, založeny také osady Gerník, Rovensko, Bígr, Frauvižn, Poňaska a dosídlen byl Nový Župánek.

V souvislosti se založením obce Eibenthal se traduje, že dva „honbaři“ (lovci) Urban a Gottwald objevili při sledování zvěře údolí (Valea Arinilor = „Olšové údolí“, údolí potoka Tisovice), které na ně udělalo tak hluboký dojem, že ostatní Čechy přesvědčili, aby se usadili tam. Ve skutečnosti se první čeští kolonisté, v přibližném počtu 35 rodin, soustředili asi 1 km severně od kostela na návrší bez vodních zdrojů v místě zvaném „Pruhón“. Zde si postavili dřevěné domy s kamennými základy. Stopy po tomto osídlení jsou viditelné i dnes. Dle ústního podání místo v letech 1830-1831 zachvátil silný požár způsobený dětskou hrou, který nebylo kvůli nedostatku vody možné uhasit. Požárem bylo zničeno 32 domů, což kolonisty přimělo přestěhovat se na dnešní místo při potoku Tisovice. (Gecse, 2013, 33-40)

4.2 Objektivní kvalita života obyvatel obce Eibenthal

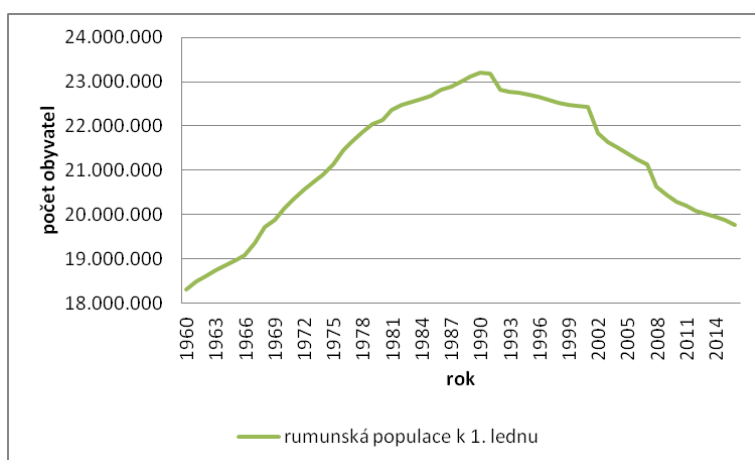
Tato část práce vychází z teoretických východisek, kde byly popsány nejrůznější indikátory objektivní kvality života. Jak teoretická východiska naznačují, mnozí autoři se v rámci svých výzkumů objektivní kvality života v rámci určitého prostoru zabývali indikátory, které (zjednodušeně řečeno) prakticky agreguje tabulka 2. Autoři pak tyto indikátory zkoumali z různých úhlů pohledu, rozdílnou hloubkou vhledu (neboli rozdílnou variabilitou dílčích subindexů) a různými metodami právě na základě toho, jakou

prostorovou úroveň v danou chvíli řešili. Tato práce se zabývá nejnižší prostorovou úrovní, jedná se o případovou studii jedné venkovské obce. Vybrané indikátory z teoretických východisek tak proto budou evaluovány popisnou metodou.

4.2.1 Vývoj rumunské populace a pár poznámek k ekonomice

Tato podkapitola vychází nejen z teoretických východisek, kde jsou mj. v tabulce 2 uvedeny demografické ukazatele jako předpoklad pro dlouhý a spokojený život, ekonomická výkonnost regionu jako předpoklad pro přiměřenou životní úroveň a v neposlední řadě práce a možnosti společenského uplatnění jako předpoklad pro tvořivý život. Podkapitola vychází také z předpokladu autora, že – velice jednoduše vyjádřeno – kde je kvalita života, tam je i „kvantita“ života. Kde jsou podmínky pro kvalitní život (viz předpoklady dle Potůčka v podkapitole „Objektivní kvalita života a její percepce a imaginace“), tam lidé zůstávají, nemají důvod se stěhovat, zakládají zde rodiny a podniky a dané místo se těší prosperitě.

Obrázek 6: Demografický vývoj v Rumunsku

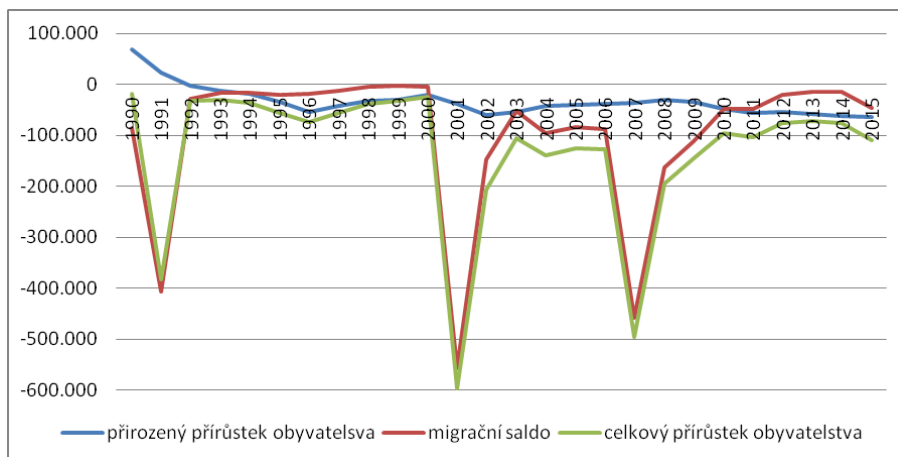
Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat (2017)

Vzhledem k tomu, že popisovaná obec se nachází na území cizího státu, bude z důvodu pochopení alespoň základních konsekvencí začátek této podkapitoly pojat trochu obšírněji. Jak ukazuje obrázek 6, celé Rumunsko se obecně potýká s úbytkem obyvatel od roku 1990, kdy byl v zemi svržen diktátor Nicolae Ceaușescu (konec prosince 1989), nastolen tržní systém ekonomiky a byly otevřeny hranice do té doby izolovaného státu. Celkový přírůstek (v tomto případě úbytek) rumunského obyvatelstva byl z počátku tažen zejména záporným migračním saldem, nicméně z grafu na obrázku 7 je patrné, že od roku

1992 je taktéž přirozený přírůstek obyvatel Rumunka v záporných číslech a od roku 2011 je dokonce nižší než migrační saldo.

Obrázek 7: Celkový přírůstek obyvatelstva Rumunska a jeho části

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat (2017)

Analýzy dat z nižších prostorových úrovní (regiony NUTS2 a NUTS3) vykazují obdobné trendy, jejich popis však není cílem této práce. Pro zajímavost lze ještě dodat, že dle ústního podání obyvatel Eibenthalu, když v období Vánoc v televizi sledují zpravodajství, vidí záběry z rumunských hranic (Rumunsko stále není součástí schengenského prostoru), kde stojí kilometry dlouhé kolony Rumunů, kteří se na Vánoce vracejí domů. V zemi jako celku jsou až na výjimky špatné pracovní příležitosti. Zahraniční investoři (kteří se „prokoušou“ zdejší byrokracií a založí zde byznys) obecně považují Rumunsko za low-cost zemi a místním pracovníkům, které zde najímají, nabízejí většinou minimální mzdu. Proto mnoho lidí volí emigraci jako způsob, jak si pomoci k lepšímu živobytí. Údaje o rumunské nezaměstnanosti jsou také zkresleny a nelze s nimi kvalitně pracovat, neboť zde nejsou zaznamenáni ti, kteří svou snahu o získání zaměstnání již vzdali a pracovní trh opustili.

Co se týče situace zahraničních investorů ve městech nejbližše položených od Eibenthalu, v cca 40 km vzdálené Oršavě je firma Takata, která vyrábí volanty a v Nové Moldavě (asi 75 km) působí firma Delphi, která vyrábí palubovky do zahraničních vozů. Dle ústního podání paní Gece (manželky autora zde hojně citované publikace) firma Delphi stále hledá zaměstnance. Firma vlastními autobusy sváží pracovníky i z Oršavy, Gerníku a obecně celého širšího okolí. Za těžkou a zodpovědnou práci však nabízí

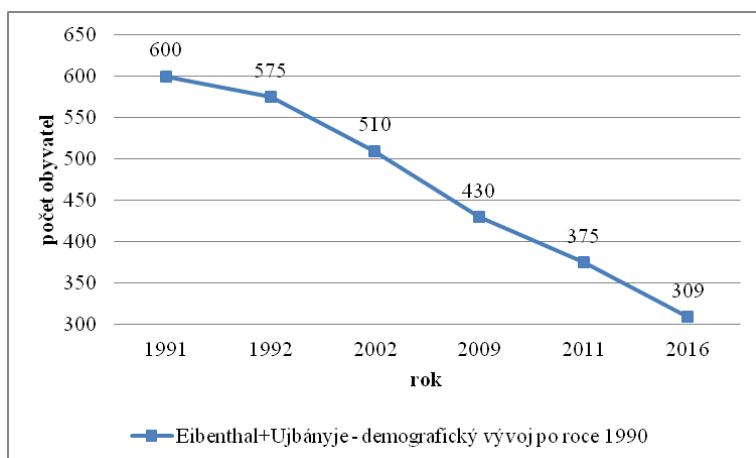
jen minimální plat. „*Od 1. 5. 2016 činí minimální hrubá měsíční mzda 1250,- RON*“ (MPSV, 2016) Dle kurzu platného v únoru 2017, kdy byla koruna uměle oslabena intervencí ČNB, se jednalo o ekvivalent zhruba 7500 Kč. Toto ohodnocení pracovníků vychází z požadavků na ně. Je vyžadováno jen minimální vzdělání, 6 tříd základní školy. Prý jsou ale známy případy, cit. „*že tam pracují i negramotní cikáni*“.

Životní úroveň ve studované oblasti (rozumějte oblast zhruba mezi Oršavou a Novou Moldavou) se dá v porovnání s oblastmi kolem velkých měst, jako jsou Kluž, Temešvár, Brašov a Bukurešť označit jako velmi nízká. Na druhou stranu je ale nutno doplnit, že je zde stále vyšší, než např. v Oltenii (jižní Rumunsko) nebo v Moldavsku (východ Rumunska).

4.2.1.1 Vybrané demografické ukazatele Eibenthalu (a Ujbányje)

Vzhledem k tomu, že Eibenthal (i Ujbányje) správně patří pod obec Dubová, nelze podrobit detailnější analýze data rumunského statistického úřadu, neboť jsou zde většinou k dispozici pouze čísla agregovaná za všechny tři tyto vesnice. Rumunský statistický úřad (Institutul National de Statistica) nabízí detailní čísla až na úrovni komun (venkovské obce a osady, které správně spadají pod jinou obec) pouze za roky 1992, 2002 a 2011, kdy se na území Rumunska konalo sčítání lidu. Gecse (2013, str. 438) nabízí navíc čísla pro Eibenthal a Ujbányji dohromady za roky 1991 a 2009, která čerpal z farních registrů. Rok 2016 je pak zpracován dle čísel poskytnutých obecním úřadem v Dubové. Obrázek 8 ukazuje trend úbytku místních obyvatel. Téma úbytku místního obyvatelstva a jeho příčin se prolíná celou praktickou částí této práce. Údaje v grafu níže tak symbolicky podtrhuje ústní podání pana faráře Maška, který řekl: „*Děti se nerodí, nemají komu. Mladá síla odchází. Mládež, která odejde do škol po osmé třídě, se už nevrací. Nekřtím, neoddávám. Jsou to jedny křtiny a jedna svatba ročně a na druhou stranu deset pohřbů ročně.*“

Obrázek 8: Eibenthal+Ujbányje - demografický vývoj po roce 1990

Zdroj: vlastní zpracování dle Institutul National de Statistica (2017), Geese (2013) a dat poskytnutých obecním úřadem v Dubové

Poslední sčítání lidu proběhlo v Rumunsku v roce 2011. Aktuální čísla z roku 2016 ukazují úbytek obyvatel jak v Eibenthale, tak i Ujbányji. Jak vyplývá z tabulky 8, největší, prakticky čtvrtinový úbytek ve sledovaném období vykazuje Ujbányje, kde v roce 2016 žilo 96 obyvatel. Samotný Eibenthal obývalo ve stejném období 215 lidí. Celkem v obou těchto spojených obcích přebývalo 309 osob. Srovnání v rámci pohlaví ukazuje v obou komunách během sledovaného období vyšší úbytek žen (v Ujbányji téměř třetina).

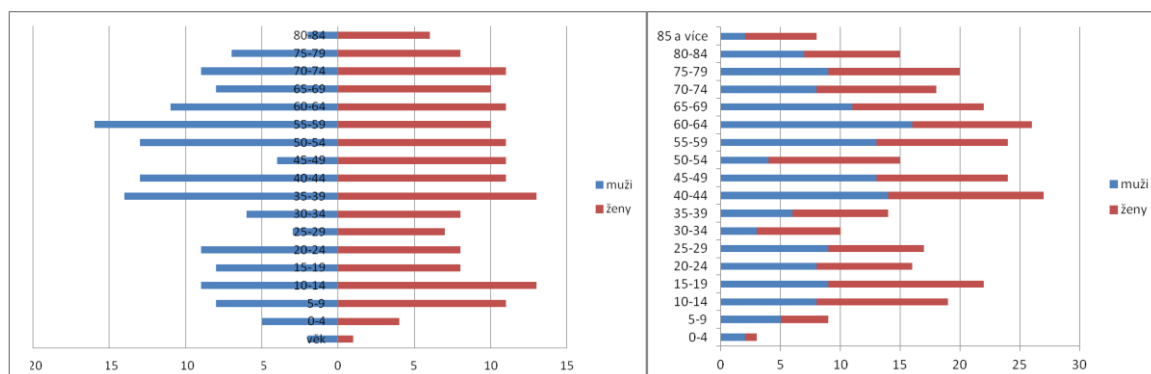
Tabulka 8: Analýza úbytku obyvatel Eibenthalu a Ujbányje mezi lety 2011 a 2016 dle pohlaví

rok	Eibenthal			Ujbányje			Eibenthal + Ujbányje		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
2011	249	111	138	126	63	63	375	174	201
2016	215	96	119	94	51	43	309	147	162
rozdíl (abs.)	-34	-15	-19	-32	-12	-20	-66	-27	-39
rozdíl (%)	-13,7%	-13,5%	-13,8%	-25,4%	-19,0%	-31,7%	-17,6%	-15,5%	-19,4%

Zdroj: vlastní zpracování dle Institutul National de Statistica (2017) a dat poskytnutých obecním úřadem v Dubové

Obrázek 9 doplněný tabulkou 9 zobrazují věkovou strukturu obyvatel Eibenthalu a Ujbányje. Tu lze označit jako regresivní, neboť podíl třetí biologické generace ($65 <$) převažuje nad podílem první biologické generace (>15).

Obrázek 9: Stuktura obyvatel Eibenthalu a Ujbányje dle věku (stav 2016)

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých obecním úřadem v Dubové

Tabulka 9: Věková struktura obyvatel Eibenthalu a Ujbányje (stav 2016)

rok	Eibenthal			Ujbányje			Eibenthal + Ujbányje		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
<15	8%	6%	10%	14%	18%	9%	10%	10%	10%
15-64	56%	58%	54%	80%	76%	84%	63%	65%	62%
65<	36%	35%	36%	6%	6%	7%	27%	25%	28%
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých obecním úřadem v Dubové

Tabulka 10 představuje strukturu obyvatel Eibenthalu a Ujbányje dle deklarované národnosti. Jak je z tabulky patrné, v obou vesnicích nadále převažují Češi. V Eibenthalu je podíl obyvatelstva s deklarovanou českou národností mnohem patrnější (80 %). Na druhém místě jsou pak obyvatelé rumunské národnosti. Vzhledem k tomu, že zdejší Rumuni i Srbové často pracovali s místními Čechy na ujbánských dolech, prakticky téměř se všemi se lze při troše dobré vůle dohodnout v českém jazyce.

Tabulka 10: Struktura obyvatel dle deklarované národnosti (stav 2016)

národnost	Eibenthal			Ujbányje			Eibenthal + Ujbányje		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
rumunská	31	11	20	28	10	18	59	21	38
německá	2	1	1	1	1	0	3	2	1
srbská	1	0	1	1	1	0	2	1	1
česká	172	79	93	53	32	21	225	111	114
neudáno	9	5	4	11	7	4	20	12	8
Suma	215	96	119	94	51	43	309	147	162

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých obecním úřadem v Dubové

4.2.1.1.1 Eibenthal a víra

Tabulka 11 zobrazuje strukturu obyvatel dle deklarované víry. Naprostá většina obyvatel se hlásí k římsko-katolické víře. Vzhledem ke geografické izolovanosti Eibenthalu se zde víra ve své nejryzejší podobě dochovala až do dnešních dní a v životě zdejších obyvatel má své nezastupitelné místo³. Od roku 1999 do podzimu 2016 působil v Eibenthale arciděkan Václav Mašek (*29. dubna 1941), přezdívaný také biskup Čechů, který svého času zodpovídal za 26 farností a 60 vesnic v župách Caras-Severin a Mehedinti. Otec Mašek se mj. podílel např. na opravě církevních staveb, přístupových cest a vždy se zasazoval o českou komunitu. Jeho osoba je nejen v české komunitě velkou morální autoritou. Ve věku 75 let odešel na penzi do Bígru. Dle ústního podání ho již přemáhaly administrativní problémy a papírování, čehož se chtěl zbavit. Do této doby „byl kostel“ v Eibenthale každý den.

Tabulka 11: Struktura obyvatel dle deklarované víry (stav 2016)

víra	Eibenthal			Ujbányje			Eibenthal + Ujbányje		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
pravoslavní	32	11	21	29	11	18	61	22	39
římsko-katolická	174	80	94	54	33	21	228	113	115
neudáno	9	5	4	11	7	4	20	12	8
Suma	215	96	119	94	51	43	309	147	162

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých obecním úřadem v Dubové

V současné době (od podzimu 2016) „je kostel“ jen v neděli. Dojíždí sem farář z Oršavy, kde je také česká komunita, ve které jsou slouženy bohoslužby v českém jazyce. Otec Sima (Chorvat) káže rumunsky, ale mši svatou čte česky. V zasvěcené svátce se modlí tzv. „modlič“. To je člověk z Eibenthalu, lajk, který v normálním civilním oděvu stojí před oltářem a čte část modlení a evangelium, které je určené na danou neděli nebo svátek. Pak se společně s věřícími zpívá, dále se modlí za zemřelé a mše je – tak jako i mše sloužená vysvěceným knězem – ukončena modlitbou Anděl Páně. Každodenní bohoslužby měly na komunitu velký stmelovací účinek. Lidé se setkávali,

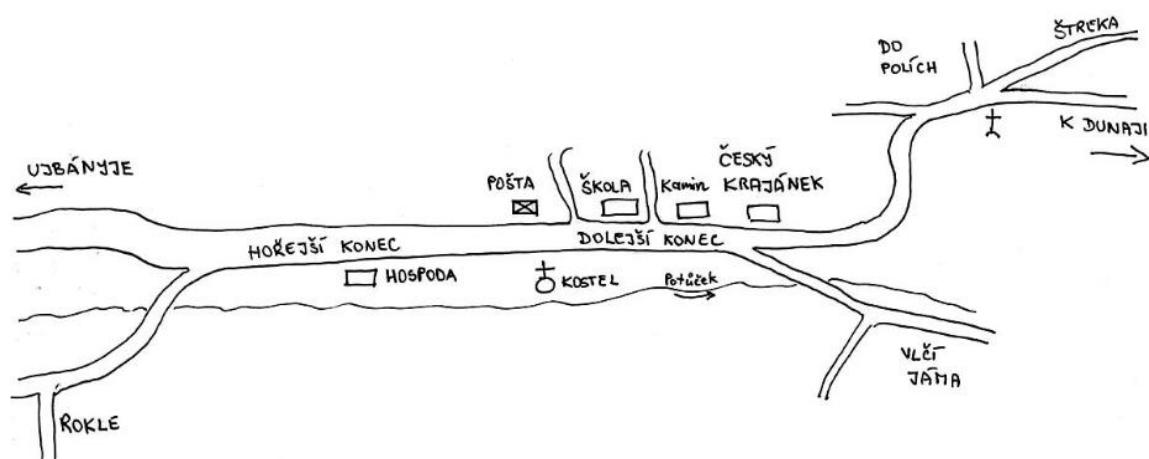
³ Podrobněji o zdejší geografické izolovanosti pojednávají také další podkapitoly

povídali si, sdíleli. Teď se potkají tak v obchodě. Hlavně staří to cítí, byli naučení denně chodit do kostela, ke zpovědi, atd. A jak to vypadá, tak tato situace nejspíše i nadále přetrvává, neboť kněžích je velmi málo a na Eibenthal nastálo patrně žádný nepřijde.

4.2.2 Obydlí a technická infrastruktura

Výstavba domů se prováděla v závislosti na geografickém rázu krajiny. Vesnice leží v kopcovitém terénu, hospodářství jsou zde kompaktního typu s domy blízko u sebe. Eibenthal je tvořen hlavní ulicí, z níž vybíhají ulice vedlejší (viz obrázek 10). Stejně jako jiné vesnice v horském a kopcovitém terénu, nemá ani Eibenthal širokou náves, jakési vlastní centrum. Kromě domu a dvora jsou u téměř každého hospodářství kurníky, kůlna na nářadí a zemědělské náčiní, pec na chleba a chlév pro zvířata. Obecně mají hospodářství tvar podkovy a s ulicí je pojí vrata pro povozy a branka. (Gecse, 2013, str. 62-63)

Obrázek 10: Plánek Eibenthalu

Zdroj: Dokoupil (2016)

Dle ústního podání Ivo Dokoupila z organizace Člověk v tísni se domy dříve stavěly z kamene, dřeva a hlíny. V Banátu byl každý dům povětšinou stvořen lidmi, kteří v nich poté se svou rodinou žili. Cihly byly jako stavební materiál velice drahé. Proto místní využívali zejména toho, co nabízela příroda. To byla především hlína. Stavělo se na kamenné podezdívce, protože největším nebezpečím pro hliněnou stavbu je spodní voda, která může objekt podemlít. Podezdívky tedy musely být bytelné, hluboko zakopané a byly vysoké metr a více. Na podezdívku bylo následně postaveno lešení a jakési bednění v půdorysu domu. Bednění se vyplnilo hlínou, která byla smíchána s plevami. Směs se ušlapala a nechala se uschnout. Pak se bednění posunulo výše a udělala se další vrstva.

Jedná se tak vlastně o podobný princip, jako když se odlévá dům z betonu. Vršek se dozdíval z vepřovic (nepálených cihel, které se ve zdejších podmínkách vyráběly svépomocí), protože nahoře se již pracovalo hůře. Zvykem bývalo uplétat rohy proutím, aby nepadaly. Jednalo se o celkem jednoduchou, rychlou a „levnou“ výrobu domu.

Chlévy nebo seníky – hospodářské budovy – se například stavěly tak, že byla vytvořena jednoduchá dřevěná konstrukce a ta byla následně pobita šindelem. Šindele se vyráběly doma, nejčastěji v zimě, kdy měli muži více času a neměli tolik práce na polích a zahradách. Bylo to tedy relativně levné. Šindel také dobře vzdoruje povětrnostním podmínkám, zvláště těm místním. Je zde poměrně málo srážek a tak jako krytina vydrží dvacet až třicet let. Šindel byl vyráběn z různého dřeva, bukového, jedlového nebo modřínového. Při výrobě bylo a je důležité, aby se používala pouze sekera. Jakmile se šindele řezou na nějakých pilách, tak se naruší buněčná struktura dřevěné buňky a šindel podléhá houbovým onemocněním. Stejnou metodou se někde také vyráběly štípané ploty. Když se dřevo pouze štípe – neplatí to tedy pouze o šindelů – dřevěná buňka se nenaruší a šindel vzdoruje houbám i bez speciálních nátěrů. V minulosti se ani žádné nátěry používat nemohly, protože je místní jednoduše neměli. Museli si tak poradit vlastní zkušeností. Celá stavba je opět na kamenné podezdívce právě z důvodu spodní vlhkosti, která narušuje stavbu, když je dřevěná. Dřevo je tak chráněno i před většími srážkami.

Dle Gecse (2013, str. 79-81) v období komunismu nezaznamenal specifický ráz českých hospodářství výraznější změny. Přesto se však začala mladá generace od tradice pomalu odklánět a začala s postupnou modernizací domů. Bylo omítnuto alespoň průčelí domu, někdy byla (v důsledku rumunských vlivů) použita i barevná mozaika. Při stavbě nových domů se začaly používat cihly a šindel byla zcela nahrazena taškou nebo rovným či vlnitým plechem. Na střechy chlévů pak byly pokládány i eternitové desky. Mnozí si z vlastních studní nebo blízkých pramenů zavedli tekoucí vodu a s použitím obkladu a dlažby si postavili moderní koupelny. Pro ohřev vody se však dodnes musí zatopit pod bojlerem. Záchody povětšinou i nadále zůstávají venku dále od domu, protože zde nejsou žádné žumpy ani kanály, ale pouze jednoduché jámy.

Kolem roku 1945 byly do Eibenthalu ke svícení nejprve zavedeny elektrické agregáty, které fungovaly několik hodin denně. V 50. letech zde byl pak zaveden

elektrický proud, nejprve jednofázový, později třífázový. V kolonii Ujbányje byla navíc také zřízena telefonní stanice nezbytná pro hornickou činnost.

Rádia, televizory, pračky, elektrické vařiče a bojler, plynové sporáky a jiné domácí elektrospotřebiče začaly do eibenthalských obydlí pomalu pronikat po roce 1960. Vzácná nejsou ani obydlí, kde je dnes v kuchyni vedle plynového sporáku (pro zájemce se dnes plyn do obce vozí v propanbutanových bombách) vidět starý „špolhert“. Modernizace se nevyhnula ani dvorům. Ty byly částečně vybetonovány, někde byla velká dřevěná vrata měněna za kovová a chlévy se začaly stavět z betonu nebo železobetonu. Ploty z dřevěných planěk byly leckde nahrazeny drátěným pletivem.

Tabulka 12: Počet domů v Eibenthale a Ujbányji

Počet domů v Eibenthale a Ujbányji	Eibenthal	Ujbányje	Eibenthal + Ujbányje
Trvale obýváno	131	20	151
Dlouhodobě obýváno - alespoň 3 měsíce v roce	8	19	27
Méně často - víkendy nebo krátkodobě	4	2	6
Zřídka, několikrát do roka	5	3	8
Opuštěná stavení	2	5	7
Celkem	150	49	199

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů zemědělského registru obecního úřadu v Dubové

Jak ukazuje tabulka 12, většina domů v Eibenthale je trvale obývána. V mnoha případech se však jedná o staré lidi, kteří postupně utlumují hospodářskou činnost. Postupně jim již docházejí síly a hospodářství nemají komu předat, neboť jejich děti zde již nebydlí. Situace je v tomto ohledu horší na Ujbányji, kde je více jak polovina domů alespoň na nějaký čas opouštěna. Vezme-li se v potaz, že na Ujbányji převažují zejména čtyřbytové hornické domky (tyto čtyři byty jsou ale v registru počítány jako jeden dům), lze si vyvodit, že Ujbányje působí velmi prázdným a opuštěným dojmem.

4.2.3 Veřejné stavby a lékařská péče

V roce 1912 byl v Eibenthale vystavěn římskokatolický kostel, který je zasvěcen Sv. Janu Nepomuckému a vysvěcen byl na Sv. Havla. U kostela je fara, kde do podzimu roku 2016 žil pan děkan Václav Mašek, který v roce 2002 obdržel cenu Jana Masaryka za dlouholetou záslužnou práci pro krajany. (Dokoupil, 2016)

Vedle soukromých staveb rovněž probíhala výstavba objektů společensko-kulturních. Pro obyvatelstvo byly zřizovány některé služby a zaváděny nejrůznější

vymoženosti neustále se rozvíjející civilizace. V Eibenthale jsou dva dobře zásobené obchody a tři hospůdky s čepovaným pivem. Chleba je do vsi přivážen každý den kromě neděle. Jsou zde rozvedeny pevné telefonní linky a zájemci doma mají internet. V roce 2016 byl do obce zaveden rumunský signál, ten je však nestabilní a poruchový. Nad vesnicí u silnice vedoucí k Dunaji lze chytit signál srbský. V Eibenthale byl v roce 2016 také zřízen svoz odpadků, které jsou skladovány v bývalých antracitových dolech.

V 60. letech byly po banátských českých vesnicích obecně stavěny kulturní domy („kamíny“), v nichž se v následujících desetiletích konaly četné kulturní a umělecké akce, svatby, ale i lidová shromáždění. V Eibenthalu byl kulturní dům postaven zednickými mistry ze Svaté Heleny. V kulturním domě mj. kdysi také promítali místní promítači – placení rumunskými filmovými závody – obyvatelstvu hrané filmy, většinou komunistické produkce.

Dále zde bylo také zřízeno malé zdravotní středisko, kam týdně přijížděl středoškolsky vzdělaný zdravotnický personál („felčer“) a čas od času i doktor. Tato „zdravotnická péče“ v důsledku vedla k porodům doma, úmrtím z banálních příčin atd. Kvůli horskému terénu a chybějícím přístupovým komunikacím byla zdravotní péče v jižním Banátu obecně nedostačující téměř vždy. (Gecse, 2013, str. 80) Od roku 2013 byla v Eibenthale znovu otevřena lékárna a trvale zde působí i zdravotní sestra. Lékařka by měla oficiálně dojíždět jednou za týden, což však v praxi neplatí. Návštěvníkům Eibenthalu se tak obecně doporučuje vzít si s sebou alespoň základní léky a pro případ nouze mít na telefonu českého lékaře.

4.2.4 Přístupové komunikace a veřejná doprava

Špatná kvalita přístupových cest do banátských českých obcí značně přispěla k jejich geografické izolovanosti. První úvozové cesty byly budovány v horách za použití primitivních nástrojů samotnými kolonisty. Až do roku 1965 například vedla mezi Tisovicí a Eibenthalem jen prostá úzká lesní cesta. Tato cesta byla častokrát rozbita a opravována důlní mechanizací z Ujbányje, která transportovala uhlí k Dunaji do přístavu. Jelikož neexistovala pravidelná veřejná hromadná doprava, vydávali se lidé do města často i pěšky nebo různými dělnickými „dodávkami“. Eibenthalští také sjížděli do přístavu na vagónkách s uhlím. (Gecse, 2013, str. 81) V roce 2014 byla na Eibenthal dokončena

asfaltová cesta, která vede po tzv. „štrece“ (modře vytečkováno na obrázku 11), kudy kdysi vedla eibenthalská úzkorozchodka (detailněji bude popsáno v podkapitole Hornictví). Silniční dostupnost se tak zlepšila, nicméně přesto zaostává za běžným standardem. Asfaltová silnice je v zimě neudržována a jezdí se po staré hlinito-kamenité cestě (červeně vyčárkováno na obrázku 11). Problémem jsou navíc i časté sesuvy kamení, padající stromy, defekty pneumatik kvůli hřebíkům apod. Nejbližší čerpací stanice, podobně jako servis a jiné specializované obchody, jsou vzdáleny ca 40 km v Oršavě.

Obrázek 11: Příjezdové cesty na Eibenthal

Zdroj: Dokoupil (2016)

Svoboda (1997) dále uvádí, že nejbližší železniční stanice pro obyvatele Eibenthalu je ve městě Oršava, která je vzdálena přes 40 km a krajané si k ní tak musí zajistit odvoz. Již ve 2. polovině 19. století byla zavedena pravidelná osobní vodní doprava parníky po Dunaji na trase Nová Moldava – Oršava a zpět. V roce 1988 však byla pro nerentabilitu pozastavena. Na téže trase byla již v r. 1921 zavedena doprava autobusová, která však dnes již také nefunguje. Tak jako tak, museli krajané k nejbližší položené autobusové zastávce sejít nejméně 6 km k Dunaji. Obyvatelé Eibenthalu si začínali kupovat první osobní automobily teprve od 2. poloviny 80. let.

4.2.5 Jídlo

Kvalitní život je mnoha lidmi spojován s plným žaludkem. Přestože české obce koexistují téměř 200 let v jižním Banátu s okolními etniky, česká kuchyně dosud neztratila svůj specifický ráz.

Zdejší základem stravy jsou brambory, mléko, pšeničná mouka, vepřové a kuřecí maso, ovoce a zelenina. Důležitou potravinou je pak také chléb, který se jako příloha

jí k většině jídel. Až do 90. let. 20. století se chléb pekl téměř všude doma v pecích, které v Eibenthale stály na dvoře. Češi převzali od rumunského obyvatelstva chléb z kukuřičné mouky. Ten byl zpravidla pečen jen v létě v období polních prací, v zimě pak u příležitosti zabíjaček k velmi tučným jídlům. Knedlíky, ať už bramborové, kynuté, švestkové nebo tvarohové, jsou zase typickým jídlem Čechů.

Maso je používáno především vepřové, a to jak v jeho pečené, tak i dušené podobě. Hojně jsou vyráběny domácí klobásy, jitrnice, jelita, tlačěnka („budíky“) a další zabíjačkové produkty. Umletým vepřovým masem jsou také plněny zelné nebo vinné listy. Toto jídlo zvané „sármy“ (rum. sarmale) bylo Čechy převzato z rumunské a srbské kuchyně. Vzácněji se používá hovězí maso. Maso telecí je pak podáváno zejména na svatebních tabulích. Velmi často se jí i (domácí) kuřecí maso.

Všední jídelníček je ovlivňován v závislosti na ročním období. V době letní zemědělské sezóny se hodně snídá a k obědu si s sebou lidé berou na pole chleba, maso a sýr. O nedělích a svátcích je však tabule všední méně. Jí se více masa a jako dezert jsou podávány koláče a jiné moučníky. Koláče jsou připravovány z kynutého těsta a plní se povidly, tvarohem, mákem nebo ořechy. Koblihy se nazývají „šišky“ a pečou se povidlové. Lze zde ochutnat také třešňové nebo hroznové buchtičky, buchty s mákem a ořechy, nebo například záviny zvané „štrúdle“.

V každé rodině je důležitou událostí zabíjačka, na niž jsou pozváni příbuzní a sousedé, kteří s přípravou masa pomáhají. Jedná se o jednu z nejzodpovědnějších, ba i nejpracnějších aktivit v zimě. Většinou je povolán zkušený řezník, který připraví z vnitřností, z hlavy a vařených kůží jitrnice a z krup, krve, masa a koření jelita a „budíky“, což je krvavá tlačěnka. Jelita a jitrnice se opékají a jedí se s vařenými bramborami. Ve velkém množství jsou také připravovány klobásy ze syrového masa, slaniny a koření. Ty se buď vyudí, nebo se někdy zalévají do sádla a konzumovány jsou pak až v létě. Večer po skončení prací je roznášena výslužka („vejsluška“) sousedům, přátelům a kmotrům. Výslužka obvykle obsahuje zabíjačkovou polévku, jitrnici, jelito a kousek masa.

Při jídle se pije voda, mléko nebo bylinkový čaj (zejména pak z máty, mateřídoušky, lípy a řebříčku). Muži mají ve zvyku si připíjet i pálenkou, destilovanou většinou na vlastním hospodářství. Ta se zde připravuje zejména ze švestek a z hroznového

vína. Vyrábějí se také domácí likéry, z nichž nejznámější je tzv. „višínáta“. Jedná se o višně naložené do cukru a alkoholu. Někteří místní hospodáři připravují rovněž vlastní víno. Ovoce a zelenina se hojně zavařují. (Gecse, 2013, str. 368 – 370)

4.2.6 Místní škola a čeští učitelé

Kvalita života je v teoretických východiscích této práce mj. determinována i kvalitním vzděláním. Zjednodušeně lze tvrdit, že škola je v Eibenthale od založení první osady. V současné době zde děti mohou navštěvovat mateřskou školu a také první a druhý stupeň základní školy. Výuka probíhá převážně rumunsky. *„Pokud jde o národnostní menšiny, zdůrazňuje článek VI rumunské ústavy, že ‚stát uznává a zaručuje osobám příslušejícím k národnostním menšinám právo na zachování, rozvoj a vyjadřování své etnické, kulturní, jazykové a náboženské příslušnosti‘ a rovněž garantuje právo učit se ve svém rodném jazyku a vzdělávat se v něm.“* (Gecse, 2013, str. 444) Od roku 1998 na zdejší škole znovu vyučují také učitelé z České republiky (viz tabulka 13), kteří tak navázali na tradici přerušenu v roce 1959.

Tabulka 13: Seznam učitelů vysílaných do Eibenthalu českou vládou

roky	Jméno
1998-1999	Jaroslav Svoboda
1999-2000	Tomáš Procházka
2000-2001	Jaromír Kopřiva
2001-2003	Michaela Sekaninová
2003-2006	Jaromír Kopřiva
2006-2007	Ondřej Syrovátka
2007-2010	Hana Hermanová
2010-2011	Jolana Budigová
2011-2015	Kateřina Rohálová
2016 -	Vladimír Kovář

Zdroj: Vlastní zpracování dle Gecse (2013) a DZS⁴ (2017)

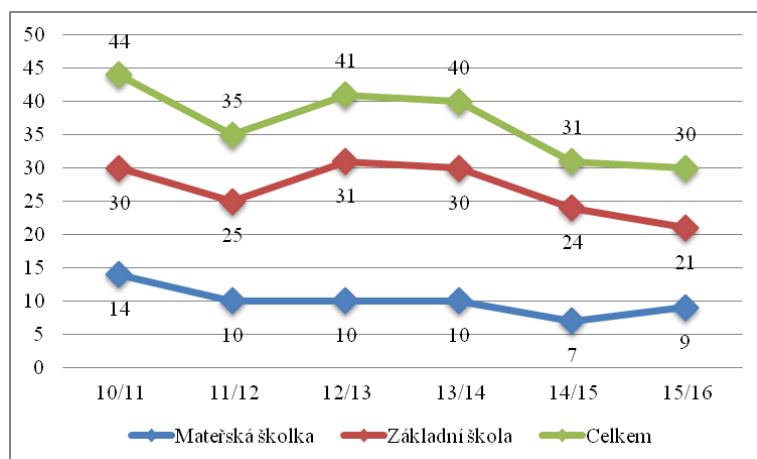
V Eibenthale bydlí expatriovaní učitelé z České republiky v pronajatém domě. Dům má dvě místnosti, chodbu, koupelnu a je vytápěn dřevem. Do domu je zavedena užitková voda. Venku je pak suchý záchod. Doprava musí být řešena zejména vlastním vozem. Pokud učitel nechce být naprosto odkázán na pomoc ostatních, musí si poradit s řadou

⁴ Dům zahraniční spolupráce

činností jako je např. spravování elektřiny, čištění komína a studny, řezání, sekání a štípání dřeva, apod. Potraviny (např. domácí sýr, mléko, vejce, maso) si učitelé z velké části kupují buď přímo v Eibenthale nebo si dojedou nakoupit do nejbližšího města Oršavy. Zde je možnost buď na tržišti nakoupit množství různé zeleniny a ovoce anebo v supermarketu obstarat prakticky stejné potraviny jako v České republice.

Před rokem 1990 navštěvovalo školu v Eibenthale 120-130 žáků. (Gecse, 2013) V současné době je však citelně znát úbytek dětí způsobený zejména reemigrací mladých lidí do České republiky. Tento pokles je ilustrován i obrázkem 12, kde jsou zobrazeny počty žáků eibenthalské školy v letech 2010-2016. Tyto počty jsou mezi 30-40 žáky a představují tak zhruba čtvrtinu předrevolučních stavů. Co více, počty dětí v mateřské školce jsou oficiální. Dle závěrečných zpráv českých učitelů, které sepisují vždy na konci školního roku a publikují je na webových stránkách DZS (Dům zahraniční spolupráce) jich však reálně školku navštěvuje pravidelně asi polovina. Některé z těchto dětí, zaregistrovaných ve zdejší MŠ, žijí s rodiči v ČR a na zdejší základní školu s největší pravděpodobností nenastoupí. Z tohoto hlediska se budoucnost školy jeví velmi nejistě.

Obrázek 12: Počty žáků eibenthalské školy v letech 2010-2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z DZS (2017)

Počty žáků ve škole kolísají také v závislosti na ročním období, počasí a na křesťanských svátcích. Naprostou nezbytností je zde respekt k místním náboženským tradicím, což v praxi mj. znamená přizpůsobit jim i rytmus práce, adventní a velikonoční povinnosti, apod. Zkušenosti ukazují, že je dobré se místního náboženského života alespoň

elementárně účastnit. Čeští učitelé se tak do roku 2016 aktivně zapojovali i do církevního života ve spolupráci s panem farářem Václavem Maškem.

4.2.6.1 Místní podmínky pro vzdělávání

Na prvním stupni probíhá výuka všech tříd dohromady. To je velmi náročné nejen na přípravu učitele, ale i na pozornost dětí. Učitelé z ČR si tak s místními učiteli často rozdělují žáky do dvou skupin, aby vyučování probíhalo v klidnější atmosféře.

Spolupráce s místními učiteli nebyla pro expatrianty z ČR ještě do roku 2011 zcela úplně jednoduchá a bezproblémová. Problém byl v jazykové bariéře, neboť ani jeden ze zdejších učitelů nemluvil česky a většina z nich nezvládala ani jiné světové jazyky. Rovněž přístup k výuce byl ze strany některých velmi lhostejný. Některé předměty byly vyučovány jen sporadicky anebo dokonce vůbec. To mělo za následek velký nepořádek po chodbách i ve třídách, neboť žáci kvůli neprobíhající výuce bezcílně pobíhali po škole a zábavu si hledali v ničení zařízení a dělání nepořádku.

V roce 2011 skončil ve své funkci ředitel školy Tiberiu Vasilcan a s nástupem nové ředitelky, kterou se stala Mariuca Doskočilová (školu řídí i v době odevzdání této diplomové práce a paralelně pracuje i jako učitelka v MŠ) přišly personální obměny a dle závěrečných zpráv učitelů také změna k lepšímu. Paní ředitelka Doskočilová komunikuje (byť v omezené míře) česky a na první stupeň najímá (sic rumunské) učitelky se znalostí českého jazyka a zájmem o něj a o českou komunitu. Vzhledem k odlehlosti Eibenthalu je však problém s náborem vyučujících pro druhý stupeň. Někteří tak dojíždí na pár dní nebo jen na jeden den v týdnu.

Ačkoli je Eibenthal považován za českou vesnici, žije zde také spousta Rumunů a hodně dětí tak do školy přichází ze smíšených rodin. Vzhledem k tomu, že zde prakticky veškerá výuka probíhá v rumunském jazyce, je obecně velmi obtížné přimět žáky k tomu, aby mezi sebou alespoň na hodinách českého jazyka a na akcích pořádaných českým učitelem mluvili česky. S tímto faktem je třeba počítat. Zkušenosti dále ukazují, že je dobré znát přinejmenším základy rumunštiny, neboť setkávání s Rumuny je velmi časté jak ve škole, tak i mezi běžnými občany.

Ve třídách panuje značná rozdílnost v jazykové úrovni žáků. V rámci jedné hodiny je třeba pracovat s mluvčími na velmi dobré jazykové úrovni, ale i s dětmi ze smíšených rodin, které česky moc neumí a o češtinu nejeví zájem. Naopak výhodou v mateřské škole je, že na rozdíl od dětí školních, tyto mluví ještě spontánně česky, protože zde ještě nebyl vliv rumunské výuky, která nakonec češtinu „převálcuje“.

Situaci navíc dělají ještě složitější žáci se „zvláštním přístupem“. Jedná se o děti, které kmenově patří do české školy a mají individuální vzdělávání. V České republice sice musí absolvovat přezkoušení, ale většinu roku chodí do školy v Eibenthale. Tyto žáky je nutné je vyučovat podle českých osnov, což je náročné na koordinaci, přípravu, ale i na kontakt s rodiči apod. Přesto je jejich přítomnost ze strany českých učitelů hodnocena jednoznačně pozitivně a vysoce kladně. Tyto děti totiž neumí rumunsky, a proto jsou ostatní nuceni s nimi komunikovat česky. Takoví žáci byli ve školním roce 2015/2016 v Eibenthale čtyři.

Navzdory výše uvedeným problémům jsou podmínky pro výuku českého jazyka i dalších předmětů hodnoceny pozitivně. Po dohodě s novou paní ředitelkou se v roce 2011 podařilo získat malou učebnu, která je po celý školní rok vyčleněna pouze pro výuku českého jazyka. V učebně bylo postupem času vytvořeno co nejvíce „české“ prostředí. Kousek třídy byl také proměněn ve čtenářský koutek, který je plný českých knih pro děti a mládež. Žáci tam mohou kdykoliv ve volné chvíli (nebo například když jsou dříve hotovi s prací) zajít a listovat si v knize nebo časopisu. Postupně byly přidány i české DVD. Pokud žáka něco zaujme, má možnost si knihu, či DVD po tom, co se zapíše do výpůjčního sešitu, vypůjčit domů. Přimět žáky jakýmkoliv způsobem ke čtení je pro české učitele v Eibenthale velkou prioritou.

Velmi kladně a bezproblémově je hodnocena spolupráce se zdejším Demokratickým svazem Slováků a Čechů v Rumunsku (DSSČR). Nejvíce čeští učitelé spolupracují s panem Emilem Flascou (čtete Flaškou). Společně tvoří projekty a organizují různé kulturní a společenské akce (bály, festivaly, besídky). DSSČR poskytuje učitelům také materiální zázemí (tiskárna, kopírka, notebook, fotoaparát, apod.) důležité pro moderní výuku a v neposlední řadě i prostory pro odpolední zájmové a volnočasové aktivity dětí, které čeští expatrianti také zastřešují.

Je třeba dodat, že pro děti, které odejdou ze základní školy, ve velké míře výuka češtiny končí, protože ve městech už žádné kurzy češtiny nejsou. Většina těchto dětí odchází do nejbližšího města Oršavy, které je asi 40 kilometrů vzdálené. Tam zůstávají přes týden, převážně u příbuzných nebo u někoho na bytě a v pátek se vracejí na víkend domů. Pár žáků navštěvuje také katolické lyceum v Temešváru, které rodiny těchto dětí podporuje a sponzoruje. Tyto děti se vracejí pouze několikrát v roce na ty největší svátky.

4.2.6.2 Vliv českých učitelů na místní komunitu

Jako poslední úspěchy, které byly dosaženy českými učiteli v rámci místní komunity, lze zmínit například závěr minulého školního roku (2015/2016), kdy se podařilo zajistit síť a kovovou tyč na upevnění sítě, což pomohlo ke vzniku minihřiště pro míčové sporty jako jsou např. přehazovaná nebo volejbal. Školní tělocvična tyto aktivity nikdy neumožňovala vzhledem k nízkému stropu a trvalé přítomnosti nejrůznějších překážek. Dvůr u školy také není pro tyto aktivity vhodný, a to zejména kvůli nerovnému povrchu a parkujícím autům.

Se skupinou dobrovolníků se také zdařilo opravit a výrazně vylepšit dětské hřiště, které bylo poškozené bleskovou povodní z roku 2014. Od té doby hřiště chátralo a mnohdy bylo i nebezpečné. Díky koordinaci místních a trojici dobrovolně pracujících architektek z České republiky, zaměřených na tvorbu hřišť z přírodních materiálů, vznikla v „centru“ (rozumějte v půlce) Eibenthalu síť u klouzačky, nové houpačky, kladina, obnoven byl kolotoč a obecně byl zkulturnován celý areál. Hřiště však potřebuje servis. Je třeba postarat se o natahování nosných lan, drobné opravy, organizace úklidu, apod., aby se zabránilo devastaci. Od té doby má tak učitel z České republiky, expatriovaný v Eibenthale, novou funkci, funkci „údržbáře“. Do finální fáze úklidu byli zapojeni i školáci s cílem, aby si uvědomili hodnotu díla a šetřili si ho. Vzhledem k úspěchu je plánována i obnova dalšího hřiště na Ujbányji.

Klima v obci je přející. Obyvatelé i vedení mají velký zájem na působení učitele. Díky ochotě a zručnosti místních není problém řešit různé drobné potřeby. Ti pomohli mj. například zavařit prasklou branku u klubovny, uřezat kovovou tyč na hřiště, spravit kamna, atd. Místní pomáhají a podporují také volnočasové aktivity. Například připravili dřevo pro klubovnu a pomohli při obnově a budování hřiště. Tato ochota vychází jednak

z vyššího společenského statutu učitele, ale také ze sousedské pospolitosti, která je zde zachovaná.

Pro zajímavost lze nad rámec této práce doplnit, že český učitel z Eibenthalu ve školním roce 2015/2016 vedl poprvé také víkendovou výuku češtiny i mimo tradiční české vesnice, a to v Oršavě a Ješelnici (viz obrázek 5). V obou místech vznikly české komunity tzv. druhotnou kolonizací, tedy stěhováním za prací, což je případ cirká 12 tisícové Oršavy, nebo při zániku primárního sídla, což je zase případ Ješelnice. Sem byli přestěhováni lidé z Nové Ogradeny, která byla zatopená při budování přehrady Železná vrata. Jedná se o komunity čítající kolem 100 až 200 osob, kterým hrozí rychlá asimilace, neboť jsou obklopeni rumunsky mluvícími lidmi. Navíc jsou zde běžné národnostně smíšené rodiny. Obecně lze u této komunity vysledovat model, kdy česky mluvil někdo z prarodičů, rodiče žáků deklarovali, že sice zhruba rozumí, ale nemluví, zatímco děti – až na výjimky – česky uměly maximálně jednotlivá slova. Těchto kroužků pro děti se ze zájmu zúčastňovali i někteří dospělí, kteří byli rádi, že mohou slyšet češtinu, oživovali si své znalosti, spontánně se zapojovali do činností, popř. chtěli, aby je učitelé opravovali v případě špatných formulací, při použití romanizmů, nesprávných slov, apod.

4.2.7 Hornictví

Historie Eibenthalu je úzce spjata s hornictvím. Obecně lze tvrdit, že zde doposud kvalita života v obci společně s hornictvím rostla i padala. Hornictví se postupně stalo hlavním zdrojem příjmů a prosperity české komunity. Útlum a pozdější uzavírání dolů po roce 1990 je jednou z příčin (re)emigrace mládeže (nejen) do České republiky. To má samozřejmě neblahý vliv na počet obyvatel a zejména pak vede k úpadku životní úrovně ve všech banátských českých vesnicích. Dle ústního podání pana faráře Maška lidé měli výdělek doma. Byla to nebezpečná práce v dolech, ale byli dobře placeni. „*Za totality, kdy my jsme si ve městě nemohli koupit ani chleba s kouskem salámu, tak jim to vozili sem, protože to byli havíři.*“

K zaměstnávání Čechů v dolech docházelo postupně, zejména však po roce 1918. V první řadě se lidé museli zbavit strachu z podzemí. Odměnou za to byly materiální výhody, které nabízely horníkům podniky, v nichž byli zaměstnáni. V roce 1840 byl otevřen asi 4 km od Eibenthalu proti proudu potoka Tisovice antracitový důl.

Když produkce uhlí stoupla, byla kolem roku 1890 vedle dolu založena hornická kolonie zvaná Ujbányje. Zde se časem usadili Rumuni, Češi, Němci, Srbové, Maďaři a jiné národy.

Maximální hloubka hlavní šachty byla 150 metrů. Vedlejší šachty byly dle potřeby vedeny i do větších hloubek. Bylo zde zaměstnáno až 400 lidí. Hlavní šachty byly pojmenovány Delia, Františka a Klára. Produkce dolu dosahovala až 30 tisíc tun ročně. Zde těžený antracit a později antracitové uhlí patřily vůbec k nejkvalitnějším v zemi. Uhlí bylo do dunajských přístavů v Tisovici a Hlubotině z Ujbányje přepravováno nejprve na vozech tažených koňmi. Později pak po úzkorozchodné železnici („štrece“), kde jezdily parní lokomotivy.

Těžené uhlí bylo do roku 1951 vyváženo na malých dřevěných vozících se železnými koly nazývaných „hunty“. Z nich pak bylo uhlí překládáno do malých, rovněž dřevěných, vagónků o nosnosti 3-4 tuny. Jeden transport byl tvořen 20-25 takovými vozy. Tyto transporty byly časem nahrazeny vagóny většími o nosnosti 10 tun a jezdícími po deseti. Souprava projížděla Ujbányjí a traverzovala svah nad Eibenthalem až do sedla U Křížku. Zde bylo nádražíčko, lidově přezdívané „veksl“, kde se vlak s uhlím jedoucí ze shora setkal s vlakem naloženým dřevěnými sloupy přijíždějícím z přístavu Hlubotina. Ten byl tažen silnější lokomotivou (Resita o výkonu 150 koňských sil), neboť zhruba sedmikilometrový úsek dráhy k Dunaji byl značně strmý. Na „vekslu“ se lokomotivy vyměnily. Za den byly takto uskutečněny dvě až tři jízdy.

Od roku 1968 byla vlaková přeprava uhlí do přístavu nahrazena sklápěcími nákladními vozy značky Raba. Změna byla zdůvodněna vyšší efektivitou práce, kritické ohlasy ovšem soudí, že na nákladní vozy nemělo Rumunsko odbyt, proto je musel státní podnik pořídit na základě nařízení. V přístavu se pak uhlí překládalo na vlečné čluny.

Důl produkoval velké množství kvalitního uhlí v období komunismu i po roce 1990. Sedmého srpna 2006 se však hlavní šachta zavalila. Přišli zde o život dva horníci, kteří se v té době nacházeli 90 metrů pod zemí ve výtahové kleci. Po této události byl důl uzavřen.

Na základě geologických průzkumů byl v roce 1948 v Eibenthale paralelně otevřen také azbestový důl IMO (Intreprinderea Miniera Orsova, neboli Báňský závod Oršava). Z počátku byl vytěžený azbest přepravován na povozech tažených voly do Hlubotiny

u Dunaje. Zde byla původní továrna na drcení azbestu. Ta byla později přemístěna do Dubové (17 km od Eibenthalu), a pak dále do Oršavy. Převahu azbestu zajišťovaly sklápěcí nákladní automobily. V IMO bylo zaměstnáno asi 60 horníků z Eibenthalu. V roce 1994 však byla těžba zastavena. (Gecse, 2013, str. 183-191)

4.2.8 Pomoc neziskových organizací, aneb kam dál po uzavření dolů

Dle nevládní neziskové organizace Člověk v tísni (2013a) patří Rumunsko k nejhudším zemím Evropy. Tato skutečnost se (zvláště pak po uzavření místních dolů) odráží i na kvalitě života v krajské komunitě a přispívá k ekonomickému vystěhovalectví, které ohrožuje samotnou existenci vesnic.

Organizace Člověk v tísni o.p.s. (v současné době patrně největší měrou) pomáhá českým krajanům v Banátu od roku 2000 v rámci různých projektů financovaných jak soukromými donory, tak i českou vládou. V počátečních letech cílily investice především do zlepšení poškozené (či neexistující) infrastruktury. Byly nově vystavěny či opravovány cesty, vodovody a školy. Od roku 2004 je již pozornost soustředěna na pomoc při tvorbě pracovních míst ve vesnicích. Cílem těchto činností je vytvořit v krajských vesnicích pracovní příležitosti srovnatelné s těmi v České republice při maximálním zachování kulturních hodnot a zvyklostí zdejší krajské komunity.

Veškeré aktivity organizace Člověk v tísni v Banátu jsou nyní směřovány k řešení problému vystěhovalectví české komunity z Rumunska (nejen) do České republiky. Vesnice jsou opouštěny především mladými lidmi, kteří však mají o životě v České republice leckdy zkreslené a idealizované představy. Cílem tvorby pracovních příležitostí přímo ve vesnicích je vytvářet pro mladé lidi přijatelnou ekonomickou alternativu k vystěhovalectví.

4.2.8.1 Rozvoj šetrného cestovního ruchu

Šetrný cestovní ruch, který se řídí zásadami trvale udržitelného rozvoje, je z úhlu pohledu organizace Člověk v tísni (2013b) v podmínkách dnešního globalizovaného světa nejlepší a nejefektivnější ekonomickou variantou pro obživu krajanů v Banátu. Šetrný cestovní ruch vyžaduje minimální zaškolení a relativně malé investice do vesnických stavení, tedy do agro-turistické infrastruktury. Odlehlost a jistá technická zaostalost není

v tomto směru překážkou. Výhoda tohoto konceptu je také mj. spatřována v tom, že jsou minimálně narušovány a měněny zvyky zdejší krajanské komunity a tím jsou tak vytvářeny dobré podmínky a předpoklady pro další přetrvání českých komunit v Rumunsku.

Koncepce rozvoje šetrného cestovního ruchu byla organizací Člověk v tísní vytvořena za účasti odborníků na venkovskou turistiku ze společnosti ECEAT (European Centre for Ecology and Tourism) v roce 2005. Od té doby je práce koordinátora projektu – jímž je v současné době (roky 2016 a 2017) Mgr. Ivo Dokoupil – každoročně soustředěna na tyto konkrétní aktivity:

- marketingová podpora destinace Banát jakožto turistického cíle (články, pořady v televizi a rozhlas, tisk a distribuce letáků);
- aktualizace a údržba a turistického portálu www.banat.cz;
- školení ubytovávajících krajanů s cílem zvyšování kvality služeb pro turisty;
- marketingová podpora prodeje domácích výrobků (med, marmelády, slivovice, bylinné čaje apod.);
- údržba turistického značení a informačních nástěnek kolem krajanských vesnic;
- podpora rozvoje koňské turistiky s cílem zachovat chov koní ve vesnici (nákup a zapůjčení jezdeckých sedel majitelům koní, marketingová podpora, školení majitelů koní);
- organizace každoročního festivalu české kultury v jedné z krajanských vesnic s cílem propagovat vesnice jako turistickou destinaci (viz např. www.festivalbanat.cz).

Od roku 2005 se podařilo znatelně rozšířit počet krajanských rodin aktivně zapojených do poskytování služeb turistům. Mnozí tak získali zkušenosti, na jejichž základě poté vybudovali zaběhnuté rodinné penziony, které zajišťují jejich rodinám celoroční příjmy. Je dbáno na to, aby při poskytování služeb nebyl žádný prostředník. Projekt je zajišťován donory a všechny platby turistů jdou přímo místním, což je pro ně silnou zpětnou vazbou a zejména motivací. Jedná se o projekt dlouhodobého charakteru. Všechny jeho aktivity jsou vykonávány koncepčně, a proto vyžadují pravidelnou a odbornou práci koordinátora.

Dle ústního podání Ivo Dokoupila jsou místní velmi konzervativní a veškeré novoty vstřebávají velmi pomalu. Proces změny myšlení trvá prý zhruba tři roky. Tři roky například trvalo, než lidé ve větším začali pronajímat svoje pokoje turistům. Když také například Ivo Dokoupil dovezl z Čech etikety na domácí produkty – od marmelád přes med, až po bylinkové čaje – aby se lépe prodaly, nikdo si je nenalepil. Až po třech letech, kdy prý jedna babička prodala turistovi několik sklenic medu, si vzpomněla, že má v zásuvce ještě etikety a se slovy: „*Tady pan Dokoupil vám vytisknul ještě etikety, tak si je nalepte,*“ mu je podala. Dnes jsou již etikety mezi místními velmi žádané.

Kromě ubytování a stravy podnikavější jednotlivci začali nabízet i další služby, například doprovázení po kraji a ukázky hezkých míst v okolí nebo třeba piknik s výhledem. V Eibenthal například tři kamarádi vybudovali hospodu, hostel a k tomu v létě pořádají festival s českými kapelami.

S větším množstvím turistů však vznikají i nepříjemnosti. Občas sem přijede někdo, kdo má zájem se jen opíjet nebo jezdit na čtyřkolkách. Majitelé čtyřkolek využívají apatie místní rumunské správy národního parku a policie, a díky tomu mohou jezdit po národním parku a likvidovat místní přírodu. Navíc ohrožují místní obyvatele rychlou jízdou po vesnici a rozjíždějí jim jejich pole. Ivo Dokoupil (2016) tak na webu www.banat.cz napsal: „*Během svého pobytu u krajanů se chovejte jako pozorní, uctiví a nenápadní hosté, abyste příliš nenarušili unikátní atmosféru českých vesnic. Vaše návštěva v roli platícího turistů by měla být pro krajanů i pro nádhernou přírodu Banátu přínosem.*“

4.3 Subjektivní kvalita života obyvatel obce Eibenthal

V této podkapitole budou prezentovány výsledky empirického výzkumu subjektivní kvality života obyvatel obce Eibenthal, který probíhal technikou standardizovaného interview pomocí předem připravených dotazníků. Odpovědi byly v dotazníku vyplňovány přímo tazatelem. Výstupy dotazníkového šetření jsou zpracovány matematicko-statistickými metodami a doplněny o výsledky pozorování a nestandardizovaných interview.

4.3.1 Průběh a podmínky terénního šetření

Vlastní terénní šetření proběhlo ve 27. kalendářním týdnu roku 2016.⁵ V rámci daného týdne, vyčleněného na samotné šetření, zabralo 2 dny cestování do Eibenthalu a zpět. Z místa bydliště autora bylo nutné urazit vzdálenost větší než 1100 km v rámci jedné cesty. Cesta byla absolvována vlastním vozem.

Dotazníky byly respondenty vyplňovány v rámci čtyř dnů. Jeden den byl vyčleněn na pěší túru s místním průvodcem na vrch zvaný Známana, který leží 200 výškových metrů nad Eibenthalem. Je zde nádherný výhled do tří světových stran, zejména pak na „Kazany“ (dunajské soutěsky) a na Dunaj a cesta na tento vrch vede kolem salaší a políček, která patří k Eibenthalu. Tato túra byla mj. využita i k pozorování stavu místní přírody a okolních políček, lesů a luk. V rámci tohoto „volného dne“ prošel autor i celou vesnicí až na konec Ujbányje. V rámci této cesty bylo provedeno pozorování stavu obce, infrastruktury, domů a autor všeobecně „nasával“ místní atmosféru.

Tabulka 14: Reprezentativnost vzorku respondentů

	Struktura respondentů (%)	Struktura obyvatel Eibenthalu (%)
Věková struktura		
15 - 25 let	8	19
26 - 35 let	4	12
36 - 45 let	33	14
46 - 55 let	17	19
56 - 65 let	25	21
66 - 70 let	13	14
Struktura dle pohlaví		
Muž	54	47
Žena	46	52

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 14 ilustruje reprezentativnost vzorku respondentů. Jak je uvedeno v tabulce 8, samotnou obec Eibenthal, kde bylo dotazníkové šetření provedeno, v roce 2016 obývalo 215 lidí (z nichž 172 deklarovalo českou národnost – viz tabulka 10). Šetření cílilo na dospělou část zdejšího obyvatelstva. Po odečtení dětí do 15 let věku a seniorů nad 70 let věku, tak na Eibenthal připadalo 140 potenciálních respondentů. Šetření se nakonec

⁵ vymezeno pracovním kalendářem autora

zúčastnilo 25 respondentů. Jeden dotazník byl však z hodnocení vyřazen. Jednalo se o pána staršího věku, který moc nerozuměl česky. Během rozhovoru tak byla přítomna jeho manželka, která již byla dotazována před tímto pánem a která mu dotazy překládala a zároveň mu radila, jak má odpovídat. Zkoumaný vzorek tedy představuje 17 % potenciálních respondentů.

Jak vyplývá z věkové struktury respondentů, uvedené v tabulce 14, skupina respondentů od 15 do 35 let věku je oproti reálné věkové struktuře obyvatel Eibenthalu podhodnocena. Toto podhodnocení nebylo cílené a lze ho vysvětlit dvěma důvody. Vlastní terénní šetření proběhlo začátkem července, což není optimální doba pro podobná šetření v obci jako je Eibenthal (kalendářní týden 27 roku 2016 se mj. vyznačoval velmi horkými letními dny). Červenec je období, kdy zde probíhá hlavní turistická sezóna a sezóna nejrůznějších prací na polích, zahradách, lukách, v lese či prací stavebních (zde resp. rekultivačních). Tito lidé se tedy v obci buď vůbec nevyskytovali anebo nebyli ochotni odpovídat kvůli ztrátě času. Na straně druhé tito lidé nechtěli vypadat hloupě, často se báli, že neumí tak dobře česky a že nebudou umět správně odpovědět (i přes ujištění, že zde neexistují obecně správné či nesprávné odpovědi a že v případě neporozumění bude otázka položena jinými slovy).

Skupina obyvatel ve věku 36-45 let je na druhou stranu v relativním vyjádření mírně nadhodnocena a „kompenzuje“ tak výše uvedené, mladší lidi. Skupina respondentů ve věku 46-70 let je pak v relativním vyjádření reprezentativní. Taktéž u obyvatel ve věku 36+ v naprosté většině případů odpovídal maximálně jeden člen domácnosti, neboť ostatní se báli, že neumí dost dobře česky, že nebudou umět správně odpovědět a že budou vypadat hloupě (což následné neformální rozhovory často vyvrátily, dotazník však nevzbuzoval důvěru). Strukturu respondentů dle pohlaví lze označit jako relativně reprezentativní.

Praxe ukázala, že cílených 15 (až 20) minut na vyplnění jednoho dotazníku nebylo reálných. Respondenti, kteří souhlasili s vyplněním dotazníku, se často rozprávěli na různá témata, vyprávěli například o svých hospodářstvích, vesnici, dolech, dětech a příbuzných v České republice, politice a vládě, nabízeli různé formy pohoštění, nabízeli k prodeji své domácí výrobky, zajímali se o osobu autora nebo co je nového v České

republice, apod. Standardizované otázky z dotazníku museli být často formulovány jinými slovy (při zachování samotné podstaty otázky), neboť slovní zásoba místních Čechů není tak bohatě rozvinutá (a často obsahuje i archaismy). Z výše uvedeného tedy navíc vyplývá i fakt, že „kvalitativní testování“ konstrukce dotazníku – který byl vyplňován především méně vzdělanými (v některých případech respondenti absolvovali jen první stupeň základního školství) a tradičním způsobem žijícími lidmi – s vysokoškolsky vzdělanými lidmi nebylo šťastné řešení.⁶ Proto, jak již bylo zmíněno v podkapitole ‚Metodika‘, může být tato diplomová práce chápána i jako pilotní studie pro potřeby profesionálních badatelů, kteří se tak mohou vyhnout chybám, které byly autorem učiněny.

Po vesnici se autor práce (a tazatel v jedné osobě) pohyboval pěšky. Je zapotřebí vzít v potaz i fakt, že samotný Eibenthal (rozumějte bez Ujbányje) je vesnice dlouhá asi 5 km a mnohé cesty bylo potřeba opakovat, neboť respondenti přislíbili vyplnění dotazníku „až budou mít čas“ (někdy se domluvený termín opět přesouval a v jednotkách případů se nakonec vůbec neuskutečnil).

4.3.2 Výsledky terénního šetření

Detailní tabulky, které v absolutním i relativním vyjádření představují číselné výstupy dotazníkového šetření, jsou součástí přílohy 2. Výsledky dotazníkového šetření budou v této části práce prezentovány především popisnou metodou.

Jak již bylo zmíněno výše, vyhodnoceno bylo 24 dotazníků. Tento výběrový soubor představuje 17 % základního souboru. Struktura respondentů dle věku a pohlaví je uvedena v tabulce 14. Šetření se zúčastnil 1 student, 8 zaměstnanců, 2 živnostníci 8 důchodců a 5 žen v domácnosti. Výběrový soubor tedy představuje 41 % ekonomicky aktivních a 59 % ekonomicky neaktivních obyvatel Eibenthalu.

V Rumunsku dříve platilo, že horníkům, kteří pracovali pod zemí, se jeden odpracovaný rok počítal jako rok a půl. Většina zdejších mužů šla pracovat do dolů

---

⁶ Příště bych znění otázek v dotazníku testoval v českých malých obcích s obyvateli staršího věku, kteří například celý život pracovali v zemědělství, pro které autoři krásné literatury často volí podobná označení jako „prostý venkovský člověk“.

prakticky hned po ukončení základní školní docházky. Ti kdo v dolech pracovali celý svůj profesní život, tak často odcházeli do důchodu již v 45 letech. Ženy se zde většinou staraly o domácnost, staré rodiče a obstarávaly také domácí zvířectvo a některé polní práce. Navzdory těžké práci nebyly tyto ženy oficiálně nikdy zaměstnané, a proto nemají nárok na žádný důchod. Jsou tak odkázané na hornické důchody svých mužů popřípadě na pomoc od rodiny, a v neposlední řadě také na to, co si svépomocně doma vypěstují.

Z hlediska dosaženého vzdělání se šetření zúčastnilo 8 lidí se základním vzděláním, 8 lidí vyučených, 6 lidí s bakalaureátem (ekvivalent české maturity) a dvě osoby s vysokoškolským vzděláním. Za minulého režimu bylo v Rumunsku, tak jako v tehdejší Československu, povinné pracovat. Zaměstnání měli všichni. Většina obyvatel pracovala v dolech a jim přidružených provozech, někteří spravovali cesty a jiní pracovali například v lese. K tomu všemu si zdejší obyvatelé (avšak v menší míře, než krajané z ostatních českých vesnic) udržovali svá hospodářství a produkovali tak vlastní (bio)potraviny. Nakupovalo se prakticky jen to, „*co se nedalo zasadit*“. Díky dolům zde byla i veškerá základní občanská vybavenost. Na tehdejší dobu a poměry v Rumunsku byly eibenthalští Češi relativně bohatí, a tak si se vzděláním nikdo moc hlavu nelámali.

Absolutní většina respondentů (79 %) uvedla, že žije v manželském svazku. Šetření se dále zúčastnila jedna vdova, jedna slečna, která žije s partnerem a 3 svobodní muži (z toho dva staří mládenci). Jak již bylo uvedeno v předchozích podkapitolách, v obci se žije tradičním způsobem života a dosud zde má velký vliv na životy místních náboženství. Ještě nedávno tak byl obecně nemanželský sex považován za hřích. Dle ústního podání v těchto končinách neexistuje nevěra.

4.3.2.1 Lokální identita

Dvaadvacet respondentů uvedlo, že v obci žijí od narození, pouze dvě ženy uvedly, že se do obce přistěhovaly v raném věku. Jedna z jiné české vesnice Šumice a druhá z Uricani, což je městečko v oblasti jižní Transylvánie. Pouze jeden respondent uvedl, že se zde cítí být doma pouze částečně a má domov na více místech. Třiaadvacet z celkových 24 respondentů se zde cítí být doma. Čtrnáct respondentů si domov asociuje s určitými lidmi (tedy rodinou, přáteli, sousedy), dva respondenti si domov spojují

s určitým prostorem (domem, obcí) a 8 dotazovaných uvedlo, že si domov spojují s obojím výše uvedeným.

Na otázku, zda by se chtěli odstěhovat z Eibenthalu, 20 dotazovaných (80 %) striktně odpovědělo, že ne. Tito lidé chtějí prožít svůj život na Eibenthale. Toto tvrzení bylo v některých případech podtrženo slovy: „*starý strom nepřesadiš.*“ Tři lidé uvedli, že o stěhování budou přemýšlet možná v budoucnu, nicméně zatím nevědí. Jeden respondent deklaroval, že by se odstěhoval hned, jakmile by se naskytla příležitost. Tři respondenti uvedli jako své potenciální místo k životu malé město někde v Rumunsku, jedna osoba neměla představu o tom, kam by se případně přestěhovala.

Na otevřenou otázku, jaké by byly dva hlavní důvody pro (případné) stěhování, odpovědělo 10 lidí, že by odešli za prací, 4 lidé uvedli, že by se odstěhovali za lepší zdravotní péčí a 4 lidé uvedli, že by se odstěhovali k dětem, kdyby potřebovaly pomoci s hlídáním vnoučat. Šest lidí neuvažuje o důvodech stěhování ani teoreticky a odpovídali řečmi typu: „*Kdyby tu už nikdo nezůstal, kdyby přišla velká voda,*“ apod. Jedna žena by odešla pouze, pokud by si to přál manžel.

Druhý důvod zodpovědělo již jen 11 respondentů, zbytek (13) nevěděl. Jako druhý případný důvod pro stěhování uvedlo pět dotazovaných, že by se odstěhovali za dětmi pomoci jim s hlídáním vnoučat. Je zajímavé sledovat mentalitu místních lidí, kteří si nestěžovali ani tak na to, že jim děti nepomáhají např. s hospodářstvím, ale že oni nemohou pomoci dětem v jejich nových působištích. Jako druhý důvod pro stěhování byla zmíněna i čistota a lepší záchody, „*kdyby se něco stalo se stavením*“ a boží vůle.

4.3.2.2 Hodnocení stavu v různých oblastech kvality života

Příležitosti k zaměstnání hodnotí 21 dotazovaných (88 %) jako vůbec žádné nebo nedostatečné. 11 osob si navíc myslí, že se možnosti práce za posledních deset let zhoršují a 8 dotazovaných nevidí v této oblasti žádnou změnu. Na druhou stranu 5 dotazovaných (21 %) si myslí, že se pracovní příležitosti postupem času zlepšují. Dle ústního podání několika respondentů tu sice jisté pracovní příležitosti existují, nicméně místo vykonávané práce je z Eibenthalu daleko, což představuje vysoké náklady na dojíždění a práce samotná je hodnocena minimální mzdou. Často se také jedná

o sezónní činnosti na stavbách nebo v pohostinství, kdy je práce vykonávána načerno, tedy bez smlouvy a zápočtu na důchod.

Co se týče oblasti dopravního spojení, neexistuje mezi dotazovanými jednotný názor. Spokojenost se současným stavem je ve výběrovém souboru zhruba půl na půl. Většina lidí má vlastní vůz, nebo rodinu či známé, kteří jim s případnou dopravou pomohou. 11 respondentů nevidí v této oblasti dlouhodobě žádnou změnu, na druhou stranu 11 odpovídajících vidí zlepšující se trend (dáno i novou asfaltovou cestičkou po bývalé štrece a slibem zastupitelstva v blízké budoucnosti vyasfaltovat stávající hlinitokamenitou cestu – viz obrázek 11).

Stávající technická infrastruktura je v rámci výběrového souboru považována v 88 % za dobrou nebo dostatečnou, z 96 % je pak hodnocena jako zlepšující se. Dotazovaní byli také z 88 % spokojeni se sociálními službami v obci. Jsou především rádi za školku a školu. Zlepšující se tendenci v sociálních službách vidí 96 % dotazovaných, což je dáno především tím, že zde byla otevřena lékárna a je zde každý den přítomna místní zdravotní sestra.

Nejednotnost mezi dotazovanými panuje ohledně kulturního vyžití v obci. Ti, kteří jsou spokojeni, dávají za příklad (krajanský) festival, díky kterému na pár dní v roce vesnice ožije. Tuto akci (v Eibenthalu konanou od roku 2012) a ruku v ruce s tím i Eibenthal již pravidelně navštěvuje zhruba tisícovka lidí, kteří zde utrácejí své peníze. Místní lidé nabízejí ubytování a mají příležitost prodávat své produkty. Hodně obyvatel Eibenthalu se pak také aktivně podílí na organizaci a chodu festivalu – někdo například prodává vstupenky, jiní jsou u grilu nebo za „bary“ anebo pomáhají se stavbou pódíí a následným úklidem. Hodně místních již počítá s příjmy z festivalu. Pro mnohé je tato událost příležitostí, jak se finančně zajistit zhruba na tři měsíce. Nejedná se však pouze o vzpruhu finanční. Na festival se domů často vracejí i bývalí obyvatelé Eibenthalu a přijíždějí se podívat i krajané z ostatních českých vesnic. Jedná se tak mj. o chvíle vzácných a milých setkání.

Kritici však dodávají, že se jedná pouze o pár dní v roce. Vzhledem k tomu, že mladí odcházejí, už není pro koho dělat další akce, což v důsledku vede k úpadku tradic. Kromě výše zmíněného festivalu k Eibenthalu dále patří další větší akce, spojené často

se zdejšími náboženskými zvyky, jako jsou například náboženské poutě do Čiklavy (srpen a září), posvícení (říjen), svátek zesnulých (listopad), advent, Barborky, Mikuláš, Vánoce (prosinec), kinderbal – dětský maskarní bál, masopust (únor), Velikonoce (pohyblivé svátky), Svatodušní svátky – tzv. Letnice, zavádění pod máj (květen), dětský den a svěcení oltářů – svátek Božího těla (červen).

Absolutní většina respondentů výborně hodnotí bezpečnostní situaci v obci, tato situace je dle dotazovaných dlouhodobě stejná. Navzdory tomu, že Eibenthal leží v Rumunsku, které je opředeno různými předsudky a kulturními stereotypy, lidé rádi dávají za příklad, že když je do vesnice dovážen chleba, Eibenthalští vloží peníze do tašky, které následně pověsí na plot. Pekař do tašky nahlédne a vloží tolik chleba, kolik v ní najde peněz. Když se pak místní obyvatelé vracejí například z práce na poli, tašku s chlebem najdou v naprostém pořádku na svém místě.

Výborně jsou také hodnoceny faktory jako životní prostředí, vzhled obce, vztahy mezi lidmi a práce starosty a zastupitelstva. Vztahy mezi lidmi jsou dle 79 % dotazovaných dlouhodobě stejné, nebo dokonce lepší. Pět lidí (21 %) naopak uvedlo, že vztahy mezi lidmi se za poslední roky „spíše zhoršily“, lidé si hledí hlavně svého a „objevují se klepy“.

Z vlastního pozorování autora lze uvést příklad místní soudržnosti, která se ve své praktické podobě projevila přímo v době konání tohoto dotazníkového šetření. V jedné chudší rodině onemocněl mladý chlapec. Vyskytly se u něho problémy s ledvinami a místní lékaři (rozumějte v Oršavě) si s tímto případem nevěděli rady. Chlapec proto musel být převezen do Temešváru, kde byl léčen po několik dalších týdnů. Toto léčení znamenalo pro rodinu velké finanční náklady. Otec Mašek proto v kostele uspořádal na tohoto chlapce sbírku, která pomohla pokrýt jeho náklady na léčbu. Obyvatelé, kteří si nemohli dovolit přispět penězi, rodině pomohli například usušit seno.

Jedenáct osob (46 %) uvedlo, že se okolní životní prostředí postupem času zhoršuje. Tyto lidi trápí, že se ve velkém kácení okolní lesy a nikdo s tím nic nedělá. Navíc uvádějí, že se zpracovává pouze materiál, který je možné prodat. Větve, špičky stromů a jiný „odpad“ již nikdo neuklízí a nezpracovává. Mýtiny nejsou čištěny a nedochází k výsadbě nových stromů. Kvůli těmto drastickým těžbám je například znečišťován i místní potok

Tisovice. Dle jiných názorů okolní příroda pustne a divočí. Většina políček již není obstarávána. V okolí se prý také přemnožila divoká prasata, která ničí již tak malou úrodu na „slabých“ polích.

Naopak vzhled obce má za poslední roky zlepšující se charakter. Po Eibenthale je vybudována asfaltová cesta, která zde v minulosti, když fungovaly doly, nebyla. Často tudy projížděly nákladní vozy a všude byl prach a bahno. Vyskytly se i názory, že vzhled obce je lepší, leč smutnější. Žije zde méně a méně lidí a začínají se zde objevovat opuštěná stavení, o která se nemá kdo starat.

Také práce starosty a zastupitelstva se dle místních obyvatel zlepšuje. To je dáno mj. i tím, že starostou obce Dubová, pod kterou Eibenthal (a Ujbányje) správně spadají, je obyvatel Eibenthalu a Čech, pan Viktor Doskočil, který se prý ze všech sil snaží o rozvoj obce.⁷

4.3.2.3 Pozitiva a negativa obce vnímaná obyvateli Eibenthalu

Na otázku, co se místním obyvatelům líbí na obci nejvíce, bylo odpovídáno většinou shodně. Jedná se o faktory jako ticho a klid, čistý vzduch, soudržnost mezi lidmi, bezpečí, kostel, víra a vůbec samotné vědomí toho, že tu jsou doma. Na druhou stranu lidem nejvíce chybí pracovní příležitosti a odcházející mládež „bez které tu není smích“. Dále lidem schází také kanalizace, která zde není vybudována. Naprostá většina lidí zde tak stále musí vykonávat svou potřebu na latrínách. Druhotně zdejšími obyvatelům chybí české televizní kanály, kvalitní internet, autobusové spojení a v jednom případě byl zmíněn i klub důchodců.

4.3.2.4 Práce

Následující okruh otázek byl z hlediska jazykové bariéry patrně nejproblémovější. Ve slovní zásobě velké části dotazovaných chyběla slova jako „živnostník“, „podnikání“, „podnikatel“ apod. Dvaadvacet dotazovaných (92 %) uvedlo, že je lepší být zaměstnanec,

---

⁷ S panem Doskočilem se mi bohužel nepovedlo sjednat si termín na osobní schůzku, což považuji za důležitý neúspěch tohoto šetření. Opět se tak může jednat o podnět pro profesionální badatele, jak získat nové informace a poznatky o Eibenthalu z oblasti veřejné správy.

než živnostník nebo farmář (podnikatel bez zaměstnanců) a podnikatel se zaměstnanci. Tyto odpovědi lze vysvětlit jak již výše zmíněnou jazykovou bariérou, tak i faktem, že většina respondentů patřila do věkové struktury 36+. Tito lidé tak zde zažili doby, kdy se „někdo postaral“. Ať už respondenti samotní nebo jejich rodiče chodili do zaměstnání, tam dostávali pravidelnou výplatu a všem se žilo relativně dobře. Lidé, kteří nepobírají důchod a nechtějí se stěhovat jinam tak dnes stojí před výzvou naučit se, jak vydělávat peníze sami.

Čtvrtina dotazovaných neuměla odpovědět, zda jsou v obci podmínky vhodné pro podnikání, 67 % respondentů pak odpovídalo spíše negativně. Naopak absolutní většina lidí by zaujala kladný postoj, kdyby se v obci nebo poblíž postavil větší výrobní objekt, který by nabídl pracovní příležitosti v obci. Zhruba čtvrtina respondentů by pak tuto stavbu podpořila s podmínkou, že nebude výrazně narušen klid nebo vzduch v obci (byli by například proti chemičce nebo spalovně odpadů, apod).

4.3.2.5 Potenciály budoucího rozvoje obce

Dvě třetiny respondentů jsou přesvědčeny, že výstavba nového bydlení v obci by v současné době nedávala smysl. Za prvé, v současné době již není téměř pro koho a za druhé, v obci je v současnosti nadbytek ubytovacích kapacit. Příznivci stavby nového bydlení argumentovali tím, že stavba = práce. Sedmnáct dotazovaných (71 %) by uvítalo i investice do technické infrastruktury. Jak již bylo zmíněno, v obci chybí kanalizace. Vzhledem k tomu, že je místy ve studnách špatná voda, ocenili by místní i stavbu vodovodu. Dále by 84 % výběrového vzorku obyvatel uvítalo další investice do zlepšení dopravní dostupnosti. Stavba silnice by mohla zaměstnat místní obyvatele a také je to skutečně potřeba, neboť komunikace vedoucí pod Eibenthalem kolem Dunaje, která propojuje Novou Moldavu s Oršavou mnohdy spíše připomíná tankodrom. Naopak občanská vybavenost, jako například pošta, škola a obchody již v obci jsou, proto po nich mezi místními poptávka není. Někteří také dodávali, že aby se v obci užívaly obchody, škola, apod. musí zde existovat pracovní příležitosti. Lidé, kteří mají pravidelný příjem, pak mohou svou spotřebou podporovat místní služby.

Čtvrtina dotazovaných neuměla odpovědět na otázku, zda by obci pomohla podpora podnikání, tři čtvrtiny si pak myslí, že ano. Dvašedesát procent dotazovaných vidí

potenciál v rozvoji zemědělské výroby, oponenti však říkají, že už nikdo neinvestuje do nové techniky, protože zkrátka není pro koho. Hornatá a nepřiliš úrodná pole tak zarůstají. Objevil se také názor, že mladí mají dnes už jiné zájmy. Tak jako jejich vrstevníci v „rozvinutém světě“ chtějí být zejména online. Zdejší lékárnice tuto skutečnost okomentovala slovy: „*Když jsem byla malá, chodila jsem s bráchou pást a měli jsme jiné myšlenky. Byli jsme pozornější, upřímnější. Dnešní generace je jiná, mají hromadu možností. I my rodiče se staráme, aby nemuseli tolik pracovat, jako jsme museli my. Na druhou stranu to ale také škodí, že pomalu nebudou vědět, jak se drží motyka a hrábě,*“ a dodala: „*bylo méně možností, ale více se udělalo.*“

Dvaadvacet respondentů vidí potenciál rozvoje také v ekologii a ochraně krajiny. O problematice drancování okolních lesů již bylo pojednáno výše. Jednadvacet respondentů věří, že rozvoji obce pomůže turistika a rekreace. V současné době je ale turistická sezóna poměrně krátká a je třeba vymyslet podnikatelské koncepty, které budou turisticky atraktivní celoročně. Dle ústního podání „Tibiho“ Pospíšila⁸, místního podnikatele, který v Eibenthale se dvěma přáteli z České republiky provozuje penzion U Medvěda a stojí za organizací festivalu Banát, před rokem 2009 jezdilo na Eibenthal málo turistů a turistikou se ani nikdo nezabýval. První rok (2009), kdy penzion založili, byl prý zklamáním, další léta však už bylo návštěvníků dostatek. Turisté jsou různí. Jsou ti, kteří se staví jen na pivo, někdo tu přečká jednu noc a pokračuje dále a někdo zůstane i týden. Penzion U Medvěda nabízí pobyt v české vesnici, doprovod po různých turistických trasách, ukázkou přírodních krás v okolí Dunaje, prohlídky jeskyní a salaší, nebo například možnost ogrilovat jehně. Turisté, kteří se vracejí, tak mohou objevovat a vidět stále něco nového.

Dle Tibiho s turisty neustále pracují tři lidé. Jsou s nimi v jeskyních, po trasách apod. Někteří lidé si dle jeho názoru myslí, že dají turistovi postel a najíst a on bude celý den doma jíst, spát a platit. Takhle to prý nefunguje, protože „*v Eibenthale není co dělat 7 dní*“. Jedním ze segmentů zákazníků jsou i školy, pro které se tvoří týdenní expedice, kterých se účastní až padesát lidí. V rámci těchto expedic jsou studenti tři dny v Eibenthale

---

⁸ Nezúčastnil se standardizovaného interview

a následně absolvují cestu přes jiné české vesnice až k řece Neře. Existuje několik variant tras dle věku a fyzických možností žáků. Od varianty, kdy se jde sto dvacet kilometrů pěšky, až po variantu, kdy se jde pěšky jen dvacet kilometrů a více se jede autobusem.

Dle svých slov pak Tiberiu Pospíšil přes zimu žije s manželkou za 800 Lei. Nemají hospodářství. Před sezónou dělají opravy, připravují hospodu a vše, co je kolem, takže pracují a investují a na zemědělství by tak nebyl čas. Na zimu koupí 200 kg brambor, prase, udělají si zabijačku a „mají vše“.

Devětasedmdesát procent respondentů dotazníkového šetření se domnívá, že turistice i obci může prospět rozvoj místních tradic a zvyků. Pětina dotazovaných však poukazuje na fakt, že zvyky už nemá kdo rozvíjet, neboť to by mělo být doménou především mladých.

Čtyřiaosmdesát procent respondentů si přeje sloučení Eibenthalu s obcí Dubová i v budoucnu. Tři čtvrtiny dotazovaných by přivítalo i nějakou formu příhraniční spolupráce. Konkrétní představu, jak by tato spolupráce měla vypadat, ale nikdo nenabídl. Zjednodušeně sice lze tvrdit, že například Srbsko je vlastně „jen“ přes řeku, na druhou stranu ale tato země není členem EU a nejbližší hraniční přechod leží asi 60 km od Eibenthalu. Prakticky všichni dotazovaní by pak přivítali příliv zahraničních investic.

4.3.2.6 Rodina a bydlení

Jak již bylo uvedeno výše, 20 dotazovaných v současné době bydlí a hospodaří se stálým partnerem. Sedmnáct respondentů uvedlo, že nebydlí s příbuznými, ale samostatně. Šest ze sedmi dotazovaných, kteří uvedli, že bydlí se svými příbuznými, se od nich v nejbližší době nemají v plánu odstěhovat. To je dáno i tradičním způsobem života, kdy se děti starají o své staré rodiče. Ještě dnes (sic už většinou jen v rámci starších rodin) někteří potomci svým rodičům vykají. Při shledání je používán pozdrav: „*Pochválen buď Ježíš Kristus*“ a při loučení se říká: „*S pánem Bohem*“. V rámci rodiny, ale i obce, si lidé navzájem pomáhají například s odvozem za nákupy, hlídáním dětí nebo při dělení dřeva na zimu. Probíhají tu však také mezigenerační finanční transfery. Všichni dotazovaní jsou se vztahy v rámci rodiny spokojeni. Pouze jedna mladá slečna uvedla, že je velmi nespokojena se vztahy s rodiči partnera. Nikdo taktéž nedeklaroval nespokojenost s bydlením.

K současným rodinným vztahům se celkem pesimisticky postavil otec Mašek⁹: „Mladé děti v plné síle přijedou sem k ustarané mamince nebo tatínkovi a čekají, aby se jim naplnil kufr.“ V podobném duchu se vyjádřil i Ivo Dokoupil z organizace Člověk v tísni: „Velká část peněz putuje zpět do ČR jako pomoc dětem. Děti odcházejí a nechávají tu rodiče, kteří tu nějakým způsobem hospodaří a pracují s turisty. A jelikož se tu platí v korunách, možná právě proto ty peníze jdou potom do ČR, aby si mohli splácet své hypotéky a auta. To také o něčem vypovídá. Tento ekonomický vztah není úplně v pořádku. Peníze by naopak měly chodit z ČR jako pomoc, nebo tu alespoň zůstat, aby se region mohl rozvíjet. Pak narážíme na to, že nejsou peníze na investice, třeba do pokojů pro turisty nebo tvorbu turistické infrastruktury.“

4.3.2.7 Hodnotová orientace respondentů

Tuto otázku zodpovědělo 19 respondentů. Tazatel ji ke konci terénního šetření záměrně přeskakoval, neboť si všiml, že dotazovaní začali být k závěru standardizovaného interview unavení. Odpovědi respondentů na tuto otázku také byly navíc celkem jednotné, proto lze předpokládat, že nižší míra odpovědí zásadním způsobem nezkreslila vyšetřené výsledky. Téměř všechny dotazníkem nabízené hodnoty byly pro respondenty důležité. Za všeobecně méně důležité či nedůležité byly považovány hodnoty jako ‚zájmy a koníčky‘ a ‚materiální podmínky‘. Pouze v jednom případě byla doplněna hodnota, která v dotazníku nebyla uvedena. Jednalo se o důvěru.

4.3.2.8 Celková životní spokojenost, zdraví a životní úroveň

Pouze tři respondenti deklarovali ‚spíše nespokojenost‘ se svým dosavadním životem. Třináct dotazovaných bylo spokojeno a sedm bylo dokonce velmi spokojeno. Co se týče zdraví, dva dotazovaní uvedli, že mají dlouhodobé zdravotní problémy a dlouhodobě se necítí dobře. Dvě třetiny respondentů uvedly, že mají jen běžné, drobné zdravotní problémy. Čtvrtina respondentů se pak cítila zcela zdravá. Někteří dotazovaní navíc uvedli, že se lékařům záměrně vyhýbají, protože jsou prý velmi drazí. Jedna

---

⁹ Také se nezúčastnil standardizovaného interview

respondentka také vyprávěla svoji zkušenost s porodem syna, kdy v porodnici musela dva dny v bolestech čekat na doktora, protože byl zrovna víkend.

Třiaosmdesát procent dotazovaných uvedlo, že jim jejich domácí příjem bez problémů vystačí. Téměř pětina účastníků terénního šetření pak uvedla, že jim příjem vystačí, ale občas si musejí vypůjčit. Tři čtvrtiny dotazovaných hodnotí svou životní úroveň v porovnání s ostatními rodinami v obci jako stejnou. Jedna respondentka, vdova, svou životní úroveň vnímá nižší. Pětina dotazovaných pak vnímá svoji životní úroveň v rámci obce jako vyšší nebo výrazně vyšší.

V rámci volitelné doplňující odpovědi jeden respondent vyzývá vládu, aby našla mladým lidem práci v místě domova. Díky tomu se pak budou moci mladí lidé vrátit zpět. Také jiní respondenti si přáli zejména pracovní příležitosti a zdraví. Kvalitní život byl v jednom případě asociován i s dobrým chováním. Jednou bylo vysloveno přání, aby nebyl problém s příjmy a aby si člověk mohl sem tam něco málo dopřát a ne jen hlídat, zda zbudou peníze na základní životní potřeby.

4.3.3 Verifikace pracovních hypotéz

Pro další zpracování a zjištění vzájemných vztahů a souvislostí mezi jednotlivými odpověďmi (viz podkapitola „Formulace souboru pracovních hypotéz“) byla využita statistická metoda analýz kvalitativních znaků. Odpovědi byly zpracovány ve formě kontingenčních tabulek (viz příloha 3). Pro testování hypotéz ve vzniklých kontingenčních tabulkách byl nejprve zvolen klasický chí-kvadrát test. Toto řešení se však projevilo jako značně problematické, protože terénního šetření se zúčastnilo 24 respondentů, tj. méně než 30. Druhý problém představuje fakt, že i po redukci řádků a sloupců kontingenčních tabulek¹⁰, zůstalo v redukovaných kontingenčních tabulkách více než 20 % teoretických četností menších než 5. Nebyly tak splněny podmínky pro užití chí-kvadrát testu.

V rámci dalšího matematicko-statistického zpracování byly kontingenční tabulky zredukovány do asociačních tabulek (viz poznámka pod čarou na předchozí straně

---

¹⁰ tak aby informace z nich plynoucí byly stále logické, věcně správné a dobře interpretovatelné

a příloha 3). Pro testování hypotéz byl v tomto případě zvolen Fisherův exaktní (někdy uváděný také jako faktoriálový) test. Tento test, ve zkratce, nabízí přímý (exaktní) výpočet pravděpodobnosti odchylky od alternativní hypotézy. Výpočet nepracuje s žádným teoreticky předpokládaným referenčním rozdělením a v tomto smyslu nemá ani žádné předpoklady.

První pracovní hypotéza: *Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna sociálním postavením respondentů* vychází z předpokladu, že ekonomicky neaktivní lidé budou méně spokojeni se svým životem, než lidé ekonomicky aktivní. Tato nespokojenost může vycházet z pocitu určité závislosti, ať už na systému, rodině nebo komunitě. Na základě Fisherova exaktního testu nebyla tato hypotéza pro obyvatele Eibenthalu potvrzena.

Druhá pracovní hypotéza: *Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna věkem respondentů* vychází z předpokladu, že mladší lidé jsou méně spokojeni se svým životem, než lidé starší. Nespokojenost mladších může být poháněna motivací, tedy vnitřními pohnutkami, dosáhnout v budoucnu určitých cílů, kterých doposud ještě nedosáhli. Lidé starší se (velmi zjednodušeně řečeno) při hodnocení vlastního života obracejí více do minulosti a leckdy nostalgicky vzpomínají na dosažené životní úspěchy, na své děti a na to, „jak dřív bylo líp“. Na základě Fisherova exaktního testu nebyla tato hypotéza pro obyvatele Eibenthalu potvrzena.

Třetí pracovní hypotéza: *Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna pohlavím respondentů* vychází z předpokladu, že muži jsou obecně spokojenější, než ženy. To může být dáno pocíťovanou nerovností v ekonomických či sociálních aspektech života a všeobecně převažující maskulinní atmosférou, která v mnoha zemích dosud převládá. Na základě Fisherova exaktního testu nebyla tato hypotéza pro obyvatele Eibenthalu potvrzena.

Čtvrtá pracovní hypotéza: *Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna vzděláním respondentů* vychází z předpokladu, že lidé s vyšším vzděláním mají zpravidla lepší pracovní uplatnění a lepší postavení ve společnosti. Navíc jim širší rozhled také dovoluje lépe se vyrovnávat s životními problémy. I samotný fakt dosažení určitého stupně vzdělání může těmto lidem zavadat důvod k určité základní

životní spokojenosti v případě bilancování úspěšnosti či neúspěšnosti jejich života. Na základě Fisherova exaktního testu nebyla tato hypotéza pro obyvatele Eibenthalu potvrzena.

Pátá pracovní hypotéza: *Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna realizovanou plodností respondentů* vychází z předpokladu, že lidé jsou se svým životem spokojenější, pokud vychovávají (nebo vychovali) děti, případně mají-li pocit pokračování rodu (a tedy i sebe) ve vnoučatech. Na základě Fisherova exaktního testu nebyla tato hypotéza pro obyvatele Eibenthalu potvrzena.

Šestá pracovní hypotéza: *Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna deklarovanou životní úrovní respondentů* vychází z předpokladu, že vyšší finanční a materiální úroveň vede nejen k možnosti výběru a dostupnosti většího množství kvalitních produktů a služeb, ale i možného dosažení vyššího sociálního statusu, což může být důvod k určité základní životní spokojenosti v případě bilancování úspěšnosti či neúspěšnosti jejich života. Pro tuto pracovní hypotézu nebylo možné zpracovat asociační tabulku. Odpovědi tedy byly zpracovány ve formě kontingenčních tabulek (viz příloha 3) a hypotéza byla testována chí-kvadrát testem. Chí-kvadrát test nevyvrátil výše uvedenou hypotézu pro obyvatele Eibenthalu. Je však třeba vzít v potaz fakt, že – jak již bylo zmíněno výše – zde nebyly splněny podmínky pro užití chí-kvadrát testu, proto nelze brát výsledek tohoto testu jako směrodatný.

Sedmá pracovní hypotéza: *Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna spokojeností respondentů se vztahy v rodině* vychází z Maslowovy hierarchie lidských potřeb a z osobního přesvědčení, že potřeba kvalitních rodinných vazeb je jednou ze základních potřeb umožňujících sebereflexi a socializaci. Na základě Fisherova exaktního testu nebyla tato hypotéza pro obyvatele Eibenthalu potvrzena.

Osmá pracovní hypotéza: *Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna deklarovaným zdravotním stavem respondentů* vychází z předpokladu, že zdravý člověk je spokojenější než ten, který například trpí bolestmi, nevidí nebo má dýchací problémy, zkrátka než nemocný člověk. Na základě Fisherova exaktního testu nebyla tato hypotéza pro obyvatele Eibenthalu potvrzena.

Devátá pracovní hypotéza: *Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna mírou lokální identity respondentů* vychází z předpokladu, že lidé s pocitem určité příslušnosti a emocionální spjatosti s daným územím jsou spokojenější než ti, kteří zde „nemají zapuštěné kořeny“. Na základě Fisherova exaktního testu nebyla tato hypotéza pro obyvatele Eibenthalu potvrzena.

Desátá pracovní hypotéza: *Potřeba stěhovat se je ovlivněna subjektivní kvalitou života vyjádřenou celkovou životní spokojeností respondentů* vychází z předpokladu, že – velice jednoduše vyjádřeno – kde je kvalita života, tam je i „kvantita“ života. Kde jsou podmínky pro kvalitní život (viz předpoklady dle Potůčka v podkapitole ‚Objektivní kvalita života a její percepce a imaginace‘), tam lidé zůstávají, nemají důvod se stěhovat, zakládají zde rodiny a podniky a dané místo se těší prosperitě. Na základě Fisherova exaktního testu nebyla tato hypotéza pro obyvatele Eibenthalu potvrzena. Na základě poznatků podkapitol ‚Vývoj rumunské populace a pár poznámek k ekonomice‘ a ‚Vybrané demografické ukazatele Eibenthalu‘ nelze tuto hypotézu ani zamítnout.

Prakticky veškeré výpočty nevyvrátily žádnou nulovou hypotézu, jinými slovy, sledované náhodné veličiny v pracovních hypotézách jsou (statisticky) nezávislé. To je dáno zejména tím, že veškeré pracovní hypotézy se z důvodu tematického zarámování této diplomové práce opírají zejména o otázku 22, která nevykazovala variantnost odpovědí respondentů. Tuto otázku lze vnímat jako citlivou. Otázka také může respondenty stylizovat do určité role (např. „máme těžký život, ale jsme tu spokojeni“). Navzdory využití různého statistického testování se tedy vzhledem k nevariantnosti odpovědí nejeví tato metoda jako vhodně zvolená.

Obecně zle hodnotit subjektivní pohled respondentů na svůj život pozitivně. Lidé, kteří se zúčastnili standardizovaného interview, jsou zde ve zkratce spokojeni a nechtějí odejít. Lze nastínit dva důvody, proč se nepodařilo oslovit více „nespokojených“ obyvatel. V první řadě tito lidé buď nebyli ochotni ke spolupráci anebo nebyli osloveni. V druhé řadě, lidé, kteří nebyli spokojeni s životními podmínkami v Eibenthale, vesnici již opustili.

Značnou životní spokojenost, lze vysvětlit i deklarovanou hodnotovou orientací respondentů. Pro odpovídající jsou nejdůležitějšími hodnotami rodina, víra, zdraví a práce. První tři výše zmíněné hodnoty jsou veskrze nehmotné. Je všeobecně známo, že nehmotně

orientovaní lidé, jsou obecně spokojenější. Toto tvrzení lze opřít i o teoretická východiska diplomové práce, kde je uvedena například domněnka Cumminse (2000), že objektivní a subjektivní dimenze kvality života existují relativně nezávisle na sobě. To znamená, že objektivní podmínky jen velmi omezeně ovlivňují pocit subjektivního blaha (štěstí, spokojenosti). Jako důvod Cummins uvádí lidskou schopnost adaptace. Zároveň však podotýká, že existuje určitý práh, po jehož překročení dojde ke zhoršení objektivních podmínek do takové míry, že subjektivní vnímání člověka již není schopno se na ně adaptovat. Teprve v tomto případě se vazba mezi objektivní a subjektivní dimenzí kvality života stává mnohem silnější.

5 Výsledky a diskuse

Tato podkapitola stručně shrne a doplní výsledky dílčích analýz a následně metodou syntézy rámcově nastíní opatření, která mohou potenciálně pomoci ke zlepšení kvality života obyvatel Eibenthalu.

5.1 Souhrn vyhodnocení indikátorů objektivní kvality života

Eibenthal je geograficky izolovaná příhraniční obec ležící v pohoří Almáž v jihovýchodní oblasti Rumunska, šest kilometrů od Dunaje, který tvoří přirozenou hranici mezi Srbskem a Rumunskem. Tato oblast se vyznačuje velkou podinvestovaností a místní životní úroveň v porovnání s oblastmi kolem velkých rumunských měst, jako jsou Kluž, Temešvár, Brašov a Bukurešť, lze označit jako velmi nízkou. Obec Eibenthal se, ostatně jako celé Rumunsko, potýká s problémem vyliďňování, které je způsobeno jak záporným migračním saldem, tak i negativním přirozeným přírůstkem obyvatelstva. Věková struktura obyvatel obce byla v roce 2016 regresivní.

Strukturu vzdělání obyvatelstva Eibenthalu lze z globálního pohledu označit jako podprůměrnou. Tímto tvrzením ovšem nelze obsáhnout všechny místní obyvatele. Za prvé zde žijí i vysokoškolsky vzdělaní lidé a za druhé zde mnozí lidé bystře používají selský rozum, manuální inteligenci a díky svým zkušenostem jsou obdařeni jistou životní moudrostí. Obyvatelé Eibenthalu žijí převážně tradičním způsobem života. Velký vliv na jejich život má římsko-katolická víra. Český jazyk je zde na relativně dobré úrovni. Správně spadá Eibenthal pod obec Dubová.

Z hlediska občanské vybavenosti je v obci školka a první i druhý stupeň základní školy. Nejbližší střední škola je v Oršavě, nejbližší univerzita pak v Temešváru. V obci je pošta a malé zdravotní středisko s lékárnou, kde je pouze zdravotní sestra. Lékařka by měla dojíždět jednou týdně, což však v praxi neplatí. Nejbližší zubař je v Oršavě. Obec nemá zřízenou policejní stanici.

Z hlediska kultury, rekreace a sportu je v obci malé dětské hřiště, sál pro taneční zábavy (který občas slouží i jako kino) a kostel. V rámci technické infrastruktury je do obce zavedena elektřina a pevná telefonní linka. Veřejný vodovod, kanalizace ani rozvod plynu zde dosud zavedeny nebyly.

V Eibenthalu jsou dva obchody a tři hospůdky s čepovaným pivem. Nejbližší služby, jako jsou např. holičství, servis vozů, apod. jsou dostupné v Oršavě. Co se týče veřejné dopravní dostupnosti, veškeré autobusové spoje byly v okolí zrušeny. Nejbližší autobusové i vlakové nádraží je v Oršavě. Lidé tak využívají především svých automobilů nebo pomoci známých a rodinných příslušníků.

Senioři mohou využít návštěvu zdravotníka v domácnosti. Péče o domácnost, příprava jídla a dovoz nákupu pro seniory jsou zajišťovány buď rodinnými příslušníky, nebo sousedy. Služby pro seniory jako klub důchodců nebo denní stacionář nejsou v Eibenthalu dostupné.

5.2 Silné a slabé stránky obce

Jako slabé stránky Eibenthalu lze označit regresivní věkovou strukturu obyvatel, chybějící pracovní příležitosti, špatnou dopravní dostupnost, špatnou dostupnost zdravotní péče, absenci vodovodu a kanalizace, obyvateli deklarované drancování okolních lesů, zpracování odpadů (vozí se do bývalých antracitových dolů), geologickou izolovanost a také hornatá a neúrodná pole.

Jako silné stránky Eibenthalu lze označit krásné a čisté životní prostředí (přírodní park Železná vrata – viz podkapitola Obecně zeměpisný a historický rámec zkoumané oblasti), blízkost Dunaje, příjemný vzhled obce, soudržnost a vztahy mezi lidmi založené na křesťanských hodnotách, práci starosty a zastupitelstva, pracovitost místních lidí (není zde mentalita „pobíračů dávek“), volné kapacity jak pro ubytování, tak pro nové stavby, historie obce a její příběh (hraničářství a hornictví), tradice, podpora organizace Člověk v tísni a v neposlední řadě jazyková vybavenost zdejších obyvatel, která je dána historickými aspekty této oblasti. Starší lidé se dohovoří česky, srbsky, rumunsky a někteří dokonce i maďarsky. Mladší lidé zase ovládají angličtinu a v některých případech i němčinu, francouzštinu anebo italštinu.

5.3 Příležitosti a ohrožení

Problém zkoumané oblasti je především ekonomického a demografického rázu. Zjednodušeně řečeno, minimální pracovní příležitosti (a s tím ruku v ruce příležitosti spotřeby) vedou k regresivní věkové struktuře obyvatelstva a postupnému vylidňování

lokality (a regionu). Lze ovšem stavět na zdejším přírodním a socio-kulturním prostředí (tradice, křesťanské hodnoty, historický příběh lokality, apod.).

Ekonomické problémy si žádají ekonomická řešení, i když je to mnohem obtížnější, než například „v rámci pomoci“ dovézt krajanům koloběžku či knihu. Lze předpokládat, že řešení tohoto ekonomického problému v důsledku povede i k řešení problému demografického. Dle všeobecně známého rčení: *Kdo chce, hledá způsoby, kdo nechce, hledá důvody*; řešení vždy spočívá v hledání cesty. Nelze sázet pouze na jednu kartu. Je potřeba hledat komplexní řešení. Například pouze těžba surovin nebo jenom ubytování turistů nejsou samospasitelné. Celá komunita nemůže „jako jeden muž“ dělat pouze jeden druh práce. V rámci rozvoje komunity je potřeba spolupracovat. Jedině vzájemnou spoluprací mohou vznikat nové pracovní příležitosti, které do Eibenthalu opět přivedou život a energii.

Ačkoli tato diskuse řeší ekonomický problém venkovské obce (tedy nejnižší prostorové úrovně), lze se pro zarámování (a zjednodušení) tohoto řešení opřít o makro ukazatele. Lze se zamyslet například nad kritikou opředěným ukazatelem HDP. Ten je ve zkratce indikován úrovní spotřeby, mírou investic, mírou vládních nákupů a rozdílem mezi exportem a importem. Zvýšení HDP je tedy možné (opět povrchně řečeno) docílit investicemi a vládními nákupy, které zvýší zaměstnanost a povedou k vyšší spotřebě a popřípadě i exportu. Je však potřeba omezit vládní výdaje do takové míry, aby nevytěsnilly soukromé investice a nepokřivily ceny vytvářené trhem. Vládní výdaje jsou financovány daněmi a dluhem. I tento mix musí být optimalizován tak, aby případné vysoké daně či neúnosně drahá obsluha dluhu ekonomiku nakonec nezadusila. Zdravá ekonomika pak musí být podpořena kvalitním školstvím a jednoduchým a přehledným legislativním rámcem, který nastaví „pravidla hry“ a vytěsni nežádoucí jevy, jako jsou například korupce nebo všeobecně negativní externality.

V rámci řešení ekonomického problému je také třeba vzít v potaz i provázanost ekonomiky jako takové. Je všeobecně známo, že ekonomika je tvořena pěti sektory, které je třeba – právě s ohledem na jejich provázanost – rozvíjet rovnovážně. Primární sektor ekonomiky je charakterizován získáváním produktů a surovin z přírody a obděláváním půdy. Jedná se například o těžbu, lesnictví, zemědělství a rybářství.

Zdroje získané primárním sektorem jsou dále zpracovány v sektoru sekundárním, který průmyslově vytváří hmotné statky. První dva sektory jsou obsluhovány sektorem terciálním, jehož činnosti se zabývají například dopravou, obchodem, školstvím, kulturou anebo zdravotnictvím. Kvartérní sektor (tvorba znalostí) a kvintérní sektor (nejpokročilejší hi-tech technologie) není třeba pro potřeby této práce hlouběji popisovat. Do posledních dvou uvedených sektorů ekonomiky vede z Eibenthalu ještě velice dlouhá cesta.

Jak naznačil text výše, cíl zvýšit kvalitu života (nejen v Eibenthale) vyžaduje systémový přístup – tedy vědomí, že vše souvisí se vším. Předchozí podkapitola stručně shrnula silné a slabé stránky lokality. Následující text se bude zabývat potenciálními příležitostmi a hrozbami. Příležitosti a hrozby budou nastíněny v širším kontextu s provázaností na výše definované silné a slabé stránky Eibenthalu. Kvalita života v obci může být zvyšována například dle modifikovaného principu čtyř strategických přístupů popsaných Váchalem a Vochozkou (2013, str. 434) pro potřeby podnikového řízení. Jedná se o strategie „využití“, které staví na využití silných stránek ve prospěch příležitostí, strategie „hledání“, jež se snaží o překonání slabých stránek využitím příležitostí, strategie „konfrontace“, využívající silné stránky k odvrácení hrozeb a konečně strategie „vyhýbání“, které minimalizují slabé stránky a vyhýbají se ohrožení.

5.3.1 Příležitosti

Jako příležitost lze označit současný trend zájmu městského obyvatelstva objevit venkovské hodnoty spolu se zvyky, tradicemi, původními zemědělskými pracemi, přírodní stravou apod. Specifický vzhled obce a její originální příběh, založený na zajímavé historii (kolonizace, hraničářství, hornictví), má v tomto ohledu turistům také co nabídnout. Neobyčejná krajina v okolí Eibenthalu se svými lesy, vodopády, jeskyněmi a příkrými svahy mohou být lákadlem pro přírodovědce, speleology, spisovatele, fotografy, malíře nebo dokonce filmové tvůrce. Dunaj naskýtá úžasné příležitosti nejen pro turisty obdivovatele, ale také pro turisty rybáře. V rámci nabídky komplexních turistických služeb lze vidět jistou příležitost v investici do menších lodí (člunů), které mohou být využity nejen k turistickým účelům (prohlídky krás dunajské soutěsky z lodi), ale také k lovu ryb. Vzhledem k tomu, že Dunaj protéká pouze 6 km pod obcí, lze v rybářství spatřovat potenciální doplněk tradičních zemědělských prací. Výzvou je v tomto případě najít

vhodné odbytiště přesahující rámec Eibenthalu a Ujbányje. Rybařinou se například živí i někteří čeští krajané z obce Lubková a daří se jim poměrně dobře. Na Dunaji je možno lovit především kapry a sumce. Lze předpokládat, že studie, které by exaktně zmapovaly výskyt a množství ryb v Dunaji poblíž Eibenthalu, by lépe kvantifikovaly potenciál této příležitosti.

Ruku v ruce s rybařstvím a investicí do člunů pro turisty je pak nutné přemýšlet také o infrastruktuře pro tyto příležitosti. V prvé řadě by se měl na břehu Dunaje objevit dok, ve kterém budou plavidla ukotvena. Následovat by mělo místo pro zpracování ryb a nakonec také stánek s občerstvením. Z počátku může jít o jednoduché stavby, důležité je udělat první krok. I jednoduché stavby jsou totiž pracovní příležitostmi pro několik lidí. Lodě mohou být využity také pro logistické účely, tato příležitost však bude popsána v dalším textu.

V rámci investic do infrastruktury lze hledat příležitosti i ve stavbě a rekonstrukci silničních komunikací, a to nejen od Dunaje do Eibenthalu, ale také například na Ujbányji, kam doposud vede jen prašná cesta. V rámci většího projektu se Eibenthalští mohou zapojit například i do rekonstrukce cesty, která spojuje Oršavu a Novou Moldavu a je ve velmi špatném stavu, nebo stavby silniček, které by zpřístupnily zdejší lesy a políčka. Příležitostí pro zlepšení kvality života obyvatel Eibenthalu je potenciálně i investice do výstavby vodovodu a kanalizace. Vzhledem k lokálním přírodním podmínkám by i v tomto případě bylo vhodné (a zajímavé) provést výzkum proveditelnosti této stavby. Tyto stavební akce by opět znamenaly tvorbu pracovních míst.

Jak již bylo zmíněno v praktické (analytické) části této práce, mnozí obyvatelé Eibenthalu nostalgicky vzpomínají na doby, kdy se v místních dolech těžil antracit. To může být symbolickou hozenou rukavicí pro badatele, kteří se zabývají problematikou těžby uhlí. Bylo by velmi přínosné kvantifikovat lokální nerostné bohatství a provést ekonomickou analýzu obnovy zdejší těžby v porovnání s ekonomickou analýzou potenciálního odbytu. Vzhledem k deklarované vysoké kvalitě místního antracitu by se případné úvahy měly ubírat směrem k menší těžbě, která zásadním způsobem neovlivní zdejší přírodní krásy a uspokojí poptávku užšího segmentu zákazníků. V případě obnovení těžby lze uvažovat i o využití výše uvedených potenciálně vybudovaných

lodních doků na Dunaji k logistice. V případě zájmu o zdejší kvalitní antracit ze strany zahraničních zákazníků, se námořní distribuční kanál jeví jako celkem racionální řešení.

Praktická část práce zmiňovala také drancování okolních lesů, kdy je zpracováván pouze materiál, který lze prodat. Větve, špičky stromů a jiný „odpad“ již nikdo neuklízí a nezpracovává. Mýtiny nejsou čištěny a nedochází k výsadbě nových stromů. Kvůli těmto těžbám je například znečišťován i místní potok Tisovice. Výše uvedené potenciálně vybudované silničky, které by více zpřístupnily místní lesy, by mohly vést k lepší možnosti hlídat a chránit zdejší přírodní bohatství. Přímo v obci by pak mohl být postaven provoz pro další zpracování dřeva. Obec disponuje kapacitami, kde by takovýto provoz mohl být postaven. Je zde navíc předpoklad, že v rámci tvorby nových pracovních míst by bylo možné tyto pozemky získat za symbolickou částku. V okolí těžené dřevo by v tomto provozu mohlo získávat přidanou hodnotu. Je zde tedy potenciál například pro stavbu pily, popřípadě provozu, kde budou vyráběny dřevěné pelety, apod. Jako distribuční kanál pro tyto produkty může být opět využito lodní cesty na Dunaji. S těžbou by v civilizovaném prostředí měla přijít taktéž obnova. Nové pracovní příležitosti se tak mohou objevit v rámci čištění mýtin a výsadbou nových stromů.

Dále se lze domnívat, že takto potenciálně zainventovaná obec, která eliminovala geografickou izolovanost a rozvinula místní infrastrukturu (což by v důsledku vedlo k vyšší zaměstnanosti a stabilizaci obyvatelstva), se může objevit v hledáčku (nejen) zahraničních investorů. Při jednání s těmito investory však musí být priorizován místní zájem. Přímé investice mohou dle dohody i nadále směřovat do dalšího rozvoje infrastruktury a často také navíc představují transfer know-how a technologií. Vyšší zaměstnanost a zpravidla i mzdy mohou přivábit nové obyvatele nebo přesvědčit k návratu obyvatele, kteří v minulosti oblast opustili. Tím by došlo k „narovnání“ věkové struktury obyvatelstva, což by v konečném důsledku znamenalo i rozvoj spotřeby, služeb a novou výstavbu domů. V rámci přechodu od tradiční společnosti k moderní by zde mohl být v budoucnu založen i klub důchodců či denní stacionář.

Je naprosto zřejmé, že se v tomto případě jedná o naprosto idealizovanou představu potenciálního vývoje. Takto extrémní změna z velmi chudé vesnice na bohatou obec by jistě nebyla dobrá ani pro všechny její obyvatele. Avšak pouze lidská snaha přiblížit

se jakémusi vysněnému ideálu může zdejší oblast posunout vpřed. Je také třeba zdůraznit, že i v této fázi potenciální rozvinutosti by Eibenthalští neměli zapomenout na své kořeny, svou historii a také na turisty a jejich poptávku. Lze tak uvažovat o jakémisi dvourychlostním rozvoji obce, který na jedné straně (a to i doslova) místním nabídne a dopřeje veškeré výtobytky moderní doby a na druhou stranu pro turisty a starší, velmi konzervativní lidi, zachová „tradiční čtvrť“, skanzen, který bude všem místním lidem připomínat, odkud jsou.

Možnost rozvoje lze spatřovat i v cestě k samostatnosti a soběstačnosti obce. V případě širšího konsenzu členů komunity by se v Eibenthale mohl postavit například kravín a vepřín. V současné době mají místní ve svém chlívků jednotky kusů dobytka, se kterými chodí samostatně na pastvu. To v konečném důsledku představuje rozdrobení energie pracovní síly a nižší výnos z této práce. Potenciální kravín nebo vepřín by mohl přinést synergický efekt týmové práce a výnosy z rozsahu. Pracovní příležitosti by se objevily nejen při stavbě těchto zařízení, ale i při následné dělbě práce. V konečném důsledku by bylo vyprodukováno více masa i mléka (potažmo sýra, apod. – zkrátka potravin). Hnojivo vyprodukované touto formou spolupráce, by mohlo být využíváno k ekologickému hnojení a tedy i zúrodnování okolních, dnes ne příliš úrodných políček a luk.

Odstavec výše uváděl potenciál potravinové soběstačnosti. Případné přebytky by navíc mohly být dále ekonomicky zhodnoceny. Příležitost lze hledat i ve formě soběstačnosti energetické. V minulosti fungovaly v okolí Eibenthalu na potoce Tisovice tři mlýny. Provoz posledního z nich byl ukončen v roce 1992. Pakliže v minulosti využívali Eibenthalští vodní energii k výrobě mouky, v budoucnu by mohla být vodní energie transformována do energie elektrické. Tato myšlenka by měla být opět podpořena samostatnou studií proveditelnosti a ekonomického potenciálu, s případným doporučením na úpravu toku Tisovice s cílem zvýšit efektivitu eventuálních vodních elektráren. Tato energetická soběstačnost by ulevila především chudším rodinám, pro které znamenají výdaje za elektrickou energii (v Rumunsku je dodavatelem elektřiny, tak jako v ČR, firma ČEZ) jednu z největších položek jejich rozpočtu. Naopak vůbec by se nemělo přemýšlet o elektrárnách solárních, či větrných, které by svým vzhledem velice narušily ráz krajiny a její turistickou atraktivitu.

5.3.2 Ohrožení

Ačkoli předchozí podkapitola představila množství možných příležitostí, nelze si pokrytecky nalhávat, že zde neexistují žádná rizika a ohrožení. V současné době v první řadě chybí o oblasti dostatek informací, znalostí, výzkumů a analýz. Náměty na některé z nich byly uvedeny v textu výše. Rumunsko obecně má v myslích případných investorů celkem špatnou pozici, a to i kvůli všeobecným kulturním stereotypům. Velkou bolestí tohoto státu je například přebujelý byrokratický systém s mizernou legislativou, což představuje podhoubí pro korupční jednání. Lze doufat, že po vstupu Rumunska do Evropské unie se podaří tento systém více zharmonizovat se „západem“. V únoru roku 2017 vyšly do ulic rumunských měst statisíce demonstrantů, kteří se hlasitě ozvali právě proti zdejšímu korupčnímu prostředí. Rumunská vláda deklarovala, že vyslyší „hlas lidu“ a své aktivity zamíří právě do zprůhlednění zdejšího systému. Zda nezůstane pouze u slibů, ukáže blízká budoucnost.

Dalším problémem je zdejší vylidňování, což ruku v ruce vede i k odlivu „mozků“. Vesnice, region, ale i stát mohou rozvíjet pouze lidé a jejich myšlenky a nápady. Pokud se nepodaří zastavit současný trend vylidňování, zůstane z Eibenthalu pouze skanzen v nejhorším slova smyslu. Mířili by sem pouze turisté, aby se podívali na prázdnou ves, která kdysi bývala živá a bohatá. Byl by to smutný pohled a lze předpokládat, že poslední zbytky místních by o podobnou pozornost ani nestály.

Určitým podnětem pro nápady by mohli být i externí poradci, kteří by zde byli například expatriováni z České republiky. Ti by zde podnikali výzkumy na základě poptávky české vlády, českých univerzit nebo podniků a prováděli by školení pro zdejší obyvatele. Tito poradci však nemají detailní znalost prostředí jako místní a mohou tak nabídnout pouze jakousi ukázkou směru. Know-how by sem mohlo být přivedeno i přilákáním zahraničních investorů. Ti se však pro alokaci své investice rozhodují právě na základě podrobných analýz lokality. Cílem takové investice by však nemělo být pouhé vysávání místních lidských a přírodních zdrojů, ale také její rozvoj a zvyšování zdejší kvality života. Potenciální investor by tedy měl být i „dobrý soused“ se zájmem dlouhodobé a oboustranně prospěšné spolupráce.

Existuje zde také riziko ze strany poptávky. Obecné trendy ukazují uzavírání těžebních společností a klesající ceny komodit. Taktéž málokterý velký odběratel je ochoten akceptovat například vyšší cenu bio potravin, které jsou zde produkovány. Podnikatelé, kteří by v lokalitě založili svůj byznys, by proto měli cílit především na úzké tržní segmenty, které jsou charakterizovány nižší cenovou citlivostí a poptávkou po kvalitních produktech „šitých na míru“ zákazníkovi. Propagace pak může být postavena například na příběhu lokality.

Za předpokladu, že se opět podaří oživit ducha Eibenthalu a lidé zde budou žít a pracovat, existuje také hrozba rozvolnění vztahů mezi lidmi. Země bývalého východního bloku se charakterizují mj. i tím, že „se zde neodpouští úspěch“. Spolupráce však neznamená „spolu prát se“. Kvalita života nestojí pouze na ekonomických základech, ale krom jiného také na dobrých vztazích mezi lidmi.

Všechny příležitosti pro zvýšení kvality života v Eibenthale, uvedené v podkapitole výše, mají jeden společný jmenovatel, a tím je financování. I bohublibější a sebelepší nápad zůstane pouze v hlavě autora, pokud se mu na jeho realizaci nepodaří získat potřebné finanční zdroje. Ačkoli zde existují dotační fondy Evropské unie, lze jen těžko předpokládat, že prostý venkovský člověk bude schopen zajistit veškeré náležitosti požadované pro čerpání těchto prostředků. Zde musí vyvinout značnou aktivitu místní samospráva, která se bude těmito činnostmi zabývat. Na bedrech zdejšího obecního úřadu, společně ve spolupráci s vyššími orgány veřejné správy, bude výzva podnitit investice do zdejší infrastruktury. Tyto rozvojové investice mohou být teoreticky spolufinancovány i potenciálními soukromými investory. Co se týče zakládání nových místních podniků a jejich spolufinancování ze zdrojů EU, musí zdejší samospráva vynaložit značné úsilí k opakovanému vysvětlování obyvatelům, že tyto příležitosti vůbec existují a jak je využít.

K úspěchu bude potřeba také ochota vzít na sebe značné riziko. V návaznosti na poslední globální finanční krizi jsou nyní banky obecně hodně regulované a riskantnější projekty tak buď nezafinancují vůbec, nebo jen velmi draze. Kromě nových distribučních kanálů je tak nutné objevit i nové způsoby financování. Současné trendy ukazují například na příležitosti financování formou tzv. crowdfundingu, při kterém větší počet jednotlivců přispívá menším obnosem k potřebné cílové částce. Crowdfundingem je možné financovat

zajímavé projekty, produkty či společnosti. Dle předem nastavených pravidel mohou investoři za svůj příspěvek dostat poděkování, dárek, produkt, úrok, nebo dokonce podíl ve firmě. Výhodu tohoto způsobu financování lze spatřovat mj. i v tom, že se jedná také o částečné testování trhu, neboť investoři svými penězi podpoří pouze projekty, ve kterých vidí smysl a potenciál. Naproti tomu finance, například z evropských fondů, získá zájemce, který – zjednodušeně řečeno – správně vyplní formulář.

6 Závěr

Cíle předkládané diplomové práce se podařilo naplnit. Na základě studia dokumentů, analýzy sekundárních zdrojů a pozorování se podařilo vyčerpávajícím způsobem popisnou metodou zhodnotit indikátory objektivní kvality života v Eibenthale. Subjektivně prožívaná kvalita života obyvatel Eibenthalu byla šetřena technikou standardizovaného interview pomocí předem připravených dotazníků. Toto šetření poskytuje základní vhled do vnímání a hodnocení vlastního života eibenthalskými obyvateli. V práci je korektně upozorňováno na problémy, které dotazníkové šetření doprovázely. Souvislosti mezi životní spokojeností a subjektivně vnímaným životním prostředím s demografickými, sociálními či ekonomickými charakteristikami zkoumaného vzorku osob se nepodařilo pomocí matematicko-statistických metod jednoznačně prokázat. Tyto nejednoznačnosti jsou v práci vysvětleny na základě podložených argumentů. V práci jsou nastíněny také příčiny odchodu banátských Čechů z obce Eibenthal, čímž byl naplněn i další cíl. V závěrečné diskusi jsou shrnuty a doplněny výsledky dílčích analýz a metodou syntézy jsou rámcově nastíněna opatření, která mohou pomoci ke zlepšení kvality života obyvatel Eibenthalu. V rámci diskuse jsou také zmíněny podněty pro další výzkum. Následující text představuje symbolické uzavření předkládané diplomové práce.

Eibenthal je „česká“ venkovská obec posazená v hlubokém údolí podél říčky Tisovice. Vesnice je dlouhá několik kilometrů. Od Dunaje sem vede nová asfaltová silnička. Na rozdíl od ostatních českých vesnic v Banátu zde nepřevládá zemědělství, téměř všichni totiž pracovali v nedalekém dole na antracit. Eibenthálští byli vyhlášení horníci. Dnes už je to však již zašlá sláva. Důl byl v roce 2006 po tragické události uzavřen a sehnat práci je tu velice těžké. Z 600 obyvatel, kteří zde v roce 1991 žili, už jich tu zbyla jen polovina.

Starší muži žijí z hornických důchodů a živí své manželky, které byly většinou celý život v domácnosti a nemají tak nárok na důchod. Mladí však odcházejí do Čech, a to ze stejného důvodu jako před 200 lety přicházeli. Za prací a za lepší ekonomickou budoucností. Jedná se o druhou a zřejmě nejsilnější vlnu reemigrace zpět do České republiky. První vlna proběhla po druhé světové válce, když byly ze Sudet odsunuty miliony Němců. Česká vláda sháněla kohokoliv, kdo by se do pohraničí nastěhoval místo

nich. Verbovala tak například volyňské Čechy z Ukrajiny i banátské Čechy z Rumunska. Kdo chtěl, mohl volně odejít bez překážek. Za tu dobu opustila všechny české vesnice v Banátu asi třetina obyvatelstva. Byli to převážně mladí lidé do pětatřiceti let. Dle Gecse (2013, str. 112-116) Eibenthal tehdy v letech 1947-1949 opustilo ve třech transportech 36 rodin čítajících 110 osob. Ne všichni reemigranti však byli spokojeni s podmínkami nabízenými československým státem. V roce 1948 tak přijelo pět rodin čítajících 15 osob zpět do Eibenthalu.

Dnes je již situace horší. Důvody lze definovat tři. V první řadě zde nejsou pracovní příležitosti. V druhé řadě, televize a moderní média masírují všechny bez rozdílu konzumním způsobem života. Nejsou zde obchodní domy, galerie, divadla, kina, diskotéky, signál – možnosti konzumu, které lidé vidí v televizi. Staří už jsou vůči těmto „lákadlům“ imunní, mají zkušenosti a jsou navíc velice konzervativní. Mladí však nechtějí žít tradičním způsobem života. Chtějí mít teplou vodu, nechtějí se starat o topení a o dobytek. Mnozí tak (zjednodušeně řečeno) míří do „pohodlí“ panelových domů v rumunských nebo českých městech. Jako třetí důvod lze pak zmínit zdejší konzervativní a tradiční společnost, kde se například stále vyká rodičům. Navíc to, že někteří rodiče stále vybírají, či alespoň schvalují nevěsty, už mladí lidé také nechtějí respektovat.

Jako v jiných českých obcích pomáhá v současné době turismus z České republiky. V tomto ohledu je Eibenthal v porovnání s ostatními českými vesnicemi asi nejdále. Jsou tu hned tři hospody a mnoho možností ubytování. V srpnu je tu dokonce pořádán hudební festival. Na plácek za obcí jezdí kapely z České republiky a pak spí s fanoušky v kempu.

Jestli se podaří naši komunitu v Banátu zachovat, není jasné. Je to tak možná jedna z posledních možností zažít zdejší tradiční český venkovský život a poznat nové lidi. Už jen kvůli nim to za to stojí. Jejich devízou je, že jsou otevření a především ti, kteří ubytovávají, jsou velmi pohostinní. Návštěvník zde má možnost zastavit se a začít nahlížet na život a na svět často jiným pohledem. Také krajina zde má své kouzlo, neboť Dunaj zde vytváří scenérie, které v České republice neznáme. To je důvod, proč se sem lidé (včetně mě) rádi vrací – „nabít si baterky“.

7 Seznam použitých zdrojů

BABINČÁK, Peter. Indikátory kvality života. Čo považujete za šťastný život? In: DŽUKA, Jozef (ed.). Psychologické dimenzie kvality života. Prešov: Prešovská univerzita, 2004, s. 161-167. ISBN 80-8068-282-8.

BINEK, Jan a kol. Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2009. ISBN 978-80-904308-0-8.

CUMMINS, Robert A. Social Indicators Research [online]. 52(1), 55-72 [cit. 2016-03-21]. DOI: 10.1023/A:1007027822521. ISSN 03038300. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1023/A:1007027822521>

DOKOUPIL, Ivo. ČESKÉ VESNICE: Základní informace o českých vesnicích. PRÁZDNINY U KRAJANŮ: Turistika v českých vesnicích rumunského BANÁTU [online]. © Společnost Člověk v tísní o.p.s., 2016 [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: http://www.banat.cz/ceske_vesnice.htm

Dům zahraniční spolupráce [online]. 2017 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://www.dzs.cz/cz/>

Eibenthal [online]. Eibenthal, 2010 [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: <http://www.eibenthal.eu/>

GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. V Praze: Herrmann, 2013. ISBN 978-80-87054-31-4.

HEROVÁ I., VARVAŽOVSKÁ P.: Sociální služby na venově, in: MAJEROVÁ, Věra a kol. Český venkov 2008: proměny venkova. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, c2009. ISBN 978-80-213-1911-0, s. 98-110.

HEŘMANOVÁ, Eva. Koncepty, teorie a měření kvality života. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), 54. sv. ISBN 978-80-7419-106-0.

HEŘMANOVÁ, E. (2010): Kvalita života a její regionální diferenciacce v Česku a Praze (případová studie kvality života Pražanů). DisP, KSGRR PřF UK, Praha, 252 s.

Institutul National de Statistica [online]. Bd. Libertatii 16, Bucuresti Sector 5, ROMANIA: Institutul National de Statistica, 2017 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro>

IRA, Vladimír a Ivan ANDRÁŠKO. KVALITA ŽIVOTA Z POHLADU HUMÁNNEJ GEOGRAFIE. Geografický časopis. 2007, (59), 159-179. ISSN 1335-1257.

KOCMÁNKOVÁ L., JEŽDÍKOVÁ L.: Bydlení na českém venkově, in: MAJEROVÁ, Věra a kol. Český venkov 2008: proměny venkova. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, c2009. ISBN 978-80-213-1911-0, s. 159-165.

MAJEROVÁ, Věra a Irena HEROVÁ. Český venkov 2008: proměny venkova. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, c2009. ISBN 978-80-213-1911-0.

MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol. (1996): Velký sociologický slovník. 1. svazek A-O, Praha, Karolinum, 747 s., ISBN 80-7184-164-1.

MAŘÍKOVÁ P.: Občanská vybavenost, in: Majerová V. a kol. Český venkov 2000: Základní údaje, PEF ČZU Praha 2002, ISBN 80-213-0915-6, s. 119-126.

MAŘÍKOVÁ P.: Venkov – vymezení základních pojmů, in: MAJEROVÁ, Věra a kol. Český venkov 2008: proměny venkova. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, c2009. ISBN 978-80-213-1911-0, s. 13-34.

MAŘÍKOVÁ P.: Venkovská obec, in: MAJEROVÁ, Věra a kol. Český venkov 2008: proměny venkova. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, c2009. ISBN 978-80-213-1911-0, s. 51-82.

Maslow, A.H. 1954. Motivation and Personality. New York: Harper & Row.

MEDERLY, Peter, Ján TOPERCER a Pavel NOVÁČEK. Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd CESES, 2004. ISBN 80-239-4389-8

MURGAŠ, F. (2008): Regionálna diferenciácia kvality života na Slovensku. Regionální studia, 2/2008, VŠE Praha, s. 13–21, ISSN 1803-1471

PACIONE, M. (2003): Urban Environmental Quality and Human Wellbeing – Social Geographical Perspective. Landscape and Urban Planning, 65, pp. 19-30.

Population: Demography, Migration and Projections. Eurostat [online]. Lucemburk: European Commission, 2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-data/database>

POTŮČEK, Martin a kol. PRŮVODCE KRAJINOU PRIORITY PRO ČESKOU REPUBLIKU [online]. Centrum pro sociální a ekonomické strategie Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, 2002 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://ceses.cuni.cz/CESES-34-version1-pruvodce.pdf>

Quality of Life Index by City 2016. Numbeo [online]. 2016 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings.jsp>

Probíhající pomoc: Rozvoj šetrného cestovního ruchu. *Člověk v tísni* [online]. Šafaříkova 635/24, 120 00 Praha 2, Česká republika: Člověk v tísni, 2013b [cit. 2017-02-14]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/rumunsko/programy>

Rumunsko - Banát. *Člověk v tísni* [online]. Šafaříkova 635/24, 120 00 Praha 2, Česká republika: Člověk v tísni, 2013a [cit. 2017-02-14]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/rumunsko>

Rumunsko: životní a pracovní podmínky. Integrovaný portál ministerstva práce a sociálních věcí [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2016 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/eures/podminky/rumunsko/>

SVOBODA, Jaroslav. Historie - stručné dějiny krajanů v rumunském Banátu a další zajímavé informace o jejich životě. Velvyslanectví České republiky v Bukurešti [online]. Velvyslanectví České republiky v Bukurešti, 1997 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html>

SVOBODOVÁ, L. (2006): Kvalita pracovního života – změny ve světě práce, modely, indikátory. In: Aktuální otázky bezpečnosti práce - XIX. Mezinárodní odborná konference. 25.–27.10. 2006, Stará Lesná, Slovenská republika, přístup z http://kvalitazivota.vubp.cz/prispevky/sbornik_kvalita_pracovniho_zivota.doc, citace 24.3.2016.

V. Ira, A. Michálek, P. Podolák: Quality of Life and its Regional Differentiation in the Slovak Republic. *Život. Prostr.*, Vol. 39, No. 6, p. 290 – 294, 2005.

VÁCHAL, Jan a Marek VOCHOZKA. Podnikové řízení. Praha: Grada, 2013. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4642-5.

WHOQOL (1995): *The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): Position Paper From the World Health Organization*, *Social Science and Medicine*, 1995, Vol. 41, No. 10, pp. 1403-1409, ISSN 0277-9536.

Zákon č. 128/2000 Sb. O obcích (obecní zřízení)

8 Přílohy

8.1 Příloha č. 1 – Dotazník

Česká zemědělská univerzita v Praze

Dotazník č. ....

Kvalita života obyvatel venkovské obce - případová studie

Bc. Petr Vilímek

Dobrý den,

jmenuji se Petr Vilímek a jsem student České zemědělské univerzity v Praze. Obracím se na Vás s prosbou o spolupráci při výzkumu kvality života obyvatel Vaší obce. Vaše názory a postoje jsou velmi důležité. Pouze podrobná znalost místních poměrů může pomoci řešit problémy, které se zde objevují. Na otázky neexistují nějaké obecně správné nebo nesprávné odpovědi. Prosím, odpovídejte tak, jak Vy si myslíte, že věci jsou.

Prosím Vás proto o otevřené a pravdivé odpovědi. Výzkum je anonymní a všechny údaje, které mi sdělíte, jsou důvěrné a budou zveřejněny jen v hromadném číselném zpracování. Informace o Vás či Vaše názory nebudou v žádném případě spojovány s Vaším jménem.

Zakroužkujte číslo zvolené odpovědi nebo vepište svou odpověď do příslušného políčka.

Velmi Vám děkuji za ochotu, čas a pozornost, které věnujete vyplnění tohoto dotazníku.

1.	Žijete v této obci od narození? Pokud ne, řekněte mi, od kterého roku zde žijete.	
1	Ano	
2	Ne	
	Vypište rok vašeho přistěhování a místo, odkud jste se přistěhoval(a)	

2.	Co pro Vás představuje domov? S čím si ho spojujete?	
1	S určitými lidmi (rodinou, přáteli, sousedy)	
2	S určitým prostorem (domem, ulicí, obcí)	
3	S něčím jiným: vypište:	

3.	Nakolik máte pocit, že tato obec je Vaším domovem?	
1	Ano, jsem tady doma	
2	Jsem tu částečně jako doma, mám domov na více místech	
3	Nejsem tu doma, prakticky nic mě tu nedrží	

4.	Chtěl(a) byste se odstěhovat z Vaší obce?	
1	Ano, jakmile by se mi naskytla příležitost	
2	Možná v budoucnu, nevím	
3	Ne	

5.	V jakém místě byste chtěl(a) prožít svůj život? Pokud máte představu o konkrétním městě či obci, prosím vypište	
1	Zde, v této obci	
2	V jiné venkovské obci v Rumunsku	
3	V jiné venkovské obci v České republice	
4	V malém městě v Rumunsku	
5	V malém městě v České republice	
6	Ve velkém městě v Rumunsku	
7	Ve velkém městě v České republice	

6.	Které důvody pro (případné) stěhování by byly rozhodující na prvním místě a které na druhém místě? Uveďte nejvýše dva důvody.	

7.	Ohodnořte, prosím, současný stav v následujících oblastech	1 Výborné	2 Dobré	3 Dosta- tečné	4 Nedosta- tečné	5 Žádné
A	Příležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí	1	2	3	4	5
B	Dopravní spojení za prací, nákupy, službami	1	2	3	4	5
C	Technická infrastruktura, tj. vodovod, plyn, rozvod elektřiny	1	2	3	4	5
D	Sociální služby pro občany (školka, zdravotní péče, péče o staré lidi,...)	1	2	3	4	5
E	Možnosti kulturního, sportovního a společenského života	1	2	3	4	5
F	Bezpečnostní situace v obci	1	2	3	4	5
G	Životní prostředí	1	2	3	4	5
H	Vzhled obce	1	2	3	4	5
I	Vztahy mezi lidmi	1	2	3	4	5
J	Práce starosty a zastupitelstva	1	2	3	4	5

8.	Ohodnořte, prosím, jak se situace v následujících oblastech v posledních deseti letech změnila	1 Výrazně k lepšímu	2 Spíše k lepšímu	3 Žádná změna	4 Spíše k horšímu	5 Výrazně k horšímu
A	Příležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí	1	2	3	4	5
B	Dopravní spojení za prací, nákupy, službami	1	2	3	4	5
C	Technická infrastruktura, tj. vodovod, plyn, rozvod elektřiny	1	2	3	4	5
D	Sociální služby pro občany (školka, zdravotní péče, péče o staré lidi,...)	1	2	3	4	5
E	Možnosti kulturního, sportovního a společenského života	1	2	3	4	5
F	Bezpečnostní situace v obci	1	2	3	4	5
G	Životní prostředí	1	2	3	4	5
H	Vzhled obce	1	2	3	4	5
I	Vztahy mezi lidmi	1	2	3	4	5
J	Práce starosty a zastupitelstva	1	2	3	4	5

9.	Jak byste popsal(a) vztahy mezi lidmi? Jaká je soudržnost obyvatel vaší obce?
1	Obec je soudržná, lidé k sobě mají blízko, pomáhají si
2	Výraznější soudržnost v obci se neprojevuje, ale lidé se scházejí a každý ví, co od souseda může očekávat
3	Obec není moc soudržná, každý se stará spíše jen o sebe a svou rodinu
4	Nevím, nedovedu posoudit

10.	Co se Vám v obci nejvíce líbí? Uved'te, prosím, co se Vám nejvíce líbí na prvním místě a co na druhém místě.

11.	Co Vám v obci nejvíce chybí? Uveďte, prosím, co Vám nejvíce chybí na prvním místě a co na druhém místě.	

12.	Je dle Vašeho názoru lepší být:
1	Zaměstnanec
2	Živnostník nebo farmář (tj. podnikatel bez zaměstnanců)
3	Podnikatel se zaměstnanci

13.	Jsou pro Vás v obci vhodné možnosti pro podnikání?
1	Ano, vlastníme (osobně nebo rodina) prostory (nemovitosti, půdu, stroje, atd.) vhodné pro podnikání
2	Ano, v obci je možnost levného nájmu prostor (nemovitostí, půdy, strojů, atd.)
3	Ano, v obci jsou možnosti pro podnikání, ale nejsou výhodné (vysoké nájem, zanedbané prostory, špatná dostupnost atd.)
4	Ne, možnosti jsou velmi omezené
5	Ne, možnosti nejsou vůbec žádné

14.	Jaký postoj byste zaujal(a) k výstavbě většího výrobního objektu v blízkosti obce, který by nabídl pracovní příležitosti občanům Vaší obce?
1	Byl(a) bych pro
2	Spíše bych souhlasil(a), pokud nebude klid v obci výrazně narušen
3	Spíše bych nesouhlasil(a), klid v obci je důležitější, než pracovní místa
4	Byl(a) bych proti

15.	Co by podle Vás pomohlo rozvoji obce do budoucna?	1 určitě ano	2 spíše ano	3 spíše ne	4 určitě ne	5 nevím
A	Výstavba nového bydlení	1	2	3	4	5
B	Zlepšení technické infrastruktury, tj. vodovod, kanalizace, plynofikace	1	2	3	4	5
C	Zlepšení občanské vybavenosti, tj. např. škola, pošta, obchody	1	2	3	4	5
D	Zlepšení dopravní dostupnosti	1	2	3	4	5
E	Podpora podnikání	1	2	3	4	5
F	Rozvoj zemědělské výroby	1	2	3	4	5
G	Turistika a rekreace, agroturistika	1	2	3	4	5
H	Ochrana krajiny, ekologie	1	2	3	4	5
I	Rozvoj místních tradic, zvyků a místní kultury	1	2	3	4	5
J	Příhraniční, regionální spolupráce, spolupráce mezi obcemi	1	2	3	4	5
K	Sloučení obce s jinou obcí	1	2	3	4	5
L	Příliv zahraničních investic	1	2	3	4	5
M	Jiné: vypište	1	2	3	4	5

16.	Máte v současné době stálého partnera/ stálou partnerku?
1	Ano, mám, žijeme společně (tj. společně bydlíme a hospodaříme)
2	Ano, mám, ale nežijeme společně
3	Nemám

17.	Pokud bydlíte se svými příbuznými, počítáte s tím, že se od nich co nejdříve odstěhujete?
1	Nebydlím s příbuznými
2	Určitě ano
3	Spíše ano
4	Spíše ne
5	Určitě ne

18. Do jaké míry je Vaše domácnost závislá na pomoci	A - Vašich rodičů	B - Rodičů partnera/partnerky	C - Děti	D - Sourozenců	E - Ostatních lidí
1 Velmi mnoho	1	1	1	1	1
2 Hodně	2	2	2	2	2
3 Málo	3	3	3	3	3
4 Vůbec ne	4	4	4	4	4

19. Jak byste celkově zhodnotil(a) Vaši spokojenost se vztahy	A – S Vašimi rodiči	B - S rodiči partnera/partnerky	C – S dětmi	D – Se sourozenci
1 Velmi spokojen(a)	1	1	1	1
2 Spokojen(a)	2	2	2	2
3 Spíše spokojen(a)	3	3	3	3
4 Spíše nespokojen(a)	4	4	4	4
5 Nespokojen(a)	5	5	5	5
6 Velmi nespokojen(a)	6	6	6	6
7 Nemám	7	7	7	7

20.	Jak byste celkově zhodnotil(a) Vaši spokojenost s bydlením?
1	Velmi spokojen(a)
2	Spokojen(a)
3	Spíše spokojen(a)
4	Spíše nespokojen(a)
5	Nespokojen(a)
6	Velmi nespokojen(a)

21.	Jak důležité jsou následující věci pro Váš osobní život? Přiřad'te prosím každé z vyjmenovaných hodnot důležitost, kterou jim ve svém současném životě přikládáte.	1 Velmi důležité	2 Spíše důležité	3 Spíše ne-důležité	4 Zcela ne-důležité	5 Nevím
A	Příroda, životní prostředí	1	2	3	4	5
B	Práce, zaměstnání	1	2	3	4	5
C	Vzdělání	1	2	3	4	5
D	Mezilidské vztahy	1	2	3	4	5
E	Víra, duchovní hodnoty	1	2	3	4	5
F	Zájmy, koníčky	1	2	3	4	5
G	Bydlení	1	2	3	4	5
H	Přátelství, parta	1	2	3	4	5
I	Zdravotní stav	1	2	3	4	5
J	Rodinný život, děti	1	2	3	4	5
K	Materiální podmínky	1	2	3	4	5
L	Něco jiného, prosím vypište	1	2	3	4	5

22.	Když vezmete v úvahu všechny různé okolnosti a své zkušenosti, zamyslete se nad minulostí, současností i vyhlídkami do budoucna, řekl(a) byste, že jste se svým životem celkově spokojen(a)?
1	Velmi spokojen(a)
2	Spokojen(a)
3	Spíše spokojen(a)
4	Spíše nespokojen(a)
5	Nespokojen(a)
6	Velmi nespokojen(a)

23.	Jak hodnotíte svůj zdravotní stav?
1	Jsem zcela zdrav(a)
2	Mám jen běžné, drobné zdravotní problémy
3	Mám dlouhodobé zdravotní problémy a dlouhodobě mi není dobře

24.	Příjem, který máte ve Vaší domácnosti k dispozici, vystačí pro zajištění potřeb Vaší domácnosti nebo si musíte vypůjčovat?
1	Vystačí, bez problémů
2	Vystačí, ale občas si musíme vypůjčit
3	Nevystačí, pravidelně si musíme půjčovat

25.	Porovnáte-li životní úroveň své rodiny s životní úrovní ostatních rodin ve vesnici, řekl(a) byste, že je:
1	Výrazně vyšší
2	Vyšší
3	Zhruba stejná
4	Nižší
5	Podstatně nižší

26.	Kolik je Vám let?
1	15-25 let
2	26-35 let
3	36-45 let
4	46-55 let
5	56-65 let
6	66 a více let

29.	Jaké je Vaše nejvyšší školní vzdělání?
1	Základní bez vyučení
2	Vyučen(a) bez maturity
3	Maturita
4	Vysoká škola

27.	Jaké je Vaše pohlaví?
1	Muž
2	Žena

30.	Jaký je Váš rodinný stav?
1	Svobodný(á)
2	Žiji s partnerem/kou (druh, družka)
3	Ženatý, vdaná
4	Rozvedený(á)
5	Vdovec, vdova

28.	Jaké je Vaše sociální postavení?
1	Student, učeň
2	Důchodce
3	Nezaměstnaný
4	V domácnosti
5	Na mateřské dovolené
6	Zaměstnanec
7	Živnostník nebo farmář (tj. podnikatel bez zaměstnanců)
8	Podnikatel se zaměstnanci

Přál(a) byste si ještě něco dodat? Co pro Vás znamená pojem kvalitní život?

8.2 Příloha č. 2 – Vyhodnocení dotazníku

1.	Žijete v této obci od narození? Pokud ne, řekněte mi, od kterého roku zde žijete.	24	100%
1	Ano	22	92%
2	Ne	2	8%
	Vypište rok vašeho přistěhování a místo, odkud jste se přistěhoval(a)		

2.	Co pro Vás představuje domov? S čím si ho spojujete?	24	100%
1	S určitými lidmi (rodinou, přáteli, sousedy)	14	58%
2	S určitým prostorem (domem, ulicí, obcí)	2	8%
3	S něčím jiným: vypište:	8	33%

3.	Nakolik máte pocit, že tato obec je Vaším domovem?	24	100%
1	Ano, jsem tady doma	23	96%
2	Jsem tu částečně jako doma, mám domov na více místech	1	4%
3	Nejsem tu doma, prakticky nic mě tu nedrží	0	0%

4.	Chtěl(a) byste se odstěhovat z Vaší obce?	24	100%
1	Ano, jakmile by se mi naskytla příležitost	1	4%
2	Možná v budoucnu, nevím	3	13%
3	Ne	20	83%

5.	V jakém místě byste chtěl(a) prožít svůj život? Pokud máte představu o konkrétním městě či obci, prosím vypište	24	100%
1	Zde, v této obci	20	83%
2	V jiné venkovské obci v Rumunsku	0	0%
3	V jiné venkovské obci v České republice	0	0%
4	V malém městě v Rumunsku	3	13%
5	V malém městě v České republice	0	0%
6	Ve velkém městě v Rumunsku	0	0%
7	Ve velkém městě v České republice	0	0%
8	Nevím	1	4%

6.	Které důvody pro (případné) stěhování by byly rozhodující na prvním místě a které na druhém místě? Uveďte nejvýše dva důvody.	24	100%	11	4%
1	Rodinné důvody, např. odstěhování od rodičů, rozvod, apod.	1	4%	0	0%
2	Za prací podnikáním	10	42%	1	2%
3	Kvůli dětem, např. škola, zdraví, zájmová činnost	3	13%	5	1%
4	Přání bydlet ve městě, s jeho kulturou, službami, anonymitou	4	17%	1	1%
5	Přání zbavit se venkovského života, starosti o hospodářství	0	0%	0	0%
6	Přání zbavit se kontroly vesnice, sousedského dohledu	0	0%	0	0%
7	Jiný důvod, jaký Vypiště	6	25%	4	1%

7.	Ohodnořte, prosím, současný stav v následujících oblastech	1	2	3	4	5	
		Výborné	Dobré	Dostatečné	Nedostatečné	Źádné	
A	Přiležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí	0	2	1	4	17	24
		0%	8%	4%	17%	71%	100%
B	Dopravní spojení za prací, nákupy, službami	1	8	4	2	9	24
		4%	33%	17%	8%	38%	100%
C	Technická infrastruktura, tj. vodovod, plyn, rozvod elektřiny	5	8	8	2	1	24
		21%	33%	33%	8%	4%	100%
D	Sociální služby pro občany (školka, zdravotní péče, péče o staré lidi,...)	5	10	6	2	1	24
		21%	42%	25%	8%	4%	100%
E	Možnosti kulturního, sportovního a společenského života	1	5	5	4	9	24
		4%	21%	21%	17%	38%	100%
F	Bezpečnostní situace v obci	22	1	0	0	1	24
		92%	4%	0%	0%	4%	100%
G	Źivotní prostředí	18	6	0	0	0	24
		75%	25%	0%	0%	0%	100%
H	Vzhled obce	14	10	0	0	0	24
		58%	42%	0%	0%	0%	100%
I	Vztahy mezi lidmi	16	7	1	0	0	24
		67%	29%	4%	0%	0%	100%
J	Práce starosty a zastupitelstva	17	5	1	0	1	24
		71%	21%	4%	0%	4%	100%

8.	Ohodnořte, prosím, jak se situace v následujících oblastech v posledních deseti letech změnila	1	2	3	4	5	
		Výrazně k lepšímu	Spiše k lepšímu	Źádná změna	Spiše k horšimu	Výrazně k horšimu	
A	Přiležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí	0	5	8	2	9	24
		0%	21%	33%	8%	38%	100%
B	Dopravní spojení za prací, nákupy, službami	3	8	11	0	2	24
		13%	33%	46%	0%	8%	100%
C	Technická infrastruktura, tj. vodovod, plyn, rozvod elektřiny	3	12	8	1	0	24
		13%	50%	33%	4%	0%	100%
D	Sociální služby pro občany (školka, zdravotní péče, péče o staré lidi,...)	8	6	9	1	0	24
		33%	25%	38%	4%	0%	100%
E	Možnosti kulturního, sportovního a společenského života	1	4	8	7	4	24
		4%	17%	33%	29%	17%	100%
F	Bezpečnostní situace v obci	1	2	20	1	0	24
		4%	8%	83%	4%	0%	100%
G	Źivotní prostředí	1	2	10	9	2	24
		4%	8%	42%	38%	8%	100%
H	Vzhled obce	5	9	8	2	0	24
		21%	38%	33%	8%	0%	100%
I	Vztahy mezi lidmi	0	1	18	5	0	24
		0%	4%	75%	21%	0%	100%
J	Práce starosty a zastupitelstva	11	8	5	0	0	24
		46%	33%	21%	0%	0%	100%

9.	Jak byste popsal(a) vztahy mezi lidmi? Jaká je soudržnost obyvatel vaší obce?	24	100%
1	Obec je soudržná, lidé k sobě mají blízko, pomáhají si	16	67%
2	Výraznější soudržnost v obci se neprojevuje, ale lidé se scházejí a každý ví, co od souseda může očekávat	3	13%
3	Obec není moc soudržná, každý se stará spíše jen o sebe a svou rodinu	5	21%
4	Nevím, nedovedu posoudit	0	0%

10.	Co se Vám v obci nejvíce líbí? Uveďte, prosím, co se Vám nejvíce líbí na prvním místě a co na druhém místě.	24	100%	21	88%
1	Příležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí	1	4%	1	4%
2	Dopravní spojení, tj. za prací, nákupy, službami, atd.	0	0%	0	0%
3	Technická infrastruktura	0	0%	1	4%
4	Sociální služby pro občany, tj. školka, zdravotní péče, péče o staré lidi, atd.	0	0%	0	0%
5	Možnosti kulturního, sportovního a společenského života	0	0%	0	0%
6	Aktivní práce zastupitelstva	0	0%	0	0%
7	Pocit bezpečí	2	8%	2	8%
8	Čisté životní prostředí	5	21%	4	17%
9	Upravenost obce, hezký vzhled	0	0%	0	0%
10	Něco jiného, Vypište	16	67%	13	54%

11.	Co Vám v obci nejvíce chybí? Uveďte, prosím, co Vám nejvíce chybí na prvním místě a co na druhém místě.	24	100%	19	79%
1	Příležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí	13	54%	7	29%
2	Dopravní spojení, tj. za prací, nákupy, službami, atd.	0	0%	2	8%
3	Technická infrastruktura	2	8%	5	21%
4	Sociální služby pro občany, tj. školka, zdravotní péče, péče o staré lidi, atd.	2	8%	0	0%
5	Možnosti kulturního, sportovního a společenského života	1	4%	0	0%
6	Aktivní práce zastupitelstva	0	0%	0	0%
7	Pocit bezpečí	0	0%	0	0%
8	Čisté životní prostředí	0	0%	0	0%
9	Upravenost obce, hezký vzhled	0	0%	0	0%
10	Něco jiného, Vypište	6	25%	5	21%

12.	Je dle Vašeho názoru lepší být:	24	100%
1	Zaměstnanec	22	92%
2	Živnostník nebo farmář (tj. podnikatel bez zaměstnanců)	2	8%
3	Podnikatel se zaměstnanci	0	0%

13.	Jsou pro Vás v obci vhodné možnosti pro podnikání?	24	100%
1	Ano, vlastníme (osobně nebo rodina) prostory (nemovitosti, půdu, stroje, atd.) vhodné pro podnikání	2	8%
2	Ano, v obci je možnost levného nájmu prostor (nemovitostí, půdy, strojů, atd.)	0	0%
3	Ano, v obci jsou možnosti pro podnikání, ale nejsou výhodné (vysoké nájemy, zanedbané prostory, špatná dostupnost atd.)	3	13%
4	Ne, možnosti jsou velmi omezené	11	46%
5	Ne, možnosti nejsou vůbec žádné	2	8%
6	Nevím	6	25%

14.	Jaký postoj byste zaujal(a) k výstavbě většího výrobního objektu v blízkosti obce, který by nabídl pracovní příležitosti občanům Vaší obce?	24	123%
1	Byl(a) bych pro	17	71%
2	Spíše bych souhlasil(a), pokud nebude klid v obci výrazně narušen	6	35%
3	Spíše bych nesouhlasil(a), klid v obci je důležitější, než pracovní místa	1	17%
4	Byl(a) bych proti	0	0%

15.	Co by podle Vás pomohlo rozvoji obce do budoucna?	1	2	3	4	5	
		určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	
A	Výstavba nového bydlení	3	3	2	14	2	24
		13%	13%	8%	58%	8%	100%
B	Zlepšení technické infrastruktury, tj vodovod, kanalizace, plynofikace	12	5	5	1	1	24
		50%	21%	21%	4%	4%	100%
C	Zlepšení občanské vybavenosti, tj. např. škola, pošta, obchody	1	5	5	13	0	24
		4%	21%	21%	54%	0%	100%
D	Zlepšení dopravní dostupnosti	15	5	1	2	1	24
		63%	21%	4%	8%	4%	100%
E	Podpora podnikání	10	8	0	0	6	24
		42%	33%	0%	0%	25%	100%
F	Rozvoj zemědělské výroby	8	7	4	4	1	24
		33%	29%	17%	17%	4%	100%
G	Turistika a rekreace, agroturistika	17	4	0	0	3	24
		71%	17%	0%	0%	13%	100%
H	Ochrana krajiny, ekologie	17	5	1	0	1	24
		71%	21%	4%	0%	4%	100%
I	Rozvoj místních tradic, zvyků a místní kultury	11	8	2	1	2	24
		46%	33%	8%	4%	8%	100%
J	Přihraniční, regionální spolupráce, spolupráce mezi obcemi	9	9	0	2	4	24
		38%	38%	0%	8%	17%	100%
K	Sloučení obce s jinou obcí	16	4	2	1	1	24
		67%	17%	8%	4%	4%	100%
L	Přiliv zahraničních investic	22	1	0	0	1	24
		92%	4%	0%	0%	4%	100%
M	Jiné: vypište	0	0	0	0	0	0
		0%	0%	0%	0%	0%	0%

16.	Máte v současné době stálého partnera/ stálou partnerku?	24	100%
1	Ano, mám, žijeme společně (tj. společně bydlíme a hospodaříme)	20	83%
2	Ano, mám, ale nežijeme společně	0	0%
3	Nemám	4	17%

17.	Pokud bydlíte se svými příbuznými, počítáte s tím, že se od nich co nejdříve odstěhujete?	24	100%
1	Nebydlím s příbuznými	17	71%
2	Určitě ano	0	0%
3	Spíše ano	1	4%
4	Spíše ne	1	4%
5	Určitě ne	5	21%

19.	Jak byste celkově zhodnotil(a) Vaši spokojenost se vztahy	A		B		C		D	
		S Vašimi rodiči		S rodiči partnera/partnerky		S dětmi		Se sourozenci	
1	Velmi spokojen(a)	10	42%	8	33%	14	58%	13	54%
2	Spokojen(a)	4	17%	3	13%	6	25%	6	25%
3	Spíše spokojen(a)	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
4	Spíše nespokojen(a)	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
5	Nespokojen(a)	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
6	Velmi nespokojen(a)	0	0%	1	4%	0	0%	0	0%
7	Nemám	10	42%	12	50%	4	17%	5	21%
		24	100%	24	100%	24	100%	24	100%

20.	Jak byste celkově zhodnotil(a) Vaši spokojenost s bydlením?	24	100%
1	Velmi spokojen(a)	10	42%
2	Spokojen(a)	12	50%
3	Spíše spokojen(a)	2	8%
4	Spíše nespokojen(a)	0	0%
5	Nespokojen(a)	0	0%
6	Velmi nespokojen(a)	0	0%

21.	Jak důležité jsou následující věci pro Váš osobní život? Přiřaďte prosím každé z vyjmenovaných hodnot důležitost, kterou jim ve svém současném životě přikládáte.	1	2	3	4	5	
		Velmi důležité	Spíše důležité	Spíše nedůležité	Zcela nedůležité	Nevím	
A	Příroda, životní prostředí	11	7	0	0	1	19
		58%	37%	0%	0%	5%	100%
B	Práce, zaměstnání	17	1	0	1	0	19
		89%	5%	0%	5%	0%	100%
C	Vzdělání	14	4	1	0	0	19
		74%	21%	5%	0%	0%	100%
D	Mezilidské vztahy	11	7	0	0	1	19
		58%	37%	0%	0%	5%	100%
E	Věra, duchovní hodnoty	17	1	0	0	1	19
		89%	5%	0%	0%	5%	100%
F	Zájmy, koníčky	5	5	6	3	0	19
		26%	26%	32%	16%	0%	100%
G	Bydlení	17	2	0	0	0	19
		89%	11%	0%	0%	0%	100%
H	Přátelství, parta	14	5	0	0	0	19
		74%	26%	0%	0%	0%	100%
I	Zdravotní stav	18	1	0	0	0	19
		95%	5%	0%	0%	0%	100%
J	Rodinný život, děti	19	0	0	0	0	19
		100%	0%	0%	0%	0%	100%
K	Materiální podmínky	5	8	6	0	0	19
		26%	42%	32%	0%	0%	100%
L	Něco jiného, prosím vypište	1	0	0	0	0	1
		5%	0%	0%	0%	0%	5%

22.	Když vezmete v úvahu všechny různé okolnosti a své zkušenosti, zamyslete se nad minulostí, současností i výhlídkami do budoucna, řekl(a) byste, že jste se svým životem celkově spokojen(a)?	24	100%
1	Velmi spokojen(a)	7	29%
2	Spokojen(a)	13	54%
3	Spíše spokojen(a)	1	4%
4	Spíše nespokojen(a)	3	13%
5	Nespokojen(a)	0	0%
6	Velmi nespokojen(a)	0	0%

23.	Jak hodnotíte svůj zdravotní stav?	24	100%
1	Jsem zcela zdrav(a)	6	25%
2	Mám jen běžné, drobné zdravotní problémy	16	67%
3	Mám dlouhodobé zdravotní problémy a dlouhodobě mi není dobře	2	8%

24.	Příjem, který máte ve Vaší domácnosti k dispozici, vystačí pro zajištění potřeb Vaší domácnosti nebo si musíte vypůjčovat?	24	100%
1	Vystačí, bez problémů	20	83%
2	Vystačí, ale občas si musíme vypůjčit	4	17%
3	Nevystačí, pravidelně si musíme půjčovat	0	0%

25.	Porovnáte-li životní úroveň své rodiny s životní úrovní ostatních rodin ve vesnici, řekl(a) byste, že je:	24	100%
1	Výrazně vyšší	2	8%
2	Vyšší	3	13%
3	Zhruba stejná	18	75%
4	Nižší	1	4%
5	Podstatně nižší	0	0%

26.	Kolik je Vám let?	24	100%
1	15-25 let	2	8%
2	26-35 let	1	4%
3	36-45 let	8	33%
4	46-55 let	4	17%
5	56-65 let	6	25%
6	66 a více let	3	13%

27.	Jaké je Vaše pohlaví?	24	100%
1	Muž	13	54%
2	Žena	11	46%

28.	Jaké je Vaše sociální postavení?	24	100%
1	Student, učeň	1	4%
2	Důchodce	8	33%
3	Nezaměstnaný	0	0%
4	V domácnosti	5	21%
5	Na mateřské dovolené	0	0%
6	Zaměstnanec	8	33%
7	Živnostník nebo farmář (tj. podnikatel bez zaměstnanců)	2	8%
8	Podnikatel se zaměstnanci	0	0%

29.	Jaké je Vaše nejvyšší školní vzdělání?	24	100%
1	Základní bez vyučení	8	33%
2	Vyučen(a) bez maturity	8	33%
3	Maturita	6	25%
4	Vysoká škola	2	8%

30.	Jaký je Váš rodinný stav?	24	100%
1	Svobodný(á)	3	13%
2	Žiji s partnerem/kou (druh, družka)	1	4%
3	Ženatý, vdaná	19	79%
4	Rozvedený(á)	0	0%
5	Vdovec, vdova	1	4%

8.3 Příloha č. 3 – Výpočet pracovních hypotéz

Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna sociálním postavením respondentů.

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
28.	Sociální postavení respondentů	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Student, učeň	0	1	0	0	0	0	1
2	Důchodce	3	4	0	1	0	0	8
3	Nezaměstnaný	0	0	0	0	0	0	0
4	V domácnosti	1	2	1	1	0	0	5
5	Na mateřské dovolené	0	0	0	0	0	0	0
6	Zaměstnanec	3	4	0	1	0	0	8
7	Živnostník nebo farmář (tj. podnikatel bez zaměstnanců)	0	2	0	0	0	0	2
8	Podnikatel se zaměstnanci	0	0	0	0	0	0	0
Celkem		7	13	1	3	0	0	
								24

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
	Sociální postavení respondentů	Spokojen(a)	Nepokojen(a)	
1	Ekonomicky aktivní	12	2	14
2	Ekonomicky neaktivní	9	1	10
Celkem		21	3	
				24
Fisherův exaktní test		jednostranný test	0,6294	Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H0
		oboustranný test	1	

Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna věkem respondentů.

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
26.	Věk respondentů	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	15-25 let	1	1	0	0	0	0	2
2	26-35 let	0	1	0	0	0	0	1
3	36-45 let	2	5	0	1	0	0	8
4	46-55 let	1	2	0	1	0	0	4
5	56-65 let	2	2	1	1	0	0	6
6	66 a více let	1	2	0	0	0	0	3
Celkem		7	13	1	3	0	0	
								24

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem	
		1	2		
Věk respondentů		Spokojen(a)	Nepokojen(a)		
1	15-45	10	1	11	24
2	46 a více	11	2	13	
Celkem		21	3		
		24			
Fisherův exaktní test		jednostranný test		0,5652	Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0
		oboustranný test		1	

Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna pohlavím respondentů.

Kontingenční tabulka		22	Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností					Celkem	
		1	2	3	4	5	6		
27. Pohlaví respondentů		Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)		
1	Muž	3	8	1	1	0	0	13	24
2	Žena	4	5	0	2	0	0	11	
Celkem		7	13	1	3	0	0		
		24							

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem	
		1	2		
Pohlaví respondentů		Spokojen(a)	Nepokojen(a)		
1	Muž	12	1	13	24
2	Žena	9	2	11	
Celkem		21	3		
		24			
Fisherův exaktní test		jednostranný test		0,4348	Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0
		oboustranný test		0,5761	

Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna vzděláním respondentů.

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
29.	Nejvyšší školní vzdělání respondentů	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Základní bez vyučení	1	6	1	0	0	0	8
2	Vyučen(a) bez maturity	2	4	0	2	0	0	8
3	Maturita	2	3	0	1	0	0	6
4	Vysoká škola	2	0	0	0	0	0	2
Celkem		7	13	1	3	0	0	
								24

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
	Nejvyšší školní vzdělání respondentů	Spokojen(a)	Nespokojen(a)	
1	Základní nebo vyučení	14	2	16
2	Maturita a vyšší	7	1	8
Celkem		21	3	
				24
Fisherův exaktní test		jednostranný test		0,7233
		oboustranný test		1
Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0				

Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna realizovanou plodností respondentů.

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
27.	Realizovaná plodnost respondentů	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Ano	6	11	1	2	0	0	20
2	Ne	1	2	0	1	0	0	4
Celkem		7	13	1	3	0	0	
								24

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
	Realizovaná plodnost respondentů	Spokojen(a)	Nespokojen(a)	
1	Ano	18	2	20
2	Ne	3	1	4
Celkem		21	3	
				24
Fisherův exaktní test		jednostranný test		0,4368
		oboustranný test		1,0000
Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0				

Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna deklarovanou životní úrovní respondentů.

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
25.	Porovná životní úroveň rodiny respondentů s životní úrovní ostatních rodin ve vesnici	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Výrazně vyšší	1	1	0	0	0	0	2
2	Vyšší	0	2	1	0	0	0	3
3	Zhruba stejná	6	10	0	2	0	0	18
4	Nižší	0	0	0	1	0	0	1
5	Podstatně nižší	0	0	0	0	0	0	0
Celkem		7	13	1	3	0	0	
								24
								24

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
	Porovná životní úroveň rodiny respondentů s životní úrovní ostatních rodin ve vesnici	Spokojen(a)	Nepokojen(a)	
1	Vyšší	5	0	5
2	Zhruba stejná	16	2	18
3	Nižší	0	1	1
Celkem		21	3	
				24

Teoretické četnosti zkrácené		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
	Porovná životní úroveň rodiny respondentů s životní úrovní ostatních rodin ve vesnici	Spokojen(a)	Nepokojen(a)	
1	Vyšší	4,375	0,625	5
2	Zhruba stejná	15,75	2,25	18
3	Nižší	0,875	0,125	1
Celkem		21	3	
				24

Výpočet veličiny χ^2		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností	
		1	2
	Porovni životní úroveň rodiny respondentů s životní úrovní ostatních rodin ve vesnici	Spokojen(a)	Nepokojen(a)
1	Vyšší	0,089285714	0,625
2	Zhruba stejná	0,003968254	0,027777778
3	Nižší	0,875	6,125
7,7460317			

 $\chi^2_{0,05 (1)}$

5,991

Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ zamítáme H_0 **ALE POZOR!!!**

Nejsou splněny podmínky pro použití chí-kvadrát testu

Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna spokojeností respondentů se vztahy v rodině.

Kontingenční tabulka		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
19A	Deklarovaný vztah s rodiči	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Velmi spokojen(a)	4	5	1	0	0	0	10
2	Spokojen(a)	0	4	0	0	0	0	4
3	Spíše spokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
4	Spíše nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
5	Nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
6	Velmi nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
Celkem		4	9	1	0	0	0	
14								14

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
	Deklarovaný vztah s rodiči	Spokojen(a)	Nepokojen(a)	
1	Spokojen(a)	14	0	14
2	Nespokojen(a)	0	0	0
Celkem		14	0	
14				14
Fisherův exaktní test		jednostranný test		1
		oboustranný test		1
Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0				

Nebo

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
19B	Deklarovaný vztah s rodiči partnera	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Velmi spokojen(a)	4	4	0	0	0	0	8
2	Spokojen(a)	0	3	0	0	0	0	3
3	Spíše spokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
4	Spíše nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
5	Nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
6	Velmi nespokojen(a)	1	0	0	0	0	0	1
Celkem		5	7	0	0	0	0	
								12
								12

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
	Deklarovaný vztah s rodiči partnera	Spokojen(a)	Nepokojen(a)	
1	Spokojen(a)	11	0	11
2	Nespokojen(a)	1	0	1
Celkem		12	0	
				12
Fisherův exaktní test		jednostranný test		0,1538
		oboustranný test		0,1538
Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0				

nebo

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
19C	Deklarovaný vztah s dětmi	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Velmi spokojen(a)	6	6	1	1	0	0	14
2	Spokojen(a)	0	5	0	1	0	0	6
3	Spíše spokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
4	Spíše nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
5	Nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
6	Velmi nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
Celkem		6	11	1	2	0	0	
								20
								20

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
Deklarovaný vztah s dětmi		Spokojen(a)	Nepokojen(a)	
1	Spokojen(a)	18	2	20
2	Nespokojen(a)	0	0	0
Celkem		18	2	
20				
Fisherův exaktní test		jednostranný test		1
		oboustranný test		1

Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0

nebo

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
19D	Deklarovaný vztah se sourozenci	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Velmi spokojen(a)	5	6	1	1	0	0	13
2	Spokojen(a)	0	6	0	0	0	0	6
3	Spíše spokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
4	Spíše nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
5	Nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
6	Velmi nespokojen(a)	0	0	0	0	0	0	0
Celkem		5	12	1	1	0	0	
19								

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
Deklarovaný vztah se sourozenci		Spokojen(a)	Nepokojen(a)	
1	Spokojen(a)	18	1	19
2	Nespokojen(a)	0	0	0
Celkem		18	1	
19				
Fisherův exaktní test		jednostranný test		1
		oboustranný test		1

Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0

Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna deklarovaným zdravotním stavem respondentů.

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
23.	Deklarovaný zdravotní stav	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Jsem zcela zdrav(a)	2	3	0	1	0	0	6
2	Mám jen běžné, drobné zdravotní problémy	3	10	1	2	0	0	16
3	Mám dlouhodobé zdravotní problémy a dlouhodobě mi není dobře	2	0	0	0	0	0	2
Celkem		7	13	1	3	0	0	
								24
								24

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem
		1	2	
	Deklarovaný zdravotní stav	Spokojen(a)	Nepokojen(a)	
1	Jsem zcela zdrav(a) nebo mám jen běžné, drobné zdravotní problémy	19	3	22
2	Mám dlouhodobé zdravotní problémy a dlouhodobě mi není dobře	2	0	2
Celkem		21	3	
		24		
Fisherův exaktní test		jednostranný test	0,7609	Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0
		oboustranný test	1	

Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností je ovlivněna mírou lokální identity respondentů.

Kontingenční tabulka		22 Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností						Celkem
		1	2	3	4	5	6	
3.	Lokální identita	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	
1	Ano, jsem tady doma	7	12	1	3	0	0	23
2	Jsem tu částečně jako doma, mám domov na více místech	0	1	0	0	0	0	1
3	Nejsem tu doma, prakticky nic mě tu nedrží	0	0	0	0	0	0	0
Celkem		7	13	1	3	0	0	
								24
								24

Kontingenční tabulka zkrácená		Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností		Celkem	
		1	2		
	Lokální identita	Spokojen(a)	Nepokojen(a)		
1	Ano, jsem tady doma nebo mám domov na více místech	21	3	24	24
2	Nejsem tu doma, prakticky nic mě tu nedrží	0	0	0	
Celkem		21	3		
		24			
Fisherův exaktní test		jednostranný test		1	Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0
		oboustranný test		1	

Potřeba stěhovat se je ovlivněna subjektivní kvalitou života vyjádřenou celkovou životní spokojeností respondentů

Kontingenční tabulka		4 Chtěl(a) byste se odstěhovat z Vaší obce?			Celkem	
		1	2	3		
22	Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností	Ano, jakmile by se mi naskytla příležitost	Možná v budoucnu, nevím	Ne		
1	Velmi spokojen(a)	0	1	6	7	24
2	Spokojen(a)	1	2	10	13	
3	Spiše spokojen(a)	0	0	1	1	
4	Spiše nespokojen(a)	0	0	3	3	
5	Nespokojen(a)	0	0	0	0	
6	Velmi nespokojen(a)	0	0	0	0	
Celkem		1	3	20		
		24				

Kontingenční tabulka zkrácená		Chtěl(a) byste se odstěhovat z Vaší obce?		Celkem	
		1	2		
22	Subjektivní kvalita života vyjádřená celkovou životní spokojeností	Možná v budoucnu nebo ano, jakmile by se naskytla příležitost	Ne		
	Spokojen(a)	4	17	21	24
	Nespokojen(a)	0	3	3	
Celkem		4	20		
		24			
Fisherův exaktní test		jednostranný test		0,5632	Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ nelze zamítnout H_0
		oboustranný test		1	